

Indigenous Services
Canada

Services aux
Autochtones Canada

Tukisigiarutitsanit Tuqqutuqtausimajuni Uqaqatigiigutitsaliangusimajut Titiraqtausimagutingit:

Pijjutilik Inuit Nutaqqat Paqqijaugiaqaqsimaninginnut Tuqqutuqtausimagutinginnit

2024

Inuit Tapiriit Kanatami Miksaanut

Inuit Tapiriit Kanatami (ITK) kiggaqtuijuvut 70,000 Inunnit Kanatami, amisuuningit Inuit Nunanganniutaujunik, 51 nunalinnik taavaniitunik: Inuvialuit Nunataarutausimajuq Avittuqsimaninga (Nunatsiaq), Nunavut, Nunavik (Kupaki Uangnanga), ammalu Nunatsiavut (Laapatuari Uannangani). Inuit Nunangat anginiqalluaqtuq 40 pusantinganik Kanataup nunalirjuanganik, 72 pusantimilluk sigjagjanginnik. ITK kiggaqtuisuunguvut Inuit Kanatami pijunnautinginnik ammalu pijumajanginnik aqputiqaqsutik gavamaqarusiujumik kiggaqtuijumit Inuit avittuqsimajalimaanginnik. ITK ajaurisuunguvut turaaganik, piliriarnik, ammalu pijittirarutinik kamagijauqullugit akaunngiliurutiujut Inuit inuusiqat-sialirininginnik, iliqqusiliritsianinginnik, immuni aulatsigunnarninginnik, ammalu avatilirigunnarninginnik.

ITK timingat aulataujuq Katimajinut ukununga:

- Iksivautaq ammalu Aulattijimmarik, Inuvialuit Kuapuriisanga
- Angajuqqaq, Makivvik
- Angajuqqaq, Nunavut Tunngavik Timinga
- Angajuqqaq, Nunatsiavut Gavamanga

Qaangagukkanniq, ukua niruarunnaratik Kiggaqtuijiit Ilagijaunginnaqtut Katimajinut:

- Angajuqqaq, Inuit Ukiuqtaqtumiuqatigiit Katimajingit Kanatami
- Angajuqqaq, Pauktuutit Inuit Arnait Kanatami
- Angajuqqaq, Kanatami Inuit Makkuttut Katimajingit

Tautunnguaqtavut

Kanatami Inuit pivallianiqagtummariujut tapiriirninginnut ammalu imminiqsugunnarninginnut.

Pinasuagavut

Inuit Tapiriit Kanatami nipigijauvuq sapummiusiqtauqullugit ammalu sivumuattitauqullugit pijunnautingit ammalu pijumaningit Inuit Kanatami.

Ilulingit

Aulatsijinuungajut Nainaaqsimajut	3
1.0 Nalunaijaut	8
1.1 Turaagarijaujuq	8
1.2 Tukisigiarutinga	9
1.2.1 Inuit Tukisigiarutitsani Tuqqutuqtausimajunit Qanuqtuurutiqarnimut Piliriqatigiittut ammalu Pigiarningani Tukisigiarutitsait Naasaqtausimaningit	10
1.2.2 Tukisigiarutitsani Tuqqutuqtausimajut Naasaqtausimaningit 2.0	14
1.3 Atsuruutaujuq	15
1.4 Qanuilingalirninga nutaqqait paqqijauninginnut pijitsirautiit inunnut nutaqqanut inuusuttunullu inuit nunanganni	16
1.4.1 Nainaaqsimajuq	16
1.4.2 Inuvialuit Nunataarvigisimajanga	18
1.4.3 Nunavut	18
1.4.4 Nunavik	21
1.4.5 Nunatsiavut	21
1.5 Qanuilingalirninga Nutaqqait Paqqijauninginnut Pijitsirautiit Inunnut Nutaqqanut Inuusuttunullu Inuit Nunanganni Kanataup Nigianiittuni Ukiuqtaqtumillu Avittuqsimajuni	22
1.5.1 Yukon	22
1.5.2 Northwest Territories	23
1.5.3 British Columbia	25
1.5.4 Saskatchewan	25
1.5.5 Manitoba	27
1.5.6 Prince Edward Qikiqtaq	27
1.5.7 Newfoundland and Labrador	28
1.5.8 Nova Scotia	30
2.0 Inuit Nutaqqanut Ilagiittunullu Pijitsirautiit Tuqqutuqtausimaningit Tukisigiarutitsanut — Qanuilingalirninga Iluani Inuit Nunanganni	31
2.1 Tuqqutuqtausimaningit Tukisigiarutitsanut Iluani Inuit Nunanganni	31
2.1.1 Nunatsiavut/Nunatsiavut Gavamanga (Labrador)	32
2.1.2 Nunavut/Nunavut Tunngavik Timiqutaa (Nunavut)	36
2.1.3 Inuvialuit Nunataarvigisimajanga/Inuvialuit Nunataarnimut Kuapariisat (Nunatsiaq ammalu Yukon)	37
2.1.4 Nunavik/Makivvik (Tarranga Qubec)	38
2.2 Tukisigiarutitsait Pisimajut Kanataup Nigiani Ukiuqtaqtunganillu Avittuqsimajuni	39
2.2.1 Yukon	40
2.2.2 Nunatsiaq	41
2.2.3 Nunavut	42
2.2.4 Newfoundland and Labrador	42

3.0 Inuit Nutaqqanut Ilagiittunullu Pijitsirautiit Tuqquutuqtausimaningit Tukisigiarutitsanut; Qanuilingalirninga Silataani Inuit Nunangata	44
3.1 Tuqquutuqtausimaningit Tukisigiarutitsanut Silataani Inuit Nunanganni — Tusaqtitsigutiliangusimajut Kanataup Nigiani Ukiuqtaqtunganillu Avittuqsimajuni	44
3.1.1 British Columbia	45
3.1.2 Manitoba	45
3.1.3 Ontario	47
3.1.4 New Brunswick	47
3.1.5 Nova Scotia	48
3.1.6 Prince Edward Qikiqtaq	48
3.1.7 Saskatchewan	49
3.2 Inuit Nutaqqanut Ilagiittunullu Pijitsirautiit Tuqquutuqtausimaningit Tukisigiarutitsanut, Tuqquutuqtausimallutit Nunaqaaqaaqsimajuit Pijitsiqtauvinga Kanatami Pisimallutit Natuinnarnut Atuinnautitaujunut Tukisigiarutitsanit	52
3.2.1 Alberta	52
3.2.2 Quebec	53
3.3 Asingit Pinasuaqataujut Ammalu Inuit Nutaqqat Ilagiittunullu Pijitsirautiit Tuqquutuqtausimaningit Tukisigiarutitsanut	54
3.3.1 Nunaqaaqaaqsimajuit Pijitsiqtauvinga Kanatami (Nunaqaaqaaqsimajuit Pijitsiqtauvinga Kanatami)	54
3.3.2 Aanniaqarnanngittulirijikkut Kanatami	54
4.0 Avviarutaujut Amigaqsiluarutaujullu	56
5.0 Isuligutinga	60
6.0 Ikajuqtuigiarnimut Qanuiliurutaujut	62
6.1 Piliriqatigiittuni Ilaujulimaarnut	62
Ikajuqtuigiarnimut Qanuiliurutaujuq #1 — Nalunaiqtaugutingit	62
Ikajuqtuigiarnimut Qanuiliurutaujuq #2 — Pilimmatsainiq Ajunnginnirijaujullu	62
Ikajuqtuigiarnimut Qanuiliurutaujuq #3 — Tukisigiarutitsanit-Amiqaaqatigiinnimut Angiqatigiigutiit	62
Ikajuqtuigiarnimut Qanuiliurutaujuq #4 — Qaujikkaijuti Qanuiliurutiqammarinnimut	63
6.2 Quliriiliqsimajuni Ikajuqsiarnimut Qanuiliurutitsait Atangirlugit Kanataup Nigiani Avittuqsimajuni Ukiuqtaqtunganullu	64
7.0 Tungaani Alluriarutitsat	66
8.0 Uigutisimajut	67
Uigutisimajuq A: Tukisigiarutitsani Tuqquutuqtausimajut Naasaqtausimaningit Malittaujutsaq (Kanataup Nigiani Avittuqsimajuni Ukiuqtaqtunganullu)	67
Uigutisimajuq B: Inuit Nunataarutiqarnimut Timiujut Tukisigiarutitsani Tuqquutuqtausimajut Tuqquinimut Malittaujutsaq	69
9.0 Titirarutausimajut Nakinngaaqsimaningit	72

Aulatsijinuungajut Nainaaqsimajuq

Tukisigiarutinga ammalu Atuutinirisimajangit

Inuit tukisigiarutitsanit tuqqutuqtausimajunut qanuqtuurutiqarnimut piliriqatigiittut pigiaqtitsiqatigiigutaualuqsimajuq inuit tapiriit kanatami (ITK) ammalu Nunaqaqqaqsimajuit Pijitsiraqtauvinga Kanatami (ISC) piliriqatigiigutauniaqtillugu pinasuaqatigiittunut nutaarmi avittuqsimajuliriittunut tukisigiarutitsani katiqsuinirmut atuqtaugiarunnaqtuni pivaalliriaqullugu Nutaqqanut Ilagiittunullu Pijitsiraustiit (CFS) inunnut nutaqqanut ilagiittunullu. Taakkua piliriqatigiittut pigiarniqalauqsimajut February 4, 2021 mi; taimannaganit, ilauqataujunut piqatausimaliqtut Inuit Tapiriit Kanatamikkut Ikajuutiulluni Nutaqqat Paqqijauninginnut Piliriqatigiittut, ilauqataullutit kiggaqtuijingit pisimajut Inuit Tapiriit Kanatamikkunni, sitamait (4) Inuit Nunataqsimanirmut Timiqutingit, Pauktuutit Inuit Arnait Kanatami ammalu Kanatami Inuusuttut Katim-majingit, piqatugillutit kilgaqtuijut pisimajunit pingasuni (3) ukiuqtaqtumi avittuqsimajunit, quliungigaqtut (9) kanataup nigiani avittuqsimajunginni ammalu gavamatuqakkunni.

Piliriqatigiittuni, Inuit Tapiriit Kanatami tilijausimalauqtut sivuliqtunirmi, ajaurinirmi, ammalu angirutiqarnirmi ilulingita uqaqatigiigutitsaliangusimajut. Kanataup nigiani avittuqsimajut, ukiuqtaqtumi avittuqsimajut, ammalu Inuit Nunataqsimanirmut Timiqutingit (ITOs) ilaliurutiqalauqtut qaujimajitaunirmi ammalu tukisigiarutitsanit pijjutigillugit maannakkut atuqpallijangit tukisigiarutitsanit katiqsuinirmut turaangajuni inuit nutaqqat ilagiittunullu. Nunaqaqqaqsimajuit pijitsiraqtauvinga Kanatami ikajuqtuilauqtut pilirianguvallianingani aqqisuqtauvallianingani uqaqatigiigutitsaliangusimajut.

Turaagarijaujuq

Pijjutinga: Ikajuqsigiarutalluni Inunnut-sivuliqtaujuni aturiaqtitsinirmut nutaqqanut ilagiittunullu pijitsiraustiit, taanna Uqaqatigiigutitsaliangusimajut Titiraqtausimagutingit qimirugiarniqaqtuq makuninga:

1. Qanuilingalirninga nutaqqanut ilagiittunullu pijitsiraustiit tuqqutuqtausimajuni nalunaiqsigutiit (piluaqtumi, Inunnut-turaangajut tuqqutuqtausimajuni nalunaiqsigutiit) tuqqutuqtauvalliajuni.
2. Piuningit tukisigiarutitsani tuqqutuqtausimajuni, mikijuunaqtiqsimaningit atuni nalunaikkutat, ammalu pitaqanngiluarutingit Kanataup nigiani avittuqsimajuni, ukiuqtaqtumi avittuqsimajuni ammalu nunagijajunit.
3. Qaliriiliqsimajut ikajuqsigiarutinut qanuiliurariutitsait atuliqtaugunnaqtut piliriqatigiigutaustiurilutit pinasuaqatigiittunut, pivaalliriaqtauluni tuqqutuqtausimajuni-amiqqaqatigiinni ammalu katiqsuiniq, piliriangulutillu tuqqutuqtausimajunut-aulajjagiarutini piliriatsarnit pijitsiraustinillu.

Kikkunnuunganinga: taanna uqaqatigiigutitsaliangusimajuq titiraqtausimagutalik turaangajuni gavamatuqakkunnt, kanataup nigiani avittuqsimajunut ammalu ukiuqtaqtumi avittuqsimajuni tigumiaqtiqataujunut, piqasiutillugit inuit nunataqsimanirmut timiqutingit, piliriqatigiinnirmi.

Tusaumatitsigutauninga: Taanna uqaqatigiigutitsaliangusimajuq atuinnautitaugunnaqtut ikiaqqivikkuningit Inuit Tapiriit Kanatami ammalu Nunaqaqqaqsimajuit Pijitsiraqtauvinga Kanatami ikiaqqivingigut.

Piliriatsait ammalu Kamagijaugialiit: Inuit Tapiriit Kanatami sivulilauqtut nuitauningani taanna uqaqatigiigutitsaliangusimajut itsivautauqataullutit Piliriqatigiittunut katimmajuni. Kanataup Nigiani Avittuqsimajut, Ukiuqtaqtumi Avittuqsimajut, Inuit Nunataqsimanirmut Timiqutingit, ammalu asingit pinasuaqataujut, uuttuutigilugu Aanniaqarnanngittulirijikkungit Kanatami, ilaliurutiqalauqtut qaujimajitaunikkut, tuqqutuqtausimajunit tukisigiarutitsanillu pijjutigillugu qanuilingalirninga Inuit Nutaqqat Ilagiittunullu Pijitsiraqtauvingani tuqqutuqtausimajut. Nunaqaqqaqsimajuit Pijitsiraqtauvinga Kanatami ikajuqtuigutiqalauqtut pilirianguvallianingani aqqisuqtauvallianingani taatsuma uqaqatigiigutitsaliangusimajut, aulatsilauqsutit katiqsuinirmut piliriangujunit ammalu katiqsuigutiqalaurillutit pinasuaqatimini ilulinginniittuni tuqqutuqtausimajut naasaqtauningita.

Tuqqutuqtausimajuni Qimirrujarutiqarniq

Taanna Uqaqatigiigutitsaliangusimajut Titiraqtausimgutingit marruuliqqangajuq takugiarutiqaqsuni Inuit Nutaqqat Ilagiittullu Pijitsiqtaugutingit tuqqutuqtausimagutingit: qanuilingalirninga iluani *silataanillu* Inuit Nunanganni.

Tukisigiarutitsait pisimajut Inuit Nunanganni malittut tunisigutigisimajanginni atuni sitamait Inuit Nunataaqsimanirmut Timiqutingit (ITO's) — Nunatsiavut Gavamanga (NG), Nunavut Tunngavik Timiqutaa (NTI), Inuvialuit Nunataaqsimanirmut Kuapariisan (IRC), ammalu Makivvik — ammalu amisuuniqsanit Kanataup ammalu amisuuniqsauningit Kanataup nigiani ukiuqtaqtunganilu avittuqsimajut iluani Inuit Nunangat (Yukon, Nunatsiaq, Nunavut, ammalu Newfoundland and Labrador). Kanataup nigiani avittuqsimajut silataani Inuit Nunangat tunisilaurmijut tukisigiarutitsanit, maannakkut, tunisisimajut Kanataup nigiani avittuqsimajut piqatautillugit British Columbia, Saskatchewan, Manitoba, Ontario, New Brunswick, Prince Edward Qikiqtaq, ammalu Nova Scotia. Amisuungittut Kanataup nigiani avittuqsimajut tunisilaunngittut tuqqutuqsimajuni; taimainninganut, avittuqsimajunginni naulimaarnut atuinnautitaujuni nutaqqanut ilagiittunullu pijitsirautini tukisigiarutiqarmangaat qaujigiarniqalauqtut Albertami ammalu Quebeckmi.

Pimmariujuq nalunairutigilugu qatsigalaummata ajjigiinnginniqaqtut nutaqqani paqqitsinirmut atuqtauvattut Kanatami, ajjiunnginniriittut maligarjungangit atuagangillu, pilirijusingit, ammalu tukisigiarutitsanit katiqsuinirivattangit. Tamakkua atsururnarningit qanuq ajjigiinnginniqaqtut pijariatutitsijut ujjiusuttitsigiarutauullunillu isumagijaunarutit kanatalimaarmi tusaqtsigutitiliuqattanirmut nutaqqait paqqijauninginnut. Taakkua ajjigiinnginniujut tukiqarunnarmijut tusaqtsigutitiliurutaunarutit nutaqqait paqqijauninginnut nalunaikkutait ippijautsarlutit piliriangugialit isumagilugit pinasuaqatausimajut, uuttuutigilugu, Inuit Tapiriit Kanatami, aanniaqarnanngittulirijikkut Kanatami, Kanataup nigiani avittuqsimajut, ammalu Kanataup ukiuqtaqtungani avittuqsimajut kajusijuttauvut piliriqatigiitsarlutit aqqittauqullugit pitaqarningit atsururnarutaujunit.

Taimaigaluaqtilugulu, makua malittut nuilauqtut qimirruqtaugutaani tuqqutuqtausimajut katiqsuqtausimajuni atangiqtugit kanataup nigiani avittuqsimajut, Kanataup ukiuqtaqtungani avittuqsimajut, ammalu nunaqarviujut:

1. **Pijariiqsimannngittuq Tukisigiarutingit ammalu Tusaqtsigutitiliangit:** amisut kanataup nigiani avittuqsimajut tusaqtsigutitiliurunnalaunngittut nallillaringinnit tuqqutuqtausimajut, ilangit amigaqtunit tuqqutuisimallutit, uvvaluunniit amisunit ajjigiinnginniqaqtut sunanit tusaqtsigutitiliurunnarmangaata nallinginnillu tusaqtsigutitiliurunnangimmangaata. Qatsigalait kanataup nigiani avittuqsimajut tunisisimannngittut sulit tukisigiarutini pijjutigillugit nutaqqat ilagiittullu pijitsiqtauninginnut tuqqutuqtausimagutinginnit.
2. **Ajjigiinnginniqaqtut Tuqqutuqtausimajut Naasaqtausimaningit ammalu Ulirnaiqsigutingit:** ajjigiilitausimatsiarvalunngittut ajnnginniqaqsutillu Kanataup nigiani ukiuqtaqtunganilu avittuqsimajunit pijjutigillugu ulirnaiqsigutingit atuqtaujut qaujisariarutauullutit tuqqutuqtausimajunit pillugit nutaqqat ilagiittullu pijitsiqtaugutinginnut. Tamanna atsururnarutausimajuq qaujigasuarutauninginnut qanuq ajjigiinnginniqaqtut tusaqtsigutitiliuqpalliatillugit kinauninginni-tunngavilinnit tuqqutuqtausimajut, namut ilijausimammangaata tukisigiarutingit, pitsiaqtaqattanginningit, nutaqqat saputijaugiaqaqtut, qanuittuqallarittuvinnit, ammalu piuninginni malittaujarialit.
3. **Amigaluaqtut kinauningani-tunngavilinnit tuqqutuqtausimajunit:** amigaluarmata kinauningani-tunngavilinnit tuqqutuqtausimajuni amisuviugunnarlutit ajjigiinnginnirijangit kinauningit nunaqaqqaqsimajuit nutaqqat ammalu inuusuttut kamagijauqattaqtut nutaqqanut ilagiittunullu pijitsiqtaujunut. Maannakkut, Kanataup nigiani avittuqsimajut nalunaiqsigutitatuinapattut nunaqaqqaqsimajuuninganit uvvaluunniit nunaqaqqaqsimajuunnginninganit, katitauisimallutit iluunnatit nunaqaqqaqsimajuit inuusuttut nutaqqallu atausimut, uarutigiittutit avitauisimaninga.

Iluaani Inuit Nunangata

Tukisigiarutsait iluaani Inuit Nunangata qimirruniaqtuq tamakkiinnit Kanataup nigiani avittuqsimajunginni ammalu Ukiuqtaqtumi avittuqsimajuni tuqqutuqtausimajuni atuinnautitaujuni makununga Yukon, Nunatsiaq, Nunavut, Newfoundland and Labrador, ammalu Quebec (taanna tunisigiaqanginnaqtuq tuqqutuqtausimagutinginnit pijjutigillugit Inuit nutaqqat nalunaikkutangit). Iluliqarmijuuq tukisigiarutinit pisimajunit Inuit Nunataaqsimanirmut Timiqutingit pisimajuni sitamanit nunagijaujuni makununga Nunatsiavut, Nunavut, Inuvialuit, ammalu Nunavik.

Makua ujjirijaujuni nalunaiqtaulaqtut, malittugit pingasuujnngigaqtut (7) nutaqqanut ilagiittunullu pijitsirautiit qanuittuuningit nalunaiqtaulausimallutit Inuit Tapiriit Kanatamikkunnut (piqatautinnagit kupaik):

1. **Kinauningani-tunngavilinnit Tuqqutuqtausimajut:** Kanataup nigiani avittuqsimajut (Kanataup nigiani ukiuqtaqtunganilu avittuqsimajut) katiqsuivattut ilutunngittuni kinauninginni nalunaiqsigutini ammalu nunaqaqaaqsimajuuninginni qaujimajauluarani sunallarinnit katiqsuigutiqaqpammangaata, pijutuutillugit Nunatsiaq, Yukon, ammalu Newfoundland ammalu Labrador katiqsuivattutit kinauninginni-tunngavijaqtuni tuqqutuqtauninginni. Takulugit nunataaqsimanirmut timiqutingit, nunatsiavut gavamanga nuatsivattut ilutunngittunit kinauninginni nalunaiqsigutinit tuqqutuqtautingit ammalu asijjiqtuivalliuq katiqsuiguttaniallulit kinauninginni-tunngavilinni tuqqutuunirmi. Asingit Inuit Nunataaqsimanirmut Timiqutingit amigaqtuni tukisigiarutitsaqalauqtut ungataujjigittunit nunataqatausimanirmut atiqaqatauningita.
2. **Namut ilijauvanningit:** Kanataup nigiani avittuqsimajut tusaqtsigutitiliurunnaulauqtut qanuittuuninginni maligiaqtausimajut namullu ilijausimammangaata, katilimaarlugit ullungit paqqijauningit, ammalu nutaqqat inuusuttullu ilijausimanningit ilaminut paqqijaullutit, tiguangaanguningit, ammalu iqqanaijaqtiit namut ilijausimammangaata. Amisuuniqsaiq Kanataup nigiani avittuqsimajut tusaqtsigutitiliurunnaulauqtut namut nutaqqat ilijausimammangaata malillugit nakingaaqsimammangaata nunalinni, qatsiuningit tiguanguaqarvuijut (Inuit ammalu inutuinaunngittut), qatsiuningit nutaqqat ilijausimajut ilaminut paqqijuijunut. Ilangit Inuit Nunataaqsimanirmut Timiqutingit tusaqtsigutitiliurunnaulauqtut qanuittunut namullu ilijausimammangaata. Inuit Nunataaqsimanirmut Timiqutingit takugumajut takalimaarlugit qatsiuninginni pijauvalliaqtaqtut, qanutigit kiujaugasuaqpammangaata, pijjutinginnit inulirijikkunnut piliriangugiaqarningita, ammalu pijjutinginni tusaqtsigutitiliukkannirutingita. Takugumajut katilimaarlugit qatsiit ullungit paqqijauningit (malillugit ilijausimavingita qanuittuuningit), qatsiuningit tiguanguaqtausimajut (Inuit ammalu inutuinaunngittut), qanutigi nunanginniittitauvammangaata, ilijausimagutit Inunnut ilagiittunut, namiinningit ilijausimavingita, ammalu qanutigi ilijausimavingit asijjitaqattarmangaata immikkuungalugit nutaqqait.
3. **Pitsiaqtauqattanginningit:** Ajjigiinnginniaqtuutiulauqtut Kanataup nigiani avittuqsimajuni pijjutigillugu katiqsuivanningit pitsiaqtausimanngittuni tuqqutuqtausimagutingi. Ilangit Kanataup nigiani avittuqsimajut nalunaijaisimalauqtut piusirisimajanginnit angijuuqaangitta ammalu nutaqqait, ilangit nalunaijaisimatunnaqsutit tiguaqtaullarisimalirninginni, ammalu ilangit katiqsuisimalauqtut tuqqutuqsimallugit qanuq pitsiaqtauqattaqsimannginningit. Ilangit Inuit Nunataaqsimanirmut Timiqutingit tusaqtsigutitiliurunnaulauqtut qanuq pitsiaqtauqattaqsimannginninginni, atausirlu tuqqutuqtausimallugit pijjutinginnit ilaminut piiqtaugutinginnit Nunaqaqaaqsimajuit nutaqqat.
4. **Nutaqqat sapujjaugialiit:** Iluunnatit Kanataup nigiani avittuqsimajut qaujimagiaqsimalauqtut qatsiuninginni tiguaqtausimajut, qatsiuningit nutaqqat inuusuttuillu pisimajauuningit ammalu pisimajauunniqsimaninginnit, qanuittuuningitalu tilijausimagutingit ammalu namut ilijausimammangaata. Amisuuniqsait Kanataup nigiani avittuqsimajuniittut tusaqtsigutitiliulaurmijut inuusuttunut angiqatigiigutini ammalu pisimajauuninginnut tilijaujutinit. Ilangit Inuit

- Nunataqsimanirmut Timiqutingit tusaqtsigutigliurunnalaurmijut ilanginni tuqqutuigutigisimajamini ajjigiinnginniaqtutit. Takuniqsaugumajut tuqqutuqtausimagutilinni ilijausimalutit atausirmut angijjuqqaarmut/tiguaqtimik, ilaminuqtausimajunit, ammalu qatanngutinginniittunit. Takugumammijut tukisigiarutitsanit pijjutigillugit tilijausimanikkut paqqijunirmi, angirutausimalutit pijjitsirutauput ammalu parnatausimaqattarlutit, ilaminullu utiqtitaujunit.
5. **Pijjitsirutiqarniq:** Iluunnatit Kanataup Nigiani Avittuqsimajut tusaqtsigutigliulauqtut pijjutinginnit aqsaaqtausimagutinginnit, qatsiaqtiqtugit tunijausimammangaata, qanutigilu pijjitsirutausimam-mangaata. Amisuuniqsait tusaqtsigutigliurunnalauqtut qanuq pijjitsiqtaunnirmangaata, pitsiaqtaunnginnivininganit, pijjutinginnillu pitsiaqtaunngittuunagit. Inuit Nunataqsimanirmut Timiqutingit amigaqtuni ajjigiinngittunillu tukisigiarutitsaqalauqtut pijjutigillugit pijjitsiqtauningita, uuttuutigilugu nunataarutinit atiqaqatauningit, piqasiullugu qatsiuningit nutaqqat inuusuttullu pijjitsiqtaunilinni turainnarviullutit. Ilangit Inuit Nunataqsimanirmut Timiqutingit tusaqtsigutigliurunnalaurmijut Inuit iliqqusinginnut kasuqtsigutiminiujunit, ajjuunngittuni pijariaqarningit nutaqqat, qatsiuningit tiguaqtausimaliqtuq uvvaluunniit pisimajaunginnarnialiqtuq, immikkut immikkuunngitturlu ikajuqtautigumasimaningit, qatsiatiqtuq piliriqatiqarsimammangaata Nutaqqanut Ilagiittunullu Pijjitsirutinut. Inuit Nunataqsimanirmut Timiqutingit takugumavut tuqqutuqtausimagutinginnit pijjitsirutiit pitaqanngiluarningit, qanuittuuninginnit ammalu aqsaaqtaunngigiikkutinit. takugumammijut tukisigiarutinit qanuq piliriqatusimammangaata ammalu qatsiuningit nutaqqat ilamini tusaumaqatiqapattut angirraminullu pulaariaqattarningit, ammalu qatsiuningit nutaqqat/inuusuttut pijjitsiqtauput.
 6. **Qanuittuqallarittuviniuningit:** Iluunnatit Kanataup Nigiani Avittuqsimajuni tusaqtsigutigliurunnalauqtut tuqujuminirnit ammalu aannillarittuviniirnit nutaqqanit inuusuttunillu.
 7. **Piuninginni malittaujariilii:** iluulnatit kanataup nigiani avittuqsimajuni qaujimagiarutiqalauqtut katinimaarlugit pisimajauninginni ullunginnillu titiraqtausimagutingit matuiqtaunnirmangaata ammalu matujaunnirmangaata.

Silataani Inuit Nunangat

Qaujsaqtaulirtillugit Inuit Nutaqqat Ilagiittullu Pijjitsiqtaugutinginni tuqqutuqtausimajut qanuilingammangaata silataani Inuit Nunangat, makua malittut ujjirijaulauqtut amiakkunginnit kanataup nigiani avittuqsimajut, ukuangullutit, British Columbia, Alberta, Quebec, Saskatchewan, Manitoba, Ontario, New Brunswick, Nova Scotia, ammalu Prince Edward Qikiqtaq:

1. **Kinauninginni-Tunngavilinnit Tuqqutuqtausimajut:** Ajjigiinnginniaulauqtut kanataup nigiani avittuqsimajut tunisigunnarningit kinauninginni tukisigiarutitsanit. Pitinnagit British Columbia, Saskatchewan, Nova Scotia, ammalu Manitoba, qaujimagiarutiqalauqtut kinauninginni tuqqutuigutiqaqsimallutit, qanuq Nunaqqaqaaqsimajuummangaata qaujijauunngittut. Ujjirijaugialik kinauningit immiini nalunairutauqattarajuttut ammalu inulirijiit tammanngillutit ilisivigijangit tukisigiarutitsanit.
2. **Namut Ilijauvanningit:** Qatsiinnaullutit kikitauksimajut, amisuuniqsait kanataup nigiani avittuqsimajut tusaqtsigutigliurunnalauqtut qatsiuningit nutaqqat pisimajauninginni. Ajjigiinnginniqallaalauqtut tusaqtsigutigliuqpanningit qanuittunut ammalu tilijaugutiqarmimammangaata pisimajaunitmut. ajjigiinnginniqallaalauqtut tusaqtsigutigliurunnarninginni namut ilijausimammangaata, katilimaarlugit ulluit paqsijausimaningit, namullu nutaqqat inuusuttullu ilijausimammangaata.
3. **Pitsiaqtauqattanginningit:** Ajjigiittuqanngittuq pijjutigillugit tuqqutuqtausimagutingit tusaqtsigutigliangusimajuni pitsiaqtauqattanginninginni kanataup nigiani avittuqsimajut. Kanataup Nigiani Avittuqsimajut tusaqtsigutigliurunnalauqtut tuqqutuqtausimagutinginnit qanuq pitsiaqtauqattangigutausimajunit, sapujjaugiaqaliqqigiqarsimaningit, ammalu qanuq akuniutigijuuq pisimajaunginnaliqsimammangaata.

4. **Nutaqqat Sapujjaugialiit:** Aajjigiinnginniqarmijut kanataup nigiani avittuqsimajut tusaqtitsiliuru-tiliurunnangit nutaqqat sapujjaugialiit, amisuuniqsait kanataup nigiani avittuqsimajut tusaqtitsigutiliurunaqsutit pisimajauinimut tilijaujjutusimajunit, ammalu qatsiuninginnit nutaqqat pisimajausivattut pisimajaugunniipattullu. Qatsiinnait kanataup nigiani avittuqsimajut ilasigunnalauqtut ilumittunit qaujisarutausimajunit ammalu matuingainnaqtunit titiraqtausigutingita, tiguaqtausimaningita, ammalu qanuq sapujjaugiaqasimammangaata.
5. **Pijitsirutiqarniq:** Amigaqtunit tukisigiarutitsaqaqtuq kanataup nigiani avittuqsimajut pijjutigillugit pijitsitaugutingita tuqqutuqtausimagutinginnit, amisuuniqsait tuqqutuqtausimagutingit tusaqtitsigutiliangusimallutit qanuq piliriatsamut ilijausimammangaata malittaulluni qanutigit pijitsiqtausimagutinginnit.
6. **Qanuittuqallarittuviniuningit:** Pitinnagit British Columbia, Saskatchewan ammalu Manitoba asingit Kanataup nigiani avittuqsimajut tusaqtitsigutiliurunnalaunngittut tuqjuminirnit ammalu aannirutaullarittuminirnit nutaqqanut inuusuttunullu.
7. **Piuninginni malittaujariialiit:** Amisuuniqsait Kanataup nigiani avittuqsimajut tusaqtitsigutiliurunnalauqtut qangakut titiraqtausimagutingit matuiqtaunnirmangaata qangakkullu matujaunnirmangaata, piqasiullugit katilimaarlugit ulluit paqqijauningit. Malittugit atuinnautitaujut tukisigiarutitsait, atsurunaqtuq nalunairasuaqsugit qanga katilimaarlugit ulluit paqqijauningit atuqtaunnirmangaata piuninginni malittaujarialiinnut uvvaluunniit namut ilijausimaninginnut malittaujarialiinnut.

Ikajuqsigiarnimut Qanuiliurautitsat

Pilirianguqullugu tuqqutuqtausimajuni atsuruutaujunit amigaluarninginnullu nalunaiqtaujuni qaujisariarnimi, taanna uqaqatigiigutitsaliangusimajut titiqqaq manimmigiaqtuq Ikajuqsigiarnimut Qanuiliurautitsat iluunnanginnut kanataup nigiani ukiuqtaqtunganilu avittuqsimajut atulirlugit. Makua piqasiullugit:

1. Kanataup nigiani ukiuqtaqtunganilu avittuqsimajut pijariialiit, mikilaangulugu, nalunaiqtaulutit iluunnait inuit nutaqqat inuusuttullu attuaniqaqtut nutaqqalirijinut nalunaiqtaulutillu nallinginnut Inuit Nunataarnimut Timiujunut attuaniqarmangaata sivumuagiarutauluni atuqtauqattarnialirluni.
2. Kanataup nigiani avittuqsimajut, kanataup ukiuqtaqtungani avittuqsimajut ammalu Inuit Nunataqsimanimut Timiqutingit pijariialiit nutaqqalirijiqarlutit qaujimagiaqattarlutit iluunnait iqqanaijaqtiit qaujimanigarlutit ajunnginniqarlutinlu katiqsuigunnanim Inunnut-turaangajuni tuqqutuigutiqarlutit nutaqqanut, inuusuttunut ammalu ilagiittunut.
3. Kanataup nigiani ukiuqtaqtunganilu avittuqsimajut pijariialiit isumagijaqariarlutit tukisigiarutitsanit-amiqqaaqatigiinnimut angiqatigiigutinit Inuit Nunataarnimut Timiujuni pivaalliriaqullugu tuqqutuqsimajunit katiqsuiniq, tusaqtitsigutiliurniq ammalu amiqqaaqatigiinnimi.
4. Nutaqqaq nalunaiqtauguni inutuinnaugianga, Inuit Nunataarnimut Timiqutinga nalunairviujariialiit, pivitsaqaqtitautilul maligaqtigut pijunnautiqatitaulutit Inuit nutaqqalirijinuungajunut ammalu nutaqqat pijitsiqtaugutinginnut, ammalu/uvvaluunniit piviqatitaulutit ikajuqtuigutitsanit/pijitsirautitsanit.

Tukisimaluta atuni Kanataup nigiani avittuqsimajut ukiuqtaqtumi avittuqsimajut aajjigiinngittunit pijunnarniqauriangit aturiansaqariangillu. Makua Ikajuqsigiarnimut Qanuiliurautitsat atuqtaugunnaqtut malillugit qatsiuningit Inuit nutaqqat nutaqqalirijinut kamagijauvammangaata aulatsivigijamini. Tamanna nalunaiqtaugunnaqtuq nallituinnangit nutaqqat uvvaluunniit inuusuttut tukisigiarutitsangit katiqsuqtausimalutit pijutautiluni aannirutaajut, qaujisarutaajut uvvaluunniit pijitsirautitsanit tutsirautiliuritut, nalliatuinnanganut pijuqaqtitsittailinimi uvvaluunniit sapujjigiarutinit, pijariaqaqtitaajunut Nutaqqanut Ilagiittunullu Pijitsirauvimmi pilirivigaqtuni (piqasiullugu kinauningani tuqqutuqtausimagutingit pijaviniujuni aanniqtuqaqtillugu, qaujisaqtaujuqaqtillugu, sapujjauningimut ilijaugutingit, pijuqaqtitsittailinimut pijitsirautiit uvvaluunniit tunijaugutingit).

Qaliriiliqsininga 1: Qatsiinnauniqsaujut 12%mi Inuit Nutaqqat Nutaqqalirijinut Piliriqatiujut

- Arraagutamaat, kanataup nigiani ukiuqtaqtunganilu avittuqsimajut pijarialiit amiqqaaqatigiippallutit aaqqittausimalutit qangauliruni tusaqtitsigutiliuqattarlutit Inuit Nunataarnirmut Timiujunut.
- Tukitaarutiqlarlutit anivallianingit nalunaikkutarnit anivallianingit qaujisaqtaugunnaqullugit, qanuippallianinginni tusaqtitsigutiliurniq, ammalu suqquiqtausimajuni-tunngaviqlarlutit tukiliurigutiqlarlutit (avittuqsimajut tukitaarniaqtut qanuq ilauniarmangaarmit, sunamut pijjutinganit asinginnillu). Taanna qanuiliuriarut nalunaiqsigutaujuq qatsiinnauniqsaugutit Inuit nutaqqalirijinut piliriqatiujut iluani qaliriiliqsimaninga 1, pigunnanngituinnarialiit taimaatsainnaq piunilinnit tuqqutuqtausimagutinginni asingita aulatsiviujut, taimainninganut aaqqigiqtaugiaqatuinnarialiit tusaqtitsigutiliurnirmut pijaujarialinni.

Qaliriiliqsininga 2: Akunnginniittut 13 - 24% of Inuit Nutaqqat Nutaqqalirijinut Piliriqatauvattut

- Arraagurmi-marruatirlugu uvvaluunniit tutsirarviugutit tuqqutuqtausimagutinginnit, kanataup nigiani ukiuqtaqtunganilu avittuqsimajut tunisiniqatut ammalu amiqqaaqatigiillutit qangauliruni aaqqittausimajunit tusaqtitsigutiliarnit Inuit Nunataaqsimanirmut Timiqutingit (Inuit Nunataaqsimanirmut Timiqutingit).

Qaliriiliqsininga 3: Amisuuniqsaujut 25% Inuit nutaqqat Nutaqqalirijinut Piliriqatauvattut

- Kanataup ukiuqtaqtungani avittuqsimajut ammalu kanataup nigiani avittuqsimajut kamagijaqarialiit tukisigiarutitsanut aulatsijjutinit atuqtaugunnarlutit tamakkiigut Qallunaatitut ammalu Inuktut, piliriangugajullunilu piliriangusimammangaata killisinaqtauningit qaujisatsiaqulugi kamagiqaqullugillu tuqqutuqtausimajut piuniququlugit.
- Arraagurmi-marruatirlugu uvvaluunniit tutsirarviugutit tuqqutuqtausimagutinginnit, kanataup nigiani ukiuqtaqtunganilu avittuqsimajut pijarialiit pijunnarniqarlutit tunisiniqatut ammalu amiqqaaqatigiillutit qangauliruni aaqqittausimajunit tusaqtitsigutiliarnit Inuit Nunataaqsimanirmut Timiqutingit.

1.0 Nalunaijaut

1.1 Turaagarijaujuq

Taanna uqaqatigiigutitsaliangusimajuq piliriangulauqtuq tukisimaniqsauqulluta maannakkut qanuilingalir-mangaata nutaqqanut ilagiittunullu pijitsirutiit (CFS) tuqqutuqtausimajuni nalunaikkutaujut katiqsuanguSIMallutit kanataup nigiani avittuqsimajut, kanataup ukiuqtaqtungani avittuqsimajut ammalu nunaqarviujuni, malittugu qanutigi inutuinnauninginni titiqtausimagutingit nalunairatsaullutillu. Ilagijaulluni qimirrugiarimut piliriangujumi, tukisigiaqpallianiqarumavugut qanuittuuninginni piuninginnillu tuqqutuqtausimagutingita katiqsuangujut, piqasiullugit atuinnautitauningit Inunnut-turaangajut kinauninginni nalunaikkutait nukaqqat, inuusuttut ammalu ilagiittut pijitsiqtaujut. Tamanna piqasiutijuq, kisanittauq killiqtaqtitaunngittuq makununga, mikijuunaaqtiqsimaningit atuni nalunaikkutait, nalunaiqtaugunnarningit Inutuinnauningit, maannakkut tuqqutuqtausimajut qaujisariaqtauningit, ammalu pitaqaraluarmangaata tuqqutuqtausimajut tatigijaugunnarlutit tukitaarutaujunut.

Taanna uqaqatigiigutitsaliangusimajuq sanajausimanilik ikajuqsigutauluni Inunnut-aulatauniarluni nutaqqanit ilagiittunullu pijitsirautitsanit atuinnaqaqtitsinirmi. KatitauSIMalutit qaujisarutiminiit maannakkut tuqqutuqtausimagutinit, ikajuqsigiarnimut qanuiliurautitsait tunijaujut pivaalliriaqulugit tuqqutuqtausimajunit amiqqaaqatigiinni, piliriqatigiinni, katiqsuiniq ammalu piliriangunitsanganut tuqqutuqtausimajuni-tukisimagutiqarlutit pinngititsittailigiarutini ammalu sapujjigiarutini piliriatsaqarluni ikajuqsigiarniarlutit Inunnit nutaqqanit, inuusuttunit ammalu ilagiittunit.

Atuinnautitauningit piuniquaqtuni tuqqutuqtausimajut ammalu tukisigiarutitsait pijjutillit Inuit nutaqqat, inuusuttut ammalu ilagiittut pijitsiqtauvanninginlu ajjigiinnginniquaqtuni kanataup nigiani avittuqsimajut, kanataup ukiuqtaqtungani avittuqsimajut iluanilu gavamatuqakkut pilirijjutingita, taanna malittuq titiqqaq tukisititsigiarutaujuq gavamauliriittunit siaqatigillugit Inuit Nunataqsimanirmut Timiqutingit. Titiraru-tauningagut qanuilingalirninga, sivumuagutiqarunnaqtugut piliriangulutit aaqqigiarutitsait atuliqtitaujun-naqtullu aaqqigiarutitsait pivaalliriaqulugit Inuit nutaqqat.

Inuit Tapiriit Kanatami ammalu Nunaqaqqaqsimajuit Pijitsiqtauvinga Kanatami (ISC) piliriqatigiinniqaqtuuk katiqsuqtausimagutinginnit tamatuma uqaqatigiigutitsaliangusimajuup; Inuit Tapiriit Kanatami piliriatsaqalauqtut sivuligtutit angiqtiullutillu ilulinginnit ammalu Nunaqaqqaqsimajuit Pijitsiqtauvinga Kanatami ikajuqtuigutiqalauqtut pilirianguningani, tuqqutuqtausimajuit katiqsuqtauninginni ammalu tukimuattitauningita ilulingit. Kanataup nigiani avittuqsimajut, kanataup ukiuqtaqtungani avittuqsimajut, Inuit Nunataqsimanirmut Timiqutingit ammalu asingit pinasuaqataujut (uuttuutigilugu Aanniaqarnanngittulirijikkut Kanatami) ilaliurutitsanit tunisijummariulauqtut qaujijajitaunikkut pijjutigillugit qanuilingalirniujut.

1.2 Tukisigiarutinga

Isuliliqtillugu 2015, Sulijunit Killiniaqtiit Katimmajingit Kanatami (TRC) pijariiniqualausimajut qaujisarutiminit ammalu nuititsillutit 94nit *Tutsirautimini Qanuiligiaqujinirmut*, tamanna tiliurijutaulauqtuq gavamauliriittulimaarnit asijjiqtuiqujillutit atuagarnit piliriatsarnillu sailiqatigiigiarutaulutit aannirutausimajunut nunaqaqqaqsimajuit ilinniariaqtitaqattarnivininginnut. Sivullit tallimait *Tutsirautiit Qanuiligiaqujinirmut* pijjutiqluaqtut nutaqqalirinirmi tutsirautiqaqtutit Nunaqaqqaqsimajunut nutaqqanut maligajuaqarluni pitaqarluni kanatalimaarmi malittaujarialinnit. tusaqtsigutigliangujuq tutsiraqsimammijug gavamatuqakkunnit piliriqatigaqujilluni kanataup nigiani ukiuqtaqtunganilu avittuqsimajut tusaqtsigutigliuqattarlutit tuqquutuqtausimagutinginni nunaqaqqaqsimajuit nutaqqat nutaqqalirijunut piliriqataujut, piqasiullugit pijjutingita tigujausimanirmut.¹ Taakkua Tutsirautiit takujaugunnarmijut Kanatami Killisiniarniusimajumut Asiusimaninginnut Inuaqtausimaninginnullu Nunaqaqqaqsimajuit Arnait ammalu Niviaqsiaq tikkuarillutillu pitaqariaqarininga pivaalliriaqsimamuni tuqquutuqtausimagutinginni pijjutigillugit Inuit nutaqqat piluaqtumi turaanganiaqtuni Kanatami Inuit Qanuiligiamirmut Parnautinga Asiusimaninginnut Inuaqtausimaninginnullu Nunaqaqqaqsimajuit Arnait, Niviaqsiaq ammalu Timimigut Aippamigullu Isumaqsuutiqaqtut (2SLGBTQQA+) Inuit.²

2018-ngutillugu, Tuavirnaqtumi Katimmaniqualausimajut Pijjutigillugut Nutaqqat Ilagiittullu Pijjitsiqtaugutingit, taikani Gavamatuqakkungit Kanataup angiqsimallutit pingasuujutunut (6) qanuiligiarutiqarnirmut amisuuluarninginnut Nunaqaqqaqsimajuit nutaqqat inuusuttullu paqsijauningit, Kanatami.³ Tamakkunani pingasuujutunut (6) qanuiligiarutinit, ilagilauqtangit saqqiqtitauluni tuqquutuqtausimajunut qanuqtuurtausimajut piliriqatiulutit kanataup nigiani avittuqsimajungit, kanataup ukiuqtaqtunganilu avittuqsimajungit ammalu nunaqaqqaqsimajuit pinasuaqataujut angilligiatuqullugu aulatsiviuqatigiittuni tuqquutuqsimajuni katiqsuiniq, amiqqaqatigiinni ammalu tusaqtsigutigliunirmuq tukisitsianiqsauqullugit qatsiuninginni pijjutaujunillu tigujausimajut. Ilajausimajug tutsirautini qanuiligiaqujinirmut piliriqatigiigiaruq *Maligarjuarmi Pijjutilinni Allait, Inuit ammalu Allangajuiq nutaqqat, inuusuttut ammalu ilagiittunut* (Maligarjuaq). Iluani tamatumu piqjarjuap, ilaakkuungajuq 28 pijunnatitsijuq gavamatuqakkut Ministanganni Nunaqaqqaqsimajuiq Pijjitsiqtauvingani tukisigiarutitsanit amiqqaqatigiinnirmut angiqatigiigutigliuniluni aulatsiviuqatigiigiarutit.

Ullungani June 21, 2019, Maligarjuaq King Kilgatuqtirjuanganut Angiqtaulauqtuq, atuliqtitauulluni January 1, 2020, atuqtaugiuqtuni Kanataup maligarjuaurvingani atuqtautauqtaqsimajuni. Maligarjuaq piliriqatigiigutaulauqtuq Nunaqaqqaqsimajunut pinasuaqataujunut immiqsurunnarniq atuqtaulluni, piqasiulluni aulatsigunnarimmi nutaqqat ilagiittullu pijjitsiqtaugutinginnit, kanatalimaarmi, aqqitsiqullugit asijjiigiarutaugunnaqtuni nutaqqanut ilagiittunullu pijjitsiqtaugutinit Nunaqaqqaqsimajuit, ilalirutaullunilu atuliqtitauvinganut Nunarjuarmi Katujjiqatigiit Nalunaiqsijjutinga Pijunnautiqariangit Nunaqaqqaqsimajuit (UNDRIP).

Taakkua sitamaujut Inuit Nunataqsimanirmut Timiqutingit (Inuit Nunataqsimanirmut Timiqutingit), Inuvialuit Nunataqsimanirmut Kuapariisan (IRC), Nunavut Tunngavik Timiqutaa (NTI), Makivvik, ammalu Nunatsiavut Gavamanga (NG), aturunnaqit maligaliurunnarimmi pijjutigillugit nutaqqat ilagiittullu pijjitsiqtaugutinginnit. Aturumajaqarutit Inuit Nunataqsimanirmut Timiqutingit tusaqtsinirmi aturlutillu aulatsijunirmimi, Maligarjuaq pijunnatitsijuq atuagarmik pilirijutinut maligaliurunnarlutit nutaqqanut ilagiittunullu pijjitsiqtaugutingit, tamanna tikiutiniqarunnaqtuq iluunnanginnullu Inuit Nunataqsimanirmut Timiqutinginnut atiqaqataujunut, namiikkaluaqpata Kanatami.⁴

1 Sulijusiuqsiurnirmut Killisiniarnimullu Katimmajingit Kanatami. Tutsirautiit Qanuiligiaqujinirmut. December, 2015, https://ehprnh2mwo3.exactdn.com/wp-content/uploads/2021/01/Calls_to_Action_English2.pdf

2 "Kanatami Inuit Qanuiligiarutiqarnirmut Parnauti Asiusimaninginnut Inuaqtausimaninginnullu Inuit Arnait, Niviaqsiaq ammalu Timimigut Aippamigullu Isumaqsuutiqaqtut (2SLGBTQQA+) Inuit." Pauktuutit. Pijjiniujuq February 17, 2022. https://pauktuutit.ca/wp-content/uploads/Pauktuutit_MMIWG_Action-Plan_English_PDF-Version.pdf

3 Nunaqaqqaqsimajuit Pijjitsiraqtauvanga Kanatami. Aulatsinirmut Ilautitsigiarutiit: Uqausiuninga 8 – Pilirianguninga Tuqquutuqtausimajuni ammalu Tusaqtsigutigliunirmut Qanuqtuqtausimajug. Tusaqtsiguti. September 22, 2021.

4 Nunaqaqqaqsimajuit Pijjitsiraqtauvanga Kanatami. Maligarjuaq Pijjutilik Allait, Inuit, Allangajuit Nutaqqanginnit, Inuusuttunginnit ammalu Ilagiittunginnit: Atuaqaliurutsisaq. Tusaqtsiguti, Ottawa, Ontario, December 17, 2019.

Taimaatsainnaq amisut asingit makititaumajuni, nutaqqalirijit Kanatami manngulik silatiminniingaaqtunut aulataunirmi, ilaqaqtuni silatinginniingaaqtutsajait isummasingit atuagaliurutavattut pilirijjusiuvtullu, attuinirlulaqillutit Inuit nutaqqait attanaqtumiigiaqannginninginni ilaminiitsiariaqarninginnillu sunaugi-jaqaratillu pijunnautinginnit nutaqqat angijjuqqaarijaujullu. Tamanna pijjutaulluni, amisuuluaqtut nutaqqat Inuit inuusuttullu ilijauqattaqsimajut ilijaunginnapalliallutillu nutaqqalirijinut pijjutaullutit kamatsiannnginniq, tamanna pijjutauluaqtuq piliriangusimanngiluarninganut inuuqatigiittuni kiinaujatigullu nalimugiinngit-tumiiluarningit Inuit, piqasiullugit killiqatuinnaqatillu nirijatsaqatsiarniq, illuqatsiarniq, isumakkut qanuinnngitsiarniq, atuinnautitauningit ilusilirinirmut pijitsirautiit, kiinaujaqarniqsait piqannginiqsailu ammalu piunilimmik ukiukinninginni nutaqqat pivalliatitauningit.

Maligarjuaq, saqqiqtitauuningit kanatalimaarmi malittaugialiit, pitaqaqtitsigiarnikkut atuqtaugunnaqtuni ammalu tigumiaqtuniq aulatsijunirmi nutaqqanut ilagiittunullu pijitsirautiit aulatalutit Inuit Nunataaq-simanirmut Timiqutinginnut, pivitsaqaqtitsijuq asijjiqtuigutauluni nuititaugutigivattanginni Inuit nutaqqat ilagiittullu kanatalimaarmi. Sulili pijariaqaqtuq pivaalliriaqtaulutit katiqsuiniq, amiqqaqatigiinniq, ammalu tusaqtsigutitilurniq Inunnut-turaangajuni tuqqutuqtausimajuni. Tamakkua pivaallirirutauppata tukisimatit-sitsiarniqsauniaqtut qanuilingalirniujunit piqasiutilugu pijjutingani ilauqataunirmut, qaujsarutauvanninga qanutiginingit uvinitajaqatigiinnginningit, suqquiqsigutausimajut atuagaliurutaulutit, pilirijjusiliurutaulutit ammalu malittaugiaqarutitilurlutit, ammalu nalunaiqtausimalutit namiinningit iluunnatit Inuit nutaqqat.

1.2.1 Inuit Tukisigiarutitsanit Tuqqutuqtausimajunut Qanuqtuurutiqarnirmut Piliriqatigiittut ammalu Tuqqutuqtausimajuit Naasaqtaugianngautingit

Malittuni tamakkuninga katinniulauqtuni, Inuit Tukisigiarutitsanit Tuqqutuqtausimajunut Qanuqtuurutiqarnirmut Piliriqatigiittut pigiaqtitaulauqtuq katujjiqatigiigutauluni Nunaqaqqaqsimajuit Pijitsiraq-tauvinga Kanatami ammalu Inuit Tapiriit Kanatami. Katimagianngalauqsimajut February 4, 2021, ilaullutit Nunaqaqqaqsimajuit Pijitsiqtauvinga Kanatami, Inuit Tapiriit Kanatami ammalu Inuit Tapiriit Kanatamikkut lkajuutinga Nutaqqalirinirmut Piliriqatigiittungit. Kilgaqtuijut pisimallutit iluunnanginnit kanataup nigiani ukiuqtaqtungani avittuqsimajuni qaiqqujaulaurmijut ilauqataujujallutit. Ilaugataujut katiqattasilauqtut arraagurmi sitamairaqutit piliriaqalluataqsutit katiqsuiniq tuqqutuqtausimajut naasaqtausimagutinginni atuqtutit ikiaqqivikkut pitutsimajumik, piliriqatigiinnirmut atuqtauvattumi tusaumaqatigiitsiaqullugit piliriqatigiitsiaqullugillu ammalu Inuit aulatsijujut timiqutingit qaujimanisauqullugit kanataup nigiani avittuqsimajuni/ukiuqtaqtungani avittuqsimajuni tuqqutuqtausimajunit.

Pijariqtaulluni avatiminniittuni qirngusaarnikkut, parnautinga saqqiqtitauuninginnu tuqqutuqtausimajuni naasaqtaugiarniq turaagarjaugunnaqtuq; qirngusaarniq pijunnatitsigajaqtuq nalunaiqtaulutit amigaq-siniujut tuqqutuqtausimagutinginni qanurlu asijjiqtuigiaqarniarmangaata maannakkut tuqqutuigutauvat-tuni pilirijjutiit. Saniraagullu tamatuma, nalunaiqtaugunnarajarmijut atuqtauvallianiliit, pijjutaugut attuiniliit, uuttuutigilugu alviarutaujut, ammalu ajjigiinnirijangit ikajuqsigutauniarlutit piliriqatigiinnijuni sivumuagutauluni tuqqutuunirmut ammalu tukisigiarutitsanit amiqqaqatigiinnirmut.

Titiraujaqsimajuq 1. Inuit tuqqutuqtausimajunit qirngusaarningat tuniuqqaqtausimajuq Inuit Nunataarnirmut Timiqutinginnut

Tuqqutuqtausimajuni Katiqsuiniq					
<p>Inuit Nunataqsimanirmut Timiqutingit/ Piliqatigiitunut Ilaujuq</p>	<p>Pillugit Inuit nutaqqat ilagiittullu nutaqqalirijinut piliqatigiitunut nunatsinni, qanuittut tuqqutuqtausimajut atuinnauvat ilinnut?</p>	<p>Sunait nalunaikkutalluatait ikajuqsigajaqqat ilinnit atuliqtitaugulugu gavamatuqakkunnut maligarjuaq? (uuttuugilugu, nalunaikkutanga/ pijinnaqtauninga pijitsiqtaunirmut, attanaqtumiittisigunnaqtut, kiujaugasuarininga qanutigi, iqqaqtuiviliriniq, asingillu)</p>	<p>Sunauvat alviarutatigisimajait atuinnaqarviunirmut tuqqutuqtausimajunit?</p>	<p>Pillugit atuinnaqarviugutitit tuqqutuqtausimajuni, qanuq amisuaqtirniqaaqqa ammalu sunamik atuagaqaaqqa?</p>	<p>Sunanit piqjuvungaarutilurajaqqit kanataup nigiani ukiuqtaqtungani avittuqsimajunut nutaqqalirijinut pijutigilugu tuqqutuqtausimajuni atuinnaqarviuniq atuqalliaqatinni atuliqtitsiniq? (Qanuq takugumagajaqqit tuqqutuqtausimajut tunijautillugit Avittuqsimajunut?)</p>
<p>Inuit Nunataqsimanirmut Timiqutingit/ Piliqatigiitunut Ilaujuq Uuttuutigitugit Inuit Tapiriit Kanatami</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tuqqutuqtausimajut nautuinnarnut saqqiqtitausimajut kanataup nigiani ukiuqtaqtungani avittuqsimajuni gavamaajunut. • Tukisigiarutitsait pijaminiujut Tunngasuvvingat Inuit ataagut OCYFSA piqatauninginnit Inuit Tapiriit Kanatami titiqtasimammata nunaaqtaugiangit. • Qatsiuningit pijauvalliajut • Ullungit atuni pijauviningita • Pijaminiujut nunataarviusimajuni Maannakkut nunagijangit • Nutaqqanit Sapujijit Piliqatiginiq • Pinailutallaringit • Tusaqtitsinirmut pijjutaajut • Qanuiliurirutausimajut Tunngasuvvingat Inuitkunnut • Qatsiuningit ilagiittut ikajuqtaajut turainnarviullutit • Qatsiuningit nutaqqat/ inuusuttut ikajuqtaajut turainnarviullutit • Qatsiuningit tunijaugutingi — iluani silataaillu • Qatsiuningit piliqatigiatuqtaqsimajut nutaqqat, inuusuttut ilagiittullu • Qatsiuningit iliqqusituqarminut kasuqsimajut • Qatsiuningit atiniqtausimajut ilaunirmut • Tikiutijausimajut Tunngasuvvingat Inuitkunnut taqqitamaat Inunnit kilgaqtuillutut 	<ul style="list-style-type: none"> • Qatsiuningit Inuit nutaqqat paqqijaajut atuni Kanataup nigiani ukiuqtaqtungani avittuqsimajuni. • Nunataarnirmut Atiqaqataunirmut attuaningit • Pijjuttinga qaujigiarviusimanirmut • Qatsiuningit ulluit ilijausimaningita • Qatsiuningit tiguannguaqtaajut atuinnaujut (Inuit Inutuinnangittullu) Namiinningit Inuit nutaqqat ilijausimajut 	<ul style="list-style-type: none"> • Kannungatuliunirmut isumaalutaujut • Pitaqannginuarininga tuqqutuqtausimajuni atuinnautitaujuni • Atausiaqtutit naasaigutiminiujut 	<ul style="list-style-type: none"> • Taqqitamaat tusaqtitsigutilliaq piliqatigisimajut Tunngasuvvingat Inuitkunnut 	<ul style="list-style-type: none"> • Nunaaqqaqsima-juuninginni nalunaikkutangi malittautit qaujisaqtaugunnaqtut, piluqaqta Inuit ammalu Nunataarnirmut Angirutausimajunut • Tukisigiarutitsait amiqqaagutauqattarialit Inuit Nunataarnirmut Angirutausimajunut.

Taqqingani May 2021 malittaujutsaq turaangalluni Inuit Nunataqsimanirmut Timiqutingit piliriangulauqtuq siammalutiqtalauqsunillu. Malittaujutsaq tukisigutaunasulauqtuq qanuittunit nutaqqanuungajunit tuqqutuqtausimajunit atuinnaqarviummangaata, sunait nalunaikkutangit ikajuqsijutsauvat atuliqtitaullugu Maligarjuaq, sunauvat apviarutaujut atuinnaqsivigunnaarlugit tuqqutuqtausimajut, pigunnaqtanginnut tuqqutuqtausimajuni, qanutigi atuinnaqsisimaviugunnaqqat. Kingulliqaarilugu, malittaujutsaq apiqqutiqalaurmijut qanuq Inuit Nunataqsimanirmut Timiqutingit takugumammangaata tuqqutuqtausimajuit tunijautillugit nunataarnirmut avittuqsimajunit (takulugu Titiraujaqsimajut 1).

Malittaujutsaq sanajaulaurmijut siammalutiqtaullunillu kanataup nigiani ukiuqtaqtunganilu avittuqsimajunit tukisigiarutaulluni sunait katiqsuqtaummangaata kanatalimaarmi qangatuinnakkut, piluaqtumi, qaujimaumangaata inuit nutaqqat namiimmangaata. Kanataup nigiani ukiuqtaqtunganilu avittuqsimajut apirijaulauqtut nalunaiqsiqajaullutit Nunaqqaqaaqsimajunit-turaangajuni tuqqutuqtausimajunit piqasiullugit nalunaikkutangit, qangaularimmat katiqsuqtauvanningit, kikkut itirviqarunnaqqat tuqqutuqtausimajunit ammalu qanuq atuagaqtaqarajarmangaatat Inuit Nunataqsimanirmut Timiqutingit itirviqarunnaqullugit tuqqutuqtausimajunit (takulugu Titiraujaqsimajut 2).

Titiraujaqsimajut 2. Inuit tuqqutuqtausimagutingit tunijausimaninit Kanataup nigiani ukiuqtaqtunganilu avittuqsimajunit

Tuqqutuqsimajunit Katiqsuiniq					
Kanataup Nigiani Avittuqsimajut/ Ukiuqtaqtunganili Avittuqsimajut	Pillugit nunaqqaqaaqsimajuit nutaqqat ilagiittullu nutaqqalirijinut piliriqataujut nunani avittuqsimajuni, sunait tuqqutuqtauvalliat?	Tamakkuani tuqqutuqtausimajuni, sunauvat nalunaiqsigutaugunnaqtut? (uuttuutigilugu, Allait, Inuit, Allangajuit, Nunataarnirmut Timiujunut Attuaniq, nunaqarvinga, asingillu) nalunaikkusiqtaninga/ pijunnaqtitaninga pijitsiqtauningimut, attanaqtumiittisigunnaqtut, qanutigi kiugasuarningama iqqaqtuivikkuurniq, asingillu)	Qangaularaiguni tuqqutuqtausimajut katiqsuqtauvappat?	Kikkut itirviqarunnaqqat tuqqutuqtausimajunit timisi iluni silataaniingaaqtullu?	Qaujigiakkannirutigilugu, qanuq atuagaqtaqarajaqqa Inuit Nunataarnirmut Angirutausimajunit Timiujunut ammalu/ uvvaluunniit gavamaujut itirviqarunnarlutit tamakkuninga tuqqutuqtausimajuni? uqausiqaruvit kannunaqtuuninginni, nalunairuk nallinga maligarjuarni nuqqangatitsimmangaat tukisigiarutitsait amiqqaagutauninginni.
Uuttuutigilugu Atinga Kanataup Nigiani Ukiuqtaqtunganili Avittuqsimajut	Qatsiuningit nutaqqat paqqijajut; qatsiuningit ullugit ilijausimaningit; qanuittunut ilijausimaningit; ukiungit; armauninga angutiuninga.	Nunaqqaqaaqsimajuninginni nalunaikkutait malittaullutit qaujisaqtavattut; kisanili, nalunaiqtausimanngittut nallinginnut Inuit Nunataarnirmut Angirutausimajunit nutaqqarajaq attuaniqarmangaat.	Taqqitamaat tusaqtitiguitit nuititavattut.	Tukisigiarutingit atuinnautitaujut ilainnanginnut iqqanaijaqtinut Iqqanaijarviqatuni uvani X. Tukisigiarutiit amiqqaagutaavattut X Nunaqqaqaaqsimajuit timinganut tutsiraarijulirami.	Tutsirautiliuraqarajaqtut tuqqutuqtausimajuiullu amiqqaagutaajutsauvat iluani X ulluit.

Kanata ammalu Nunaqqaqaaqsimajuit Pijitsiraqtauvinga Kanatami katiqsuivanngikkaluaqtillugit kinallariuninginni Inuit nutaqqalirijinut piliriangusimajut tuqqutuqtausimagutinginni, pitaqaqtut tuqqutuqtausimagutinginni pijjutilinni ajigiinngittuni inuuaqtigittuni pijjutaavattuni.

1.2.2 Tuqqutuqtausimajut Naasaqtausimaningit 2.0

Pigianngautiulauqtut tuqqutuqtausimajuni katiqsuiniirmut malittaujungit ilutujumi tukisigiarutaulauqtut tuqqutuqtausimajut amigaluarutinginni ammalu pijariaqtaujunit. Katiqsuiniqalauqtillugu, katimmaliq-qiqattalauqtillugit Piliriqatigiittut nuititsilauqtuq pimmaruiningani pitaqariaqarningani nalunaijaqsimsiaqtunit nalunaikkutarnit qaujisarutitsani, iluniqarniqsaugiaqarninginni tuqqutuqtausimajunut ilauqataugiaqagtuni, ammalu qanuq pijariakittumi qaujisariaqtaugunnarmangaata. Tukisimaluta Kanataup nigiani ukiuqtaqtunganilu avittuqsimajungit ajjigiinngittuni maligaqariangit, atuagaqariangit, maligatsaqariangit, ammalu pijitsirauiqariangit, pijumaniqalauqtut nalunaiqtaulutit nallillaringit nalunaikkutait tukisitsiarutauqullugit qanuittuulutit tuqqutuqtausimajut atuinnautitaugunnarmangaata.

Tuqqutuqtausimajut naasaqtausimagutingit tunijaulauqtut Kanataup nigiani ukiuqtaqtunganili avittuqsimajunut naipitaugunnaqtut Uigutisimajuq A iluani. Taakkua nalunaikkutait avittuqtausimajut imalingallutit: kinauninginni-tunngaviliit tuqqutuqtausimajut; avatingani inuuqatigiittunullu pijjutauvattut; ilijausimavinga; iliqqusituqanginni kajusititsiniq; pitsiaqtaunginni; nutaqqat sapujjaugialiit; pijitsiqtauningit uvvaluunniit inulirijaunirmut malittaujarialiit; qanutigi pijitsiqtauninga; qanuillarinuusimajut; ammalu piuninginni malittaujarialiit. Taimaatsainnagalak, Inuit Nunataaqsimanirmut Timiqutingit tuqqutuqtausimajuni malittaujutsaq naipitaugunnaqtaq Uigutisimajuq B iluani. Iluliqauqtuq nalunaikkutarnit makununga: tunijauningata ullunga; pijitsiqtauningit; nutaqqat sapujjaugialiit; nutaqqat paqqijaujut, ilijausimavinga; avittuqsimallutit pitsiaqtaunginningit; ammalu kinauninginni-tunngaviliit tuqqutuqtausimajut. Malittaujutsat piliriangulauqtut Piliriqatigiittunut, mikijuutauningit nalunaikkutangita piliriangulauqtut Inuit Tapiriit Kanatamikkunnt ikajuqtiqatutit qaujimajitarnit (piqatautillugit inulirijiit ammalu tuqqutuqtausimajunit qaujimajitait).

Aaqqigiaqtausimajuq Tuqqutuqtausimajut Naasaqtaugutingit 2.0 pijjutiqarialauqtuq aturumallutit mikijuutiulugit naasaqtauningit. Tamanna pillugu, ijjuaratsatsiaq, ammalu pijjutinga alalgaigiatitsijug pijunnariangani. ilangit nalunaikkutangita ajjigiinnginni qallariqunnaqtut malillugit qanutigi naammattumi malittaulutit qaujisaqtaugunnautingit. Uuttuutigilugu, ilangit nalunaikkutaujut titiqtausimajut (uuttuutigilugu inuuqatigiittunut pijjutauvattut) ilautitaugunnatuinnaqtuq titiqqaqutinginnut inulirijiit, ilangilli ilaliutigunnaqtuugaluaq Kanataup Nigiani Ukiuqtaqtunganilu Avittuqsimajunut uvvaluunniit Inuit Nunataaqsimanirmut Timiqutingitta tuqqutuqtauningit aulatsigutinginnut. Atsuruutaummijug qanutigiti ilangit nalunaikkutait uuttuqtaugunnarmangaata qaujisaqtaunikkut. Uuttuutigilugu, tuqqutuqtausimajuni katiqsuqtausimajuqatunnarialik qanuq pitsiaqtausimannginginninginni, kisanili attanaqtumiitunnariaqarningit ilautitaungillunngit (attanaqtumiittuqarninganngikkuni).

Taimaigaluaqtillugu, katiqsuqtauningit tuqqutuqtausimajut tamakkua nalunaikkutait ikajuqsigajariangit Inuit Tapiriit Kanatamikkuni ammalu Inuit Nunataaqsimanirmut Timiqutinginnit piliriqatitillugit tuqqutuqtausimajuni tukisimagutiqarlutit pijitsirautiliurutigilugit. Uuttuutigilugu, iluliqarluni mikijuutinit nalunaikkutarnit uuttuutigilugu nutaqqaup, inuusuttuup, uvvaluunniit ilagiittut avatingit ikajuqsigunnaqtut Inuit Nunataaqsimanirmut Timiqutingit aaqqitsiugutigilugit naammaniqpaarni ikajuqsinirmut atuqtaugiarunnaqtunit. Pitaqarniqsauguni tukisigiarutitsait atuinnaulutit, piuniqsaujuq Inuit Nunataaqsimanirmut Timiqutingit ilauqataugunnarlutit ikajuqsigiaqtiunikkut ikajuqsilutillu attilligiatluni tutsiraagijauvanningit inulirijiit pijajariaqallarittuni pijitsiqattarnimut. Tamanna pillugu, Tuqqutuqtausimajut Naasaqtaugutingit 2.0 nalunaiqsisimajuq qanuilluatutsaummangaata mikijuutauningit Inuit Nunataaqsimanirmut Timiqutingitta takugumajangit Kanataup Nigiani Ukiuqtaqtunganilu Avittuqsimajunginni pijjutigillugit Inunnu-turaangajut tuqqutuqtausimagutingit. tamanna atuqtaujutsamaaliangusimajuq sivunitsatinni, ilitaqsillunillu maannakkut, Kanataup Nigiani Ukiuqtaqtunganilu Avittuqsimajungit pigiaqpallialitainnarmata mikiniqpaarillugu nalunaiqtaullutit iluunnaatit Inuit nutaqqat inuusuttullu.

Pillugit Kanataup nigiani ukiuqtaqtunganilu avittuqsimajut, malittaujutsaq ullumimut pijariiqtausimaliqtuq Gavamakkunginnut Yukon, Nunatsiaq, Nunavut, British Columbia, Manitoba, Ontario, New Brunswick, Nova Scotia, Prince Edward Qikiqtaq, ammalu Newfoundland ammalu Labrador. Nunaqaqqaqsimajuit Pijitsiqtauvinga Kanatami katiqsuisilauqtut tuqqutuqtausimajunit saqqititsillutillu nainaaqsimajunit nalunaiqsigutinit, tuqquqtausimallutit piliriqatigiipviujumut, qimirrujauniaqtillogu ilauqataujunut. Kanataup nigiani ukiuqtaqtunganilu avittuqsimajut kajungiqtuqtaulauqtut uqausitsaqaqujaullunit nutausiliriarsiqujaullutillu, taakkua Nunaqaqqaqsimajuit Pijitsiqtauvinga Kanatami ilaliurutigisilauqtugu uqaqatigiigutitsanut. Pillugit Inuit Nunataqsimanirmut Timiqutingit, malittaujutsait pijariiqtaulauqtut iluunnanginnut sitamanut (4) Inuit Nunataqsimanirmut Timiqutingit: taakkua Inuvialuit Nunataqsimanirmut Kuapariisan, Nunavut Tunngavik Timiqutaa, Makivvik ammalu Nunatsiavut Gavamanga.

1.3 Atsuruutauninga

Uqausiuqattaqsimalluni arraaguit maannasaangulauqtuni, amisuuniqsammariuningit nunaqaqqaqsimajuit nutaqqat nutaqqalirijimut piliriangujut pinailutanut piniqpauqataugianga inuuqatigiittuni Kanatami. Gavamatuqakkut piliriqariaqaqtillugit ikajurlugit Allait, Inuit ammalu Allangajuit, piqasiullugit nutaqqat, nutaqqalirinirmut pilirijusiit aulataujut Kanataup Nigiani Ukiuqtaqtunganilu Avittuqsimajunut maliganginnut atuaganginnullu. Taimainninganut, Kanataup Nigiani Ukiuqtaqtunganilu Avittuqsimajut pimmarimmik ilauqataugiaqaqtut aaqqitauqiaqullugu amisuuniqsammariuningit Nunaqaqqaqsimajuit nutaqqat pisimajaujut.⁵

Kiujjtaulluataqtuq amisuuniqsammariuningita pitaqariaqarninga piuniqsanit tuqqutuqtausimajunit. Kanata atausiunngittumik nutaqqalirijinut aulatsigutiqanngimmat, qulillu-pingasulnunit (13) pitalik, atuni maligaqaqtutit, atuagaqaqtutit, kiinaujaqtuutitsanut atuagaqaqtutit, ammalu Nunaqaqqaqsimajunit ilautitsiniqaqpattutit tamannalu gavamatuqakkuugillutit. Tamanna atsururnarutaujuq katiqsuigasuarinirmi ajjigiinniqaqtunit tuqqutuqtausimajuni Kanatalimaarmi takulugu.

Taanna tusaqtsigutitiliaq alalgaigiatuq ajjigiinnginninginni atsuruutaujut katiqsuinirmut ajjigiinniqaqtuni tuqqutuqtausimajunit. Kanataup Nigiani Ukiuqtaqtunganilu Avittuqsimajungita maligangit, ulirnaiqsigutingit, ammalu atuagangit ajjigiinnginniqaqtut, taimaigillugit pijitsirutinginnu atuagait atuni kanataup nigiani ukiuqtaqtunganilu avittuqsimajuni. Tunngavinginni ajjigiinnginniqaqtut qanuq pilirijusingit aulaniqaqpammangaata katiqsuivammangaatalu tuqqutuqtausimajut tukilik allaaluunniit isumagijaqaliruni turainnaqtumi qaujisautitsanit uuttuutigilugu qatsiummangaata Inuit nutaqqat paqqijaujut Kanatalimaarmi, qatsiuninginni nalunaiqtaujut Kanataup nigiani ukiuqtaqtunganilu avittuqsimajut nuititsijuq amigaluaraninginni tuqqutuqtausimajut. pilirinirivattangalu gavamatuqakkut nunaqaqqaqsimajunut nukaqqanut ajjigiinngimmijanga. Kanataup Nigiani Ukiuqtaqtunganilu Avittuqsimajut ajjigiinnginniqaqtut tusaqtsigutitiliurunnarnirmini malittugit maanna ilangillu nalunaikkutait qatsigalailu Kanataup Nigiani Ukiuqtaqtunganilu Avittuqsimajuni tusaqtsigutitiliurunnalaunngittut. Tamanna pillugu, atsururnallartuq pititsigasuariami iluunnanginni Kanataup Nigiani Ukiuqtaqtunganilu Avittuqsimajut tusaqtsigutitiliurutiqaqullugit ajjigiinniqaqtuni nunaqqalirinirmut tuqqutuqtausimajut nalunaikkutangit.

Taakkua atsuruutaujut takutitsigiarutauunastuttut pitaqallanningani ajjigiinnginninga Kanatami. Sivunatsatinni uqaqatigiinnitsaujut Kanatalimaarmi tusaqtsigutitiliurnirmut, allaaluunniit turainnaqtuni nalunaikkutarnit, tamakkuninga atsuruutaujunut pinasuarutiqariaqarniaqtuq. Nutaqqaliriniq Kanatami nutaarmut itiqpallialiqtillugu, pimmarijuuq tukisimalugit pijariatuningit atuqtaullaritsimaninginni katiqsuinirmi tuqqutuqtausimajut ammalu amiqqaqatigiittitsinirmi nutaqqalirinirmuungajunit Kanatalimaarmi.⁶

5 Kanata. Katimmaningit Ministait Inulirijinut Nunaqaqqaqsimajut Nutaqqat Inuusuttullu Paqqijauninginnut Piliriqatigiittut. Tusaqtsigutitiliangit Nunaqaqqaqsimajuit Nutaqqat Inuusuttullu Paqqijauninginni. August, 2020.

6 Kanataup Nigiani Avittuqsimajut - Ukiuqtaqtumi Avittuqsimajuni ilaujut Nunaqaqqaqsimajuit Nutaqqat Inuusuttullu Paqqijauninginnu (ICY) Piliriqatigiittunut. Tusaqtsigutitiliaq Nunaqaqqaqsimajuit Nutaqqat Inuusuttullu Paqqijauninginnut. August 2020.

1.4 Qanuilingalirninga Nutaqqait Paqqijauninginnut Pijitsiraustiit Inunnut Nutaqqanut Inuusuttunullu Inuit Nunanganni

1.4.1 Nainaaqsimajuq

Inuit nunaqarniqsajut Inuit Nunangat, Inuit nunanganni Kanatami katillugit 51 ngullutit nunalit makunani Inuvialuit Nunangat (Nunatsiak ammalu Yukon), Nunavut, Nunavik (Tarrangani Quebec) ammalu Nunatsiavut (Tarrangani Labrador).⁷ Inuit Nunangat, taiguusiq piqasiutillugu nuna, imaq ammalu siku, katillugit 40%-ngullugu Kanataup nunanganni ammalu 72%-ngullugu sijaalimaangani.⁸

Ullumi Kanatami, nutaqqaliriniq piliririjauvattuq kanataup nigiani ukiuqtaqtuanilu avittuqsimajunginni gavamanut atuqtaullutit maligait ammalu nutaqqalirinimut piliriviit. Iluani avittuqsimaningita Inuit Nunanganni, ilangagut pitaqauqtuq angiqatigiigutiit atuagaillu akuninginni nunataarnimut timiujuni ammalu pinasuaqataujuq kanataup nigiani/ukiuqtaqtunganili avittuqsimajut qaliriinniqaqpattut pijjutiqarninginnut piliriarqariaqarnirmi pijitsiriaqarnimillu. Namiigaluarutit, atuni avittuqsimajut Inuit Nunanganni taimaatsainnagalak atsuruutiqaqtut nutaqqalirinimut pilirijjutimigut pijarialinginnut tikiutitsainnaqpannginninginnut Inuit nutaqqaq ilagiittullu.

Atuni avittuqsimajuni, nutaqqalirinimut pilirivijut timiujullu kiujjutiqaqpattut tusaqtsigutigliangusimajunut pinirluttuqaqtuviniuguni nutaqqani ammalu inuusuttunit, qaujisariaqpattut qanuinningsiaraluarmangaata nutaqqat inuusuttullu kiujjutiqaqarnapattutillu tutsirarviugutit ikajuqtaugumajunut nutaqqanut, inuusuttunut, ammalu paqqijijunut. Qanuittuni malittaujarialit gavamakkunnut piliriangulirluni ajjigiinniqagalammijut atuni avittuqsimajuni ammalu piqasiutillutit, kisanittauq killiqaratit makununga, pasiurijjitausimajut kamarijaqatsianniginirmi, timikkut aanniqtiriniq, nuliarnikkut aanniqtiriniq, takunnaqtitauvanninga aanniqtitaunniq, piusingagut pinailutaqaqtut, ammalu paqqijaugunnatsiarningani.

Taimaatsainnaq asinginni aulatsivijuni Kanatami, atuni sitamait (4) pijitsirutingit atuqtauvattut nallituinnangagut "imminiqijunut" uvvaluunniit iqqaqtuivikkut tilijaujunut. Ajjigiinneningit ikajuqsigiarutiit ammalu nuqqangatsigiarutiit ajjipasungit taimaatsainnaq Kanatalimaarmi; piqataugunnaqtut akitsiraustiarniq ammalu pituttausimalutit asinginnuq pilirivijunut tikiutigunnaqtuni piiqtaullarinninga nutaqqaq malittugu iqqaqtuivimmut tilijaujutiit.

Pillugit Nunaqaaqsimajut nutaqqat, piluaqtumi Inuit nutaqqaq ilagiittullu, ajjigiinniqauqtuuk Kanataup ilinniarqatsiqattarnivininga ammalu maannakkut nunaqalirinimut atuagaliangusimajut pilirijjusivattullu. Atuqtiillugit 1900mi-nunalinginni ilinniaviit ammalu ilinniaqtinut angirraqarviit pigiaqtitaulauqsimajut ukiuqtaqtumi; inuit nutaqqat tigujaullutit angirraminni uqaqatigiinniqaqaaqsimagatit angiqtausimagatillu angijjuqqaanginnut, aullariaqatitaullutit pijumatinnagit ungasittummarimmut ammalu, taimainninganut, avititausimalauqsimajut ilaminni arraagurasarnut.⁹ Arraagurnit avititausimaninginni, tusalitainnarnangittuq uqalimaqtugit pitsiaqtaunngillaritsimaningit Inuit nutaqqat inuusuttullu piqasiullugu annaisimaningit ilaminut kasuutisimanimut iliqqusituqarminillu. Atuliqtillugit 1960ngit, Kanataup ilinniarvingit najugaujut atuqtaugajuqattaqsimajut iliarjuqarviullutit ammalu nutaqqalirijunut illuqtigijjauullutit.¹⁰

7 "Inuit Nunangit Kanatami." Mitsaanungajut Inuit, Inuit Tapiriit Kanatami. Pijaminiujuq February 17, 2022. <https://www.itk.ca/about-canadian-inuit/>.

8 "Nalunaiqsigiannagauti." Mitsaanungajut Inuit, Inuit Tapiriit Kanatami. Pijaminiujuq February 17, 2022. <https://www.itk.ca/about-canadian-inuit/>.

9 Sulijjuqsunimut Saimaqatigiigarnimullu Katimmajingit Kanatami. Kanataup Nunaqaaqsimajunut Ilinniarqatitaaviminingit; Inuillu Ukiuqtaqtumillu Atuqtausimajut. Pijaminiujuq April 26, 2022.

10 McKenzie, Brad, ammalu Pete Hudson. "Nunaqaaqsimajut Nutaqqat, Nutaqqaliriniq, ammalu Silatiminniingaaqsimajunut Aulatauningit Nunaqaaqsimajut." Asijjipallianinga Nutaqqaliriniq, Nakatiqtausimajuq Ken Levitt ammalu Brian Wharf, 125–141. Vancouver: Silattusarvirjuanga British Columbia Pivalliajulirijingit, 1985.

Ilinniariaqtitaupattalauqtillugit, pinirluttauninga Nunaqaqqaqsimajuit nutaqqat ilagiittullu kajusiinnalauqtuq atuqtaulluni "1960nginni Qiturngarijaujunit Tiguaqtautitsiniq;" tigujaullutit Nunaqaqqaqsimajuit nutaqqat amisummariullutit pijausimajut nutaqqalirijinut. Taimaatsainnagala ulluinnag ilinniariaqtitaupattalauqtuq ammalu ilinniaqtinut najugaujut, Inuit nutaqqat inuusuttullu tigujausimajut angirraminni, ilaminni nunalimminillu pijumatinnagit nunaqaqtitaupattalauqtuq isuani nunalirjuatta allaaluunniit ungasinniqsamut.¹¹ Nunaqaqqaqsimajunut ilagiittunut ullumiuligtut, nutaqqalirijinut pilirijjusiuuvattut Kanatami kajusiniqainnaqtuq ulaviilluni, avititsilluni ammalu nungutirilluni kinguvaariittunut amiqqaagutauvattuni illirijauvanninginnillu iliqqusi-tuqanginni, ajunnginnirijanginni ammalu kasuqsimanirijanginni. Malittugut 2022-2023 arraagutamaaqsiut Tusaqtitsiguti Tukimuattitsijimmaringanut Nutaqqalirijit Ilagiittulirijillu Gavamakkunginnut Nunatsiaq, 97%-ngit nutaqqat inuusuttullu nuqqangatitaugiarnimut sapujjaugiarnimullu pijitsiqtaujut nalunaiqsimajut Nunaqaqqaqsimajuugiatsaq (16%-ngit nalunaiqsimallutit inutuinnaugiaq), takuluguli imailuatuinnaqtut 57%-ngit nutaqqat inuusuttullu ukiuqtaqtumi avittuqsimajumi nalunaiqsimalauqtut nunaqaqqaqsimajuugiatsaq.¹² Taikani Saskatchewan 81.2% (ullungani March 31, 2019) nutaqqat paqqijaujut nunaqaqqaqsimajuullutit, immainniqaqtillugu 16% katilimaarlugit inulimaangit nalunaiqsimallutit Nunaqaqqaqsimajuugiatsaq.¹³ Malittugut 2016mi Naasaigutiqarnimut Tuqqutuqtausimajut, 52.2%-ngit nutaqqat tiguanguaqtausimajut Nunaqaqqaqsimajuullutit katillugit imailuarniqatuinnaqsutit 7.7% inulimaangitta. Ilanginnangit Kanataup Nigiani Ukiuqtaqtunganilu Avittuqsimajungit katiqsuivanninginnu Nunaqaqqaqsimajuuninginnit-tunngavilinnit tuqqutuqtausimajuni, maannakkut qaujimanngittugut qatsiullutit nutaqqat inuusuttullu Inutuinnammangaata.

Sivuniagut tammaqsimajuqsuqtausimajut Allapvinganut Tammaqsimajuqsuqtimariup Kanatami tamakkiinni Nunatsiarmi ammalu Nunavummi nalunaiqtaulauqtut atsuruutiqammarigiangit tikiutinasuaqtillugit malittaujarialinnut nalunaiqtausimajuni aulatsivingita maliganginnut maligaralaanginnullu. Tamakkua piqasiutijut malitsiaqsimannginningit sivukkataqtijut ammalu aulatsijimariujut. Ilangagut atausiaqtumi, ikajuqtinga tukimuattitsijiuq itirviqarunnarninngittuq tuqqutuqtausimajunut taimainninganut qaujisarunnarninngittut qimirrujarlunilu pijitsirutaujunit tilijausimagutigillugu ataani maligarjuap.¹⁴ Asiaguttauq, nalunaiqtaulaurmijuuq Pilirivinga Inulirijikkut tuqqutuqtausimajut tatigijatsauninngittuq qatsiuninginnut tiguanguaqtausimajut, tamanna pinailutaugianga nalunaiqtaulauqsimajuq 2014mi pijjutaulluni tusaumaqattaunirmi aulatsinngiluarninginnut; tamanna pinailutaq taimainginnalauqtuq 2022mi.¹⁵ Tamakkua tammaqsimajuqsuqtauningigut Inuit Nunanganni, asingit atsuruutaulluataqtut nalunaiqtaulaurmijut, piqasiullugu iqqanaijaqtikillurniq, pitaqanngiluarninga tiguanguaqtaqtuqgunnaqtunit nunanganni, pilirijjutingillu takunniqaullutit quaqsanaqtukkuuqtuqaliruni pilirijqarnirmi takunnanngingaarniqsaullutit pittailigiatqitsinirmi.

11 Sinha, Vanda, ammalu Anna Kozlowski. "Aaqqitausimaninga Nunaqaqqaqsimajunut Nutaqqaliriniq Kanatami." Nunarjuami Nunaqaqqaqsimajunut Atuagait Titiraqtausimagutinga 2, Naasautinga. 4 (2014).

12 Nunatsiaq. Pilirivinga Inulirijikkut Pijitsiqtauvinga. 2022-2023 Arraagutamaat Tusaqtitsigutilliaq Tukimuattitsijimmaringanut Nutaqqat Ilagiittullu Pijitsiqtauvinganut. October 5, 2023. <https://www.hss.gov.nt.ca/sites/hss/files/resources/2022-2023-cfs-director-report.pdf>.

13 Kanataup Nigiani-Ukiuqtaqtunganilu Avittuqsimajuni Ilaujut Nunaqaqqaqsimajuit Nutaqqat Inuusuttullu Paqqijauninginnut (ICYC) Pilirijjutinginnut. Tusaqtitsigutilliaq Nunaqaqqaqsimajuit Nutaqqat Inuusuttullu Paqqijauninginnut. August 2020.

14 Kanata. Allapvinga Tammaqsimajuqsuqtimariup. Amisut Pijitsirutausimajut Nutaqqanut Ilagiittunullu Piunngiliriaqsimaligtut Taimannaganit 2014. October 23, 2018. https://www.oag-bvg.gc.ca/internet/English/mr_20181023_e_43175.html.

15 Kanata. Allapvinga Tammaqsimajuqsuqtimariup Kanatami. Tusaqtitsigutilliaq Tammaqsimajuqsuqtimmarik Kanatami Maligaliurvinganut Nunavut Inulirijikkunnt Nunavummi, 2023. Pijamiliuvuq January 10, 2024. <http://www.oag-bvg.gc.ca/>.

1.4.2 Inuvialuit Nunataarvigisimajanga

Inuvialuit Nunataaqsimanirmut Kuapariisan (IRC) Inuit Nunataarnirmut Timiqutigijanga kilgaqtuullutit aturumajanginnit Inuvialuit piqasiullugit nunalingit Aklavik, Inuvik, Paulatak, Ikaasuk, Tuktoyaktuk, ammalu Uluksaqtuuq, katilimaarlugit inuqaqtut ungataaniittunit 6,000. Atuni nalingit Nunalinni Kuapariisaqatut niruaqtausimajunit tukimuattitsijiaqtuni; tukimuattitsijingit nunalinni pingasuujutunit (6) nunalit kuapariisangitta niruaqpattut Itsivautanganni Inuvialuit Nunataaqsimanirmut Kuapariisangannut tamatiguuna Inuvialunni atiqaqataujut turainnaqtumi aulatsiniqaqtut Inuvialuit Nunataarnirmut Kuapariisanginni ataaniittunginnillu nirutaqsiqattanikkut tukimuattitsijinit uqausiujunit qulaani. Qaangagukkanniq tamatuma, nunalinni niruaqtausimajut aulatsiniqaqpattut allapvinginni pijitsiqtaugutinginnillu nunanginni nunaqaqtunit.¹⁶

Maannakkut, Inuvialuit Nunataarvigisimajangani, nutaqqaliriniq aulataujuq Gavamakkunginnut Nunatsiaq; kisianili, taakkua Inuvialuit Nunataaqsimanirmut Kuapariisan qaujikkaigutiqalauqtut ataagut Ilaakkuungajuq 20(1) Maligarjuap nalunaiqsigutiqaqtutit tigusiinarumallutit aulatsinirmi sivunitsatinni. tamanna malitaulauqtuq November 2021 kajusititauningajut nutaaq maligarjuaq,¹⁷ piqataullugit qatsigalaut maligalalaat. Maligarjuaq qaujimagiarutauniaqtuq Inuvialuit nutaqqat, inuusuttut, ammalu ilagiittut paqqijauqullugit nalimugiinniqaqtuni Inuvialuit sivullitugumajanginnut nuititaulauqsunillu uqaqatigiinniqaqtitaullutit nunalingit. Ullungani November 24, 2021, Itsivautanga ammalu Tukimuattitsijimmaringa Duane Smith qaujikkaigutimik tunisilauqtuq ataagut Ilaakkuungajuq 20(2) Gavamakkunginnut Kanataup, ammalu gavamakkunginnut Nunatsiaq, Yukon ammalu Alberta, taakkua Inuvialuit Nunataarnirmut Kuapariisangit aturumaniqariangit maligarjuatigut pijunnautimini aturlutit pijjutigillugit inulirinirmut pijitsirutitit tutsiralaucsutillu piliriqatigiinnirmut angiqatigiigutimik.

Inuvialuit Nunataarnirmut Kuapariisanga aajiiqatigiinniqaqtut Piliriqatigiinnirmut Angiqatigiigutimik gavamakkungillu Kanataup, Nunatsiap, ammalu Yukon. Sivumuanniqaqtut ataatsikkuunngittuq atulititaugajarianga *Inuvialuit Qiturngariit Inuuniarnikkut Maligaksat* ammalu Inuvialuit Nunataarnirmut Kuapariisangani iqqanaiaqtingit qajuisarniqaliriiqtut qutsittumi-sivullititaugumamut Nutaqqanut Ilagiittunullu Pijitsiqtaugutinginni piqasiutitjuni Inuvialunni; takunnariaqsimaningit ikajuqtuiningillu pivaalliriarutausimaliriiqtuq pilirianguvattuni.

1.4.3 Nunavut

Nunavut Inuqaqtuq Inutuinnarnit katilimaarlugit ungataaniittuni 30,000 nunaqaqtuni Qikiqtaalummi (kanannaqpasiani), Kivallirmi, (qitiqpasiani) ammalu Qitirmiuni (pingannangani).¹⁸ Nunavut naulimaar-nuungajuq, angiqatigiittuinnauvattutit, naulimaarnut gavamaulluni maligaliuqtiqaqtuni aulatsijuni Maligaliurvimmi. Maligait pijunnatitsivattut tiliurigunnarlutit aulataugialinnit pijitsirutaugialinnillu ataagut ajjiingittut maligarjuat turaangajut Nunaqaqqaqsimajunut tamanna piqasiutijut inulirijaunirmut pijitsirutingit; kisianili, maannakkut Gavamakkungit Nunavut piliriqaqtijut nutaqqalirinirmut pijitsirutinit aqquataulluni Pilirivinga Inulirijikkut.

16 "Aulatsinirmut Aaqqittausimajuq." Inuvialuit Nunataaqsimanirmut Kuapariisan. Pijaminiujuq February 17, 2022. <https://www.irc.inuvialuit.com/about-irc/corporate-structure>.

17 "Inuvialuit Ilagiittut Inuujusinginnut Maligarjuaq (Inuvialuit Qiturngariit Inuuniarnikkun Maligaksat) Nuititaulauqsunillu Uqaqatigiinniqaqtitaullutit Nunalingit." Inuvialuit Nunataaqsimanirmut Kuapariisan. November 24, 2021. <https://irc.inuvialuit.com/news/inuvialuit-family-way-living-law-inuvialuit-qiturngariit-inuuniarnikkun-maligaksat-passes-after>.

18 Naasajjiit Kanatami, Naasainirmut Nuititajut: Nunavut, 2016 Naasainiq. Pijaminiujuq May 18, 2022. <https://www12.statcan.gc.ca/census-recensement/2016/dp-pd/prof/details/Page.cfm?Lang=E&Geo1=PR&Code1=62&Geo2=&Code2=&Data=Count&SearchText=Nunavut&SearchType=Begins&SearchPR=01&B1=All&GeoLevel=PR&GeoCode=62>.

Nunavut Tunngavik Timiqutaa (NTI) Inuit Nunataqsimanirmut Timiqutigijanga kilgaqtuullutit Inunnit ataani Nunavut Angirutausimajuq aturiarumallutit Inunnit kiinaujatigut makigiaqtitsinirmi, inuqaatigiittunut ammalu iliqqusilirinirmut qanuinngitsiarutaujunit aqquataulluni atuliqtitauninga. Nunavut Tunngavikkut aulataujut Katimajinginnut Aulatsijinut niruaqtausimajuni Nunavut Inunginnut; pingasuullutit Nunavut Tunngavikkut Katimajingita quliutillugit Katimajingit Aulatsijimmariujut Nunavut Tunngavikkut Timiqutaani, pingasuujut (6) katimajiiit niruaratsalianguvattut Avittuqsimajuni Inunnut Katujjiqatigiinginnut ilaullutillu angijjuqqaangit. Nunavut Tunngavik kilgaqtuijut atiqaqataujuni Nunavut Angirutingani nunaqaqtuni 25ni nunalinginni Nunavummi ammalu Kanatalimaarmi.¹⁹

Maannakkut Nunavut Tunngavikkut ilauqataunginnaqtut qaritaujakkut pitutsimallutit katimmanirmut uqaqatigiinnijunut pilirianguqulugit sanarrutitsait atuqtaugiarunnaqtullu atuliqtitsinirmut, tusaumatitsinirmut ammalu kiinaujaqtuutinginnut piqasiullugu pijariiqtauninga maligarjuap qimirrujaugiarninga Nunavut *Nutaqqat Ilagiitullu Pijitsiqtauninginnut Maligarmi* tukitaarutiginiarlugu qanuq tikiutigunnarmangaata mikiniqpaarilugit malittaujariilii nalunaiqtausimajut *Maligarjuarmi*.

Tammaqsimajuqsuqtimmariup 2023mi Tusaqtitsigutilianga Inulirijikkut Pijitsirutinginnit Nunavummi nalunaiqsijuq “kiinaujaqtuutiit, iqqanaijaqtiqarniq, illukitsarniq ammalu allapvikilliurniq, amigaluarningit naammanaariaqsimallutit pilimmatsaigutiit, ammalu tusaumatitsinngiluarniq” imaittuugiingit “pijjuqtausimagiangit maannakkut quaqsanaqtumiillarlirinnirmut.” Ujjirijaujuq tusaqtitsigutiliarmi nalunaiqtausimajut ilutujumi ammalu atuqtaugunnatsiaqtuni qanuq iligiarutiqarnirmut parnautiqarariaqarninga kiujjutaulluni amigaqsigutauluaqsimajuni ammalu naammangigutauqattaqsimajuni pilirivingani. Tamanna takulugu, pilirivinga piliriaqasimaliqtut Qanuqtaurutausimajutigut Piliriatsait atuagatsanginni aaqqitsiaqtaullugu qanuqtaurutausimajuni parnauti. Taanna parnauti pivitsaqaqtitsiniaqtuq uqausitsaqarutauluni uqaqatigiinnikkut Nunavut Gavamakkungita Pilirivinginni, Nunavut Tunngavikkunnit, Tigumiaqtuqataujunit ammalu Nunaliujunit.

Qanuqtaurutausimallutit Pilirinirmut atuagaq aaqqitausimaniqaqtut pingasuujunngigaqtuulingajunit (7) sivullititaugumajunit:

1. Aaqqisuqtausimajut Atuutiqaqsiarningit

Taanna sivullititaugumajuq titiqausimajuq pimmaruniqpautilugit sivullititaugumajuni attinniqsammariuliququlugit attanaqtumiittitsigunnaqtut qaujisaqtautsiarlutillu attanaqtumiiqunagit nutaqqat, inuusuttut, ammalu ilagiittut ikajuqtaujariilii.

2. Tiguariniq, Tiguannguaqarniq ammalu Ilaminut Pisimajaujut

Taanna sivullititaugumajuq piqasiutitsijuq takunnariarnirmi pitaqaqtitsilutit piruqsarviugunnatsiaqtumi ilagiittunut paqjiaugiaqarutit silataanit Nunavut. Taanna sivullititaugumajuq nuititsigiakkanniqtuq pimmariningani iliqqusituqarminut nunaliminullu kasuqsimagiaqarninginni alalgaigiatigitsigilluni pitaqariaqarningani nunalinni paqjijinit nutaqqat kasuqsimainnaqullugit sivulingitta nunatuqanginnut iliqqusituqanginnullu.

3. Inunnut-Turaangajut Pijitsirutiit

Taanna sivullititaugumajuq tunngavijaqtuq tukisimallutit inuit nutaqqat, inuusuttuq ammalu ilagiittut ajiunngittuni iliqqusiqariangit, inuqaatigiinniliit, ammalu atuqtausimajungit kinaujutiqarninginni aaqqitsuijjuataullarippattuni pijariaqatginnut piliriqatigarninginnillu inulirijikkunnit.

¹⁹ “Timiujup quliriiliqsimajunit Aaqqisuqtausimaningani Titiraujaqtausimagutinga,” Mitsaanuungajut Nunavut Tunngavik Timiqutaa, Nunavut Tunngavik Timiqutaa. Pijaminujuq February 17, 2022. <https://www.tunngavik.com/about/nti-organizational-chartnti-timiup-havaktut-naunaitkutaat/>.

4. Qaujisarutauningit

Tamanna nalunaiqtausimajuq sivullititaugumagiaq qaujisariarutauvattut sapummigiarutauvanninginnut pijunnautinginnit nutaqqat ilagiittullu. Taanna sivullititaugumajuq aqqittausimagutilik pitaqariaqallarinningani sapujjiaulitit taikkua ulurianaqtumiinniqpaujut aannitqtaunirmut, kamagijautsiannnginnirmut, uvvaluunniit asiagut pinirluttaunirmut.

5. Kamagijaujunit Aulatsiniq

Kamagijaujunit aulatsiniq sivullititauqataummijuq pijjutiqaqtuni pivaalliriaqtaunginnaqullugit malittaujarialiit atuagaillu, atuqtaulitit Inuit Inuuqatigiittunut Illirijanginnit ammalu Inuit Qaujijajatuqangit, pilimmasaqaullarippallutillu ikajuqtuqtautsiarlutillu iqqanaijaqtiit.

6. Ikajuqtuqtauningit Silataaniittut Ukiuqtaqtumi Avittuqsimajungita (OOT) Nutaqqat Inuusuttullu

Pitaqariaqarninga ikajuqtuqtauningit Silataaniittut Ukiuqtaqtumi Avittuqsimajungita nutaqqat inuusuttullu nalunaiqtausimammijuq pimmarilluni qanuqtuuriarutauluni sivullititaujariaqarianga. Tamanna ilitaqtuqtauningit ajiunngittunit pijariaqarninginni nutaqqat inuusuttullu pisimajut Nunavummi paqqijajut asinginni kanataup ukiuqtaqtungani avittuqsimajunit ammalu kanataup nigiani avittuqsimajunit.

7. Iqqanaijaqtitaarniq Iqqanaijaqtitaarniarnirlu

Taanna pijjutiqaqtuq atulititsinirmi nutaannguriaqsimajuni iqqanaijaqtulirinirmut qanuqtuuriqtauningit pijumisaarigutauluni papataulutilu ajiunnginniaqtauningit qaujijajammarit ammalu ikajuqtuqtaunaqtumi piliriviqarlutit tamanna pivaalliriarutaulunilu pijjitsirutajut piuniqaqulugit ammalu piliriviqatigiinniqatsiaqullugit.

Nunavut ujjirijaqtauningit pimmariauningani tammaqsimanngittunit tuqqutuqtausimajunit katiqsuinirmi; nutaqqat qaritaujakuuqtuq kamagijaujunit aulatsigut, atilik Matrix, pigiaqtitaulaugtuq November 2023mi. Taanna pilirijjuti pijunnaatitsiniaqtuq tusaqtitsigutuliurtauvalluni tuqqutuqtausimajunit malinniqarlutit maligarnit pijjitsirautiqarlutit. Katiqsuanguuningit tuqqutuqtausimajut takugutaugunnarniaqtut tunijausigutingita tuqqutuqtausimagutinginnit, pijjitsiqtauninginni, nutaqqat sapujjiaugialiit, nutaqqat paqqijajut, namut ilijausimangingit, pitsiaqtaunngittuugutiminingit ammalu kinauninginni tunngavilinnit tuqqutuqtauningit. Piliriarni Tungilinga (2) takunnariarniaqtuq pijariiqtaugulugit iluunnaatit tuqqutuqtausimajut nuttiqtauninginni, pivaalliriaqtausimalutit iqqanaijaqtunit pilimmatsainiit pijariiqtaulunilu kanngunaqtuuninginni qaujisarutiarniq pilirianguusimanngittunit atuliquausimajunit. Qanuqtuuriqtauningit pilirianguuninganut atuagaq kiujuqtauningit pitaqariaqarningani pivaalliriaqsimajuni piunilinnit piliriatsarnit, aulatauvattuni qanuittuqammaritillugu ammalu malittaugialiit pilirinirmut atuqtaulitit piuniqaqulugit ammalu iliqqusituqarmi tukisimaniqatsiarlutit.

Aanniaqarnanngittulirijjikut Kanatami piliriqatigiaqsimajuq Nunavummi ikajuqsigutiqaqtunit tuqqutuqtausimajunit katiqsuinirmi, piliriqataullutit aulatauningani piliriangujuup ikajuqsiniarluni atuqtauninginni qaritaujakuuqtuup piliriangujunit aulatsinirmut pilirijjuti pivaalliriarutauqtauninginni katiqsuanguuninginni tuqqutuqtausimajut.

1.4.4 Nunavik

Nunaqarvinga Nunaviup iluaniittuq avittuqsimaningata Quebec,²⁰ ungataaniittut 12,000 Inuit Nunavimmiungullutit 14 nunalinginni Akulivik, Aupaluk, Inukjuaq, Ivujivik, Kangirsualujuaq, Kangirsujuaq, Kangirsuq, Kuujuaq, Kuujuaaraapik, Puvirmituq, Quaqtuq, Salluit, Tasiujaq ammalu Umiujaq.²¹

Makivvik ("Makivvik") Inuit Nunataarnirmut Timiqutigijanga kilgaqtuullutit Inunginnit Nunavik ammalu sapujjigutaulluni pijunnautinginnit aturumajanginnillu tunijausimagutinginnut 1975 James Bay ammalu Tarrangani Quebec Angiqatigiigutimut (JBNQA) piqasiullugu Nunavik Inuit Nunataarnirmut Angiqatigiinninga atulilauqtuq 2008mi. Tallimanit Makivvik katimmajingit qutsiniqsaniittuni aulatsijiqatuuq ammalu 16nit Tukimuattisijiqatuni niruaqtaumajunit inunginnut Nunavik; tamanna piqasiullugu, marruunnik Katimmajiqatut tikkuqtausimajunit Qutsiniqsaniittunut Katimmajinut kiggattuiniqatullugit inummarinnit.²²

Nunangani Quebec, maligait pijunnatitsijut tilisigunnarlutit aulatsinirmi pijitsirutiqlutillu Nunaqaaqaaqsimajunut timiujunit. Kisianili, maannakkut, Nunavimmi Ilusilirijikkut aulatsijuvattut aqqisuijuvattutillu nunalinni inulirinirmi, inuusuttuit sapummijaugutinginnit ammalu mamisainirmut pijitsirutinut. Pilirianguninga nunalinni, inuqatigiittuni, inuusuttuit-sapummijaugutinginnut piliriansarijanga Inuultisiviup (IHC) nunalinnut ilusilirijikkut Nunavimmi aulatsijut nunalinni pijitsirutinut, inuusuttuit sapummijaugutinginnit ammalu angirramut utiqitsivallianirmut pijitsirutinut. Pijitsirutiit nunalilimaarnut inuliriniq inuusuttuullu sapummijaugutingit piliriarivattangit Inuultisiviup (IHC) 7-nut nunalinnut, Ungava Tulattarvik Aanniavinga (UTHC) pijitsirautiqarmijut ukununga nunalinnut: Kangirsujuaq, Quaqtuq, Kangirsuq, Aupaluk, Tasiujaq, Kuujuaq, ammalu Kangirsualujuaq. Taakkua UTHC-kut angirramut utiqitsivallianirmut pijitsirutiqarmijut nunavilimaarnut.

1.4.5 Nunatsiavut

Nunatsiavut uannanganiinniqpaujuq sijjanga nunalinginni Labrador ammalu Newfoundland. Nunatsiavut Gavamakkungit (NG) Inuit Angiqatigiigutikkut Timiqutigijaujut kilgaqtuullutit Inunnik ataagut Labradormi Inuit Nunataarnirmut Angirritigut ammalu Labradormi Inuit Maligarjuangatigut; Nunatsiavut sivulliqpauvuq ammalu inutuanguulluni Inuit avittuqsimaninginnit Kanatami tikiutisimalluni namminiq gavamaqarnirmut, ammalu maanna qanuilingalirninga turaanganiqaluaqtuq katujjiqatigiinnirmik piliriqatigiinnirmillu.

Nunatsiavut aulaniqapattuuq angiqatigiittuinaullutit maligaliurvirmik aqqittaumalluni avittuqsimaqullugit sannginiujut akurnganni gavamalirijiit aulaningillu gavamakkut; gavamalirinikkut, niruaqtausimajut kilgaqtuijitt Kunatsiavut Maligaliurvingani maligaliuqattaqtut ammalu sivitujunik atuagarnik tukimuagutitsanik tunisiqattaqtut gavamakkunnut.

Nunataarnirmut angirutiit atiqaqataujut 7,206-nit, taakkunanngat 2,301 nunaqatut Labradormi (kisiani Nunatsiavut silataani) ammalu 2,361 nunaqatut Nunatsiavut iluani (atangiqtugit nunaliit Nain, Hope Dale, Postville, Makkovik ammalu Rigolet).

20 Quebec Gavamakkungit. Nunaliirjuat Qanuittuuningit: Inuit. Pijaminiujuq November 2023. <https://www.quebec.ca/en/government/quebec-at-a-glance/first-nations-and-inuit/profile-of-the-nations/inuit>

21 "Nunavut." Nunavimmi Nunaliit, Makivvik. Pijaminiujuq February 17, 2022. <https://www.makivvik.org/our-communities/>.

22 Makivvik." Makivvik. Pijaminiujuq Februray 17, 2022. www.makivvik.ca.

June 17, 2021 mi, Nunatsiavut Gavamanga saqqititsilaurtut uqausiksamit nalunaiqsisimallutik aqqiksuival-lialirninginnik parnautimik kingullirmi takunialirtumik nuttirinirmik nutaqqanut paqqiksirnut pijitsiraunik Newfoundland Gavamakkunginnit Labradormillu Nunatsiavut Gavamakkunginnut. Pijjutigillugu ilanga 17.5 Labrdormi Inuit Nunataarnirmut Angirutinganni, una ilanga piviqatitsijuq Nunatsiavut Gavamakkunginnik maligaliurunnarlutik Labradormi Inuit Nunanginni ammalu Labradormi Inuit nunalinginni pijjutiqaqtunik inuusilirinirmut, ilagiinut, makkuttunut ammalu nutaqqanut pijitsiraunik.²³ Maannaujuq, Nunatsiavut Gavamakkungit tigusiqaqtut amisunik piliriaksanit attuaniqaqtut nutaqqanut ilagiittunullu pijitsiraunik aulaningitigut nuqqangatsinasuarnirmut piliriaksat pijitsirauniillu ammalu inunnut kilgaqtuijuluni tamainnut qaujikkaijjutinut malillugu ilaakkungagutinga CHAPTER-12.3, *Nutaqqanut, Makkuttunut ammalu Ilagiittunut Maligarjuaq*.

Piluaqtumit, Nunatsiavut Gavamakkut Ilagiittut Kasuumaqatigiinnirmut Piliriat piliriqatipaqtuq ilagiittunit atsuruqtunit nutaqqanut sapujjisimanirmut isumaaluutaujunut atuinnautitsinirmut iliqqusirmut naammak-tunit pijitsiraunik. Ilangit turaagarijaujut taassumunga piliriamut ilaqaqtut saqqijaaqtsinirmik piujunik angajuqqaarijaujut qiturngangillu piliriqatigiinninnik turaangajunik qanuinnngittiaqtumik surusiup piruqpalliananganut; piusigiatitsiniq angajuqqaangunirmut qaujimanirmik ammalu pijunnarniujunik tukisigiarutitsanik tunisiqattarnikkut ammalu akaunngiliurutinik aqqiksuinikkut; kasuqtitsiniq ilagiinik ilisarijausimajunut ammalu ilisarijausimangittunut nunalinni pijitsiraunik ammalu ikajuqsuunirmut sanaqullugit inuusilirinirmut ammalu qaujimajitanut kasuumaqatigiinnirmik; saqqijaaqtsiniq ilagiit qanuinnngittiarninginnik piusigiatitsinikkut qanuinnngittiarnirmik kamagijaqarnirmik qautamaat aksurur-naqtunik; ammalu, ikajurniq sannginiqsanik nunalinnit sanngitigiatitsinikkut pijunnarniujunik ilagiinut parnainirmut ammalu nuqqangatsinasuarnirmut pijitsirutiqarnirmik.

1.5 Qanuilingalirninga Nutaqqait Paqqijauninginnut Pijitsiraunit Inunnut Nutaqqanut Inuusuttunullu Inuit Nunanganni Kanataup Nigianiittuni Avittuqsimajuni Ukiuqtaqtumillu

1.5.1 Yukon

2021-mi, 22.3% Yukonmiut nalunaiqsilauqtut Nunaqaqqaqsimajuugiamik. Taakkunanngat nunaqaqtunik, 78.7% nalunaiqtausimajut Allait, 14.6% nalunaiqtausimajut Allangajuugiatsaq, ammalu 3.0% nalunaiqtau-simajut Inutuinnaugiatsaq. March 2023-mi, nalautsaaqtausimajut inuqarninginni Yukonmi 44,692-nit nalautsaaqtausimallutit Nunaqaqqaqsimajuugiangit inungit 25%-paluullutit. Piluaqtumi, Yukonmi Inuit-nalunaikkusiqsimaningit takuksautitsisimavut unuqsivalliannarninginnik arraagut qulit iluani (2.3% 2011-mi 2.8% 2016-mi). Yukonmi 14-nik ajjigiinnngittunik Yukon Nunaqaqqaqsimajunik pitaqarmat, 11-ngujut namminiq aulatsillutik ammalu pingasut nunangit Allait Piqujarjuangatigut ataaniittut. Maan-naujuq, qanigijjalungit 95% nutaqqat makkuttullu angirramita silataani paqqijaujut Nunaqaqqaqsimajuit 5% qanigijaaniittut nalunaiqsimallutik Inuvialuugiatsaq.

Yukon Gavamakkungitta Ilagiittunut Nutaqqanullu Pijitsirutiit (FCS) nutaqqanut kamajituanguvut Yukonmi, aulataullutik *Nutaqqanut Ilagiinullu Pijitsiraunik Maligarjuamut (CFSA)*. Taanna Nutaqqanut Ilagiinullu Pijitsiraunik Maligarjuaq atuqtauniaqtut Yukonmi Nunaqaqqaqsimajut nalunairilaunnginninginni nallinginnit aulatsigutiqarumammangaata. Kisianili, Aanniaqarnanngittulirijikkut Inulirijikkullu atiliuq-simavut Tukisiumaqatigiinnirmut Atiliuqatigiitsimallutit (MOU) tallimaillu Allait gavamangit. Taakkua Atiliuqatigiigutiit pilirijjutaullunillu tukimuagutaullutillu pijitsirutauninginnut aulatauninginnullu surusilirinirmut pijitsiraunit nutaqqanut ilagiittunullu pisimajuni nunaqaqqaqsimavinginnit Allait.

23 "Atuqtauvalliajuq Tigusivallianirmut Nunaqqalirinirmut Pijitsirutinik." Nunatsiavut Gavamanga. June 17, 2021. <https://nunatsiavut.com/process-under-way-to-take-over-child-welfare-services/>.

Tukimuaktitaullutik qanuiliuqujjutaunut Sulijuqsiurnimut Saimaqatigiigarnimullu Kamisankunginnut ammalu Naammaliqtitsigiaqujjitit Kingulliqaarmi Tusaqtitsigutilanganik Kanatalimaarmi Killisiarniq Asiujjausimajunut ammalu Inuaqtausimajunut Nunaqqaqaaqsimajuit Arnait Niviaqsianullu, Ilagiittunut Nutaqqanullu Pijitsirutiit kajusititsivut sivulliujiinirmik piliriqatigatsiarnirmik Yukon Nunaqqaqaaqsimajunginnik ammalu Katimajingit Yukonmi Allait (CYFN) kamagijaqaqullugit amisuunicsammariuluarningit Nunaqqaqaaqsimajuit nutaqqat paqqijaujut. Tamanna ilaqaqtuq piliriqatigarnirmik Yukonmi Nunaqqaqaaqsimajunik ammalu Inuvialuit Nunataarnimut Kuapariisakkunnit kajusiinnaqtumik pivaalliri-aqtitsinasullutit katujjiqatigiinnikkut ikajuqtuonirmik ilagijaujunik Ilagiittunut Nutaqqanullu Pijitsirutiitigut ilauninginnut aqutitigulugit uuttuutigilugu killiqaqtitaunnginniqsaulutik tusagaksanik tunisiqattautinimut angiqatigiigutitigut ammalu ikajuqtuulutik pilirianginnik Yukon Nunaqqaqaaqsimajut gavamangit aturasuaqtillugit pijunnarnirijaminik ilagiinut surusirnullu pijitsirautinik.

Piusivaalliqtausimajuq piliriqatigiinniq taakkunangit Ilagiittunut Nutaqqanullu Pijitsiqtauvunga ammalu Yukon Nunaqqaqaaqsimajuit nutaangujumik aaqqigaaqsilauqput Nutaqqanut Ilagiinullu Pijitsirautinut Maligarjuamit. Aavamakkunnit gavamakkunnit maligarnut aaqqigiarutitsat aaqqiktaulauqput atuliqitsillutik 'Pijariaqaqtitaujut Qanuiligiarutiqarnimut' pijunit *Isagijaqariarniq Nutaqqaulauqtunit Ippatsat, Nataqqauliqitunit Ullumi ammalu Nutaqqaulaqtunit Qauppat* tusaqtitsigutiliaq ammalu malittitsiniqaqtuni Yukon maliganginnit Kanataup Gavamakkungita *Maligarjuangani Pijjutilik Allait, Inuit ammalu Allangajuit nutaqqat, inuusuttut ammalu ilagiittut.*

Ilagiittunut Nutaqqanullu Pijitsiraqtikkut kajusititijut surusilirinimut iliqqusirijaminik nuuppalliallutik nuqqangatitsinasuarnirmik nutaqqat Tukimuaktitsijimut kamagijauninginnut nuqqangatitsinasuarnirmik attanaqtailimatitsinirmik ilagiinut nunalinnullu. Kajusijukkut sivuniksamilu pigiaqtitauniaqtut tamanna piliriangukkanniqullugu piqasiujjiuq kajusititsinirmik piusigiatitsinirmik Ilagiittunut Nutaqqanullu Pijitsiraqtikkut Paqqijinut Parnautinginnik, tautugaqarlutik paqqijiksanic iqqanaijaqtitaarnirmik, tigumiarnirmik, ilinniaqtitsinirmik, ikajuqsuonirmillu pigiaqtitausimajunik turaagaqarlutik iliqqusirmut naamman-niqsanik angirraup silataani iniaqtitsinirmik nutaqqanut; sivulliujjaujariaqarningit amiakkungit taakkua kiinaujalirinimut parnautit aulaninginnut atuagait asijiqtauningit; kajusititsiniq piusigiatitsinirmik ammalu angilligiatitsinirmik tukisigiarutitsanic aulatsinirmik/ atuqtaujunnarninginnik; ammalu atuliqtitauningit iliqqusilirinimut parnautiit nutaqqalimaanut kamagijaujunut, Ilagiittunut Nutaqqanullu Pijitsiraqtikkunnut, piliriqatigarlutit Katimajinginnit Yukon Nunaqqaqaaqsimajut, ammalu Inuvialuit Nunataarnimut Kuapariisakkunginnit.

1.5.2 Nunatsiaq

Nunatsiap Gavamakkungit (GNWT) Nutaqqanut Ilagiinullu Pijitsirautit kamagijaqaqput pijitsirutiqarnirmik piuniqpaanik nutaqqanut, makkuttunut ilagiinullu; kajusititsigiariniq ilagiit atausiuqatigiinninginnik; ammalu saqqijaaqtitsigiarminiq nunalit sanngininginnit.

Nutaqqanut Ilagiinullu Pijitsirautit Nunatsiarni (NWT) ilaqaqput akiliqtuqtaunatik aitturluittailimanimut ikajurutitsanic, ilagiinik papattinimut, sapujjisimanirmullu pijitsirautinik, atuinnaujut atuinnautitaullutillu atuni 33-ngujunut nunalinnut Nunatsiarni. 2023-mi, 57% Nunatsiarni nutaqqat makkuttullu inungita qatsiuningit (ukiuliit 0-19) nalunaiqsisimavut Nunaqqaqaaqsimajuugiatsaq (16% nalunaiqsimajut Inutuinnauugiatsaq, 5% nalunaiqsimajut Allangajuugiatsaq ammalu 36% nalunaiqsimajut Allaugiatsaq). Katilimaarlugit 97% nutaqqat/makkuttut pijitsiqtauvattut nuqqangatitsinasuarnimut sapummijaujuit-sanillu pijitsirautinut tavvuuna Nutaqqanut Ilagiinullu Pijitsirautitigut nalunaiqsimavut Nunaqqaqaaqsimajuugiatsaq:

- 16% nuqqangatitaugiarnirmut sapujjaugiarnirmullu pijitsirutiit pijitsiqtaulauqtut Inutunnarnut nutaqqanut/makkuttunullu;
- 5% nuqqangatitaugiarnirmut sapujjaugiarnirmullu pijitsirutiit pijitsiqtaulauqtut Allangajunut nutaqqanut/makkuttunullu; ammalu
- 76% nuqqangatitaugiarnirmut sapujjaugiarnirmullu pijitsirutiit pijitsiqtaulauqtut Allanut nutaqqanut/makkuttunullu.

Amisuuniqsammariuningit Nunaqaqqaqsimajuit nutaqqat makkuttullu pijitsiqtauvattut Nutaqqanut Ilagiittunullu Pijitsirutinut Nunatsiarmi Kanatalimaarmillu suqqirigutaugunnaqtuq Nutaqqanut Ilagiittunullu Pijitsirutiit aaqkiksimaninga asijjiriaqarninganik pijitsiraucingit. Pimmariuvuq ujjiirilugu kajusiinnaqtumi attuqtaugutausimajut silatiminniingaaqtunut aulatausimanirmut pilirijjutiillu uvinitsajaqatiginnittamini akiraqtupanninginnut nalimugiingiluarutauvattuni nunaqaqqaqsimajunut ilagiittunut. Taimainninganut, saqqitsiniq ammalu kajusititsiniq tukiqatsiaqtumik asijjiriariiniq Nutaqqanut Ilagiittunullu Pijitsirutinut aaqkiksimaningata tukiqaqpuq ujjitqutsiarlutik atsururiaqarninginnik aaqqitsuiqarlutit piliriqatigiinniujunik ammalu uppijaqatigiitsiarlutit Nunaqaqqaasimajunit nunalinginnillu. Taanna takunnautigilugu, Nunatsiarmi Gavamakkungita nutaaq Nutaqqanut, Makkuttunut Ilagiinullu Pijitsiraucingit Parnauti Tukimuagutitsaq ammalu Qanuiliurutitsanut Parnauti (2023-2028) aaqqitaulauqtuq turaagaqattutik piruriaqatsinirmi Nutaqqanut Ilagiittunullu Pijitsirutiit aaqkiksimanirmik nalunaiqsijjutauniaqtumik amisuuniqsait ilagiittut katinngainnaqullugit ammalu ikajuqsuijtauniaqtunik nutaqqanut makkuttunullu taimanna saqqijaaqatitsijuq attanaqtailimanirmik qanuinnaggiarnirmillu pirqupalliagunnatsiaqullugit.²⁴

Nutaqqat, makkuttut, ammalu ilagiit pijitsiqtaujut Nutaqqanut Ilagiittunullu Pijitsirutinut ikajuqtuqtaut-siarniqsautvattut ilautitsiniqtaqaqtillugu ammalu aqutitsaqtaqaqtillugu nunalinni nunaqaqqaqsimajullu gavamakkungit ilautitautillugit. Piusivaalliqlugit pijitsiraucingit ammalu ikajuqtuijutiit, piliriqatigiinni nunaqaqqaqsimajuit gavamakkungit ammalu katujjiqatigiingujunit naukkulimaaq quttinnilinnit CFS-kut tunisininginnit. Nunatsiap Gavamakkungita Nutaqqanut Ilagiittunullu Pijitsiraucingit piliriqatigarmijut Nunaqaqqaqsimajut gavamanginnik aaqkisuivalliajunik ammalu atuliqtitsivalliajunik Nutaqqanut Ilagiinullu Pijitsiraucingit maligarnik ataani Gavamatuqakkut Maligarjuanga Pijjutilik Allait, Inuit ammalu Allangajuit nutaqqat, makkuttut ilagiittullu (Gavamatuqakkut Maligarjuanga) uvvaluunniit kingulliqaami namminiq gavamaqarnirmut angirutitigut. Taimanngani January 2020-mi, Nunatsiap Gavamakkungit piliriaqaqsimavut sivumuaktitsinasuttutik tilijaujutigisimajanginnik Kanataup Gavamakkungita Maligarjuanganut atuliqtitsinikkut kanatalimaami tunngaviujunik ammalu malittaujarialinnik Nutaqqanut Ilagiittunullu Pijitsirutinut Nunatsiarmi.

Ikajuutiqaqqannirmallutik atuliqtitauninganut Gavamatuqakkut Maligarjuanga ammalu atuutiqaqarniqsanik tusaumajjutiqaqlrutik ikajuqsurutauniaqtunik Nunaqaqqaqsimajuit gavamanginnut, Nunatsiap Gavamakkungit asijjiilauqtut qaritaujatigut Nutaqqanut Ilagiittunullu Pijitsirutinut tusaumajjutilirijjutinginnik (Matrix NT). Nutaaq takuksauninga Matrix NT-mi ilajaulauqtuq April 2023-mi pijunnaqullugu nunalinni inulirijit ilaliujjijunnaqullugit surusiup/makkuttup ilagijauninganik(nit) Nunaqaqqaqsimajuit Gavamanginnut ammalu/uvvaluunniit Katujjiqatigiinut (uuttuutigilugu, Inuvialuit Nunataaqsimanirmut Kuapariisan, Nunavut Tunngavik Timiqutaa, asingillu). Pilirianguvalliiajuq nutausiliriaqatitaulutit tukisigiarutingit matuingainnaqtunut pijitsiqtaujunut iluani Matrix NT.

²⁴ Nunatsiap Gavamanga. Nutaqqanut, Makkuttunut Ilagiinullu Pijitsiraqtikkut Upalungajautinut Tukimuagutksanut ammalu Qanuiliurutitsanut Parnauti (2023-2028). <https://www.hss.gov.nt.ca/sites/hss/files/resources/cfs-strategic-direction-action-plan-2023-2028.pdf>

1.5.3 British Columbia

British Columbiami Nutaqqanut Ilagiinullu Pivalliatitsivinga (MCFD) angiqsimatsiaqtut makimatitsinirmik pijunnautinginnik Allait, Inuit, ammalu Allangajut kamagijaqaqullugit qiturngaminik ilaminillu. Qatsiuningit Nunaqaqqaqsimajuit nutaqqat paqqijajut qatsiinnauniqsauqaluaqtillugit arraagurasarusimalittunit, tamakkua qatsiuningit sulit qutsiluarmata inugianninginnut, ammalu maannaujuq atuqtaujuq kajusiniqat-siangimmat Nunaqaqqaqsimajunut.

November 24, 2022-mi, British Columbia kajusititsilauqtuq Nunaqaqqaqsimajuit Namminiq Gavamaqar-ninginnut Nutaqqanut Ilagiinullu Pijitsirautinut Aaqqigiaqtausimajunit Maligarjuarmi. Maligarnut aaqqigia- rtaujuq piijavut avviarutinik ammalu kikitauksimajunik iluani avittuqsimajuni maligait, pijunnaqtitsillutik Nigiani Avittuqsimajuni ammalu Nunaqaqqaqsimajuit piliriqatigiigunnaqullugit ammalu pijitsirutiqtutit tunngaviqarlutik namminiq nutaqqanut ammalu ilagiinut maligarnik. Taanna nutaaq maligaq aqquitsa- liuquq Nunaqaqqaqsimajunut British Columbiami maligatigut tigusijunnarlutik nutaqqanut ilagiinullu pijitsirautinik nunalinginni. Inuit Tapiriit Kanatami piliriqataulauqput atuagarnullu tukimuagutauniaqtunik 2022-mi aaqqigiarutauniaqtunut. Sitamat Nunaqaqqaqsimajuit aulatsijit timiqutingit BCmi maannaujuq piliriqatigiiktutik uqaqtiqatut Nigiani Avittuqsimajunginni ammalu Kanataup gavamakkunginnit aturun- naqullugit pijunnarnirijaminik aulatsigunnarlutit, atausiq Nunaqaqqaqsimajunut aulatsinirmut timinga pijariiqsisimalluni tukimuattitsinirmut angiqatigiigutimik ammalu maannakkut atuliqtutik pijunnarniri- jaminik namminiq maligangittigut.

British Columbiami Nutaqqanut Ilagiinullu Pivalliatitsivinga ilauqataummijut aaqqigiarinirmik nutaqqanut ilagiinullu pijitsirautinik. Tusaqtitsijutauniaqtunik sivuniksami aaqqigiarutitsanut, British Columbiami Nutaqqanut Ilagiinullu Pivalliatitsivinga pigiaqtitsilauqput piliriqatiqarnirmik upirngaangani aujanganilu 2022 — ilaqalauqput katimaqatiqarnirmik Inuit Tapiriit Kanatami Nutaqqalirinnit Piliriqatigiittut ammalu Kanatalimaami Inuit Makkuttut Katimajingitta sivulliujuqjanginnik Inuit ilagiittunut BCmi.

Inuit Tapiriit Kanatami piliriqataummijut maligaliurnirmit atuliqtitsinirmut Nunaqaqqaqsimajuit Namminiq Gavamaqar-ninginnut Nutaqqanut Ilagiinullu Pijitsirautinut Aaqqigiaqtausimajuni Maligarjuarmi — uuttuuti- gilugu, pivalliatitsiniq Nunaqaqqaqsimajut Nutaralirinnit Tukimuaktitsijimit.

1.5.4 Saskatchewan

Saskatchewanmi Inulirijikkut Angiqsimattiaqput piusigiatitsinirmik inuusinginnik nutaqqat ilagiillu, ammalu sapujjismanirmik attuaniujunik iliqqusirmut ammalu nunalinnut. Nutaqqanut Ilagiinullu Piliriqat saqqittisimaliqtut pigiaqtitausimajunik ikajurutauniaqtunik nalunaiqsinirmik Allait, Allangajunik ammalu Inunnik nutaqqanik, makkuttunik, ilagiinullu pigialisaaqtillugit ilauliqtillugit Ministauvvimmi akaunaatqukkut qaujikkaiqullugit ammalu ilautitsiqullugit surusiup nunalinginnik parnaitillugit.

Tukisigiarutitsanik katiqsuinivut, piuningit ammalu unikkaaliurnivut pivalliasimaliqtut ammalu malittutik taakkuninga nutaarnit malittaugialinnit. Tamanna pijunnaqtitsisimavuuq angilligiatitsinirmik tusaqtitsigu- tiliurutigivattattinnik ilaliujjinnirmik anginiqsamik tusagaksanik tunisinirmik allanutnuninginnut, Nunaqaqqaqsimajuit Aulatsijinginnut, Allait Nutaqqanut Ilagiinullu Pijitsiraqtinut (FNCFS) Timiujunut ammalu/uvvaluunniit Allanganajuit-Saskatchewanmi Timingani.

Ministauvviup aulattijjutinga Linkin, nutaaruriaqtaulauqtuq nalunaiqsittiaqullugu maligarjuaqtigut qanuilinganinginnit Allait, Allangajut ammalu Inuit nutaqqat paqqijajut, piqasiutillugit “Qanuilinganingit pijunnaqtut, Allangajut pijunnaqtut ammalu Inuit pijunnaqtut” uppiriangit nalunaiqsiququllugit nutaqqat aaqqiktausimanngittunit atiliuqtausimanngittut. Nutaaruriaqtaukkannirningit Linkin kamagijaujjutingit nalunaiqsijunnaqsititsivut atinganik Inuit nunataarutigisimajangata ammalu nunataaqtausimajut naasautinganik.

2021-mi, Ministauvvik saqqititsilauqtuq nunaqaqqaqsimajuit iliqqusinganut parnainirmut atuagarmik ikajuqtuijjutauniaqtumik tupijitsirutiqarnirmik iliqqusirmut turaangajunik pijitsirautinik nutaqqanut. Iliqqusilirinirmut parnainiq nalunaiqtausimavuuq atuqtaugajuktumik tamainnut Nunaqaqqaqsimajunut nutaqqanut paqqijajunut. Taanna iliqqusiujuq turaangajuq ilautitsinirmut surusirmik, ilagiinik, kamajuijunik, kamajuijunik ammalu nunaliujunik, pivalliatitsinirmut atuni iliqqusirmut parnagutaujunik malittunik ajjiingittunik iliqqusirmut pijajariaqaqtunik ammalu pijumajajunik surusirmut, ammalu sivulliujuqul-lugit surusiup attuaniqarningit ilaminut, nunalinganut ammalu iliqqusinganut.

Saqqitauninga Ministauvviup Nunaqaqqaqsimajuit Atiliuqtauninginnut atuaganga 2021-mi ikajuqsuik-kannipuuq nalunaiqtausaalininginnik Nunaqaqqaqsimajuit ilagijauninginnut qanuilinganingit ammalu nalunaiqtauninginnik ajunnginninginnik atilirinirmut surusirnik angiqatigiigutigut, allangajuit Nunaqaqqaqsimaninginnut, uvvaluunniit ajunnginninginnik nunataaqatausimajunut naliannutuinaq sitamanut Inuit Nunataqsimanirmut Timiqutinginnut. Atiliuqtauniq, pigiaqtitaavattuuq nutaraq paqqijau-jaqtuliqtillugu, nalunaiqsivuuq nunaqaqqaqsimajuit nutarangitta pijunnautingit ippigijauttialuarmangaata sapujjausimattialuarmangaatalu, ammalu nutaqqat qaujimmattialuarmangaata atuinnaqattialuarmangaatalu pijitsirautinik ikajuqsuimullu atuinnaujunnaqtunik namminiq Nunaqaqqaqsimajut nunalingi-tigut, Nunaqaqqaqsimajuit nutaqqat ilagiittullu pijitsiqtauninginnut pilirivik, nunalinni uvvaluunniit Nunaqaqqaqsimajuit Aulatsinirmut Timingat. Iliqqusiujuq turaangajuq nutaqqat makkuttullu atuinnaqaul-lugit, ammalu attuaniqainnaqullugit iliqqusirmut, ilagiinut, ammalu nunalinnut ungataanut ilauningita ministauvvimmi. Tuttarviuniaqtuq ministauvvimmut saqqitaulauqtuq kamagijaqarniarluni tamainnik Inuit atiliuqtauninginnut tutsirautinik, apiqutunik, ammalu apiqutunik pijjutilinnik atiliuqtauninginnut nutaqqat paqqijajut. Nutaq atuqtauvattuuq ammalu nutaaruaqtauningit Ministauvviup qaritaujakkut kamagijau-jjutingit piusivaallirutauniaqtut tunisijunnarnirmik tammasimangittunik naasautinik pijjutigillugit qatsiuningit nunaqaqqaqsimajuit nutaqqat atiliuqtaugattaqtut arraagutamaat ammalu qatsiuningit tutsirautiit tunijauqattaqtut, angiqtaugattaqtut, aaggaaqtaugattaqtulluunniit.

November 2022-mi, maligarnut aqqigiarutiit taakkununga Nutaqqat Ilagiittullu Pijitsiqtauninginnit maligarjuani aqqigiarutiit saqqitaulauqtut Maligaliurvimmi. Maligarjuatsaq 101 nalunaiqsijuq aqqigia-rutitsanik pingasunik pilluataullutik: Ukiungit quvvariaqtauningit nutaqqat pijunnaqtitaujut sapujjausimanir-mut pijitsirautinik tikillugu 18-nut ukiunginnut; angilligiatitsiniq naliannurunnarnirmik tukisigiarutitsanik tunisigattarnirmik; ammalu sanngiktigiatitsiniq uqausirmik tavnani Nutaqqat Ilagiittullu Pijitsiqtauninginnit Maligarjuani aqqigiarutini piusigiatitsinirmut ilagiinik, nunalinnik, ammalu iliqqusituqarnik kasuqsimani-ujunik nutaqqanut makkuttunullu. Nutaqqamut piuniqpaangujut ilijausimavut tamainni aqqigiarutauqu-jajuni, ilagijaulutik nutaannguriaqtausimajut maligaup "nutaqqamut piuniqpaangujut" maligangit ilisarijauqullugit ajjiungittut iliqqusituqangit Nunaqaqqaqsimajuit nutaqqanginnut, ammalu sapummijau-jariaqarmata nutaraup Nunaqaqqaqsimajutigut kinauninga, atuqsimajangit, ammalu attuaningit. Parnainirmut. Tutsirautaujuq maligaksaq nalunaiqsisimammijuuq atausiunngittunik pijjutiqaqtunik piliriqatiqarnirmik Nunaqaqqaqsimajuit nutaqqanginnik ilagiinillu, ilagijaulutik angilligiatitsiniq tusagaksanik tunisiat-tarnirmik Nunaqaqqaqsimajuit gavamakkunginnut, ammalu angilligiatitsiniq qaujikkaijjutinik nunaqaq-qaqsimajut nutaqqanut ilagiinullu pijitsiraqtinginnut timiqutinginnut ajjiingittunik parnainiujunik. Tamanna ilaliujjinaqtuq pimmaruininganik ilagii, nunalinni ammalu iliqqusituqakkut paqqijauningit ammalu ilaliujjauningit iluani parnainiup Nunaqaqqaqsimajuit nutaqqanginnut.

Sivulliqpaq Tukimuaktitsinirmut Angiqatigiiguti Kanatami atiliuqtaulauqtuq July 6, 2021-mi, piqataullutit Cowessess Allait, Saskatchewan Gavamakkungit, ammalu Kanataup Gavamakkungit. Tukimuaktitsinirmut Angiqatigiiguti ikajuqtuijuq nuttiqtauninganik Nunaqaqqaqsimajuit Aulatsinirmut Timiqutinga aturlutik pijunnarniqarnirmi aulatsilutit ilagijaujuqutiminut sanirvattausimajuni ammalu sanirvattausimajuni pijjuti-gillugit Nutaqqanut Ilagiinullu Pijitsirautit. Ministauvvik kajsijuq piliriqatiqarnirmik Nunaqaqqaqsimajuit Aulatsinirmut Timiqutinga (IGB) kajsititsinasuaqtutik turaagarijajunik Tukimuaktitsinirmut Angiqati-giigutimik sivulitqutit Cowessess Allait.

1.5.5 Manitoba

Manitobami surusilirinirmut aaqkiksimanijuuq pijitsirutiqaqsimaliqtuq pijitsirautinik sitamanut iliqqusi-tuqaqtigut tunngavilingnut taimannganit 2003-minit marruummatik Allait Katimajimmaringit (Ukiuqtaqtumi ammalu Nigianillu), atausiq Allangajuit Katimajimmaringit, ammalu atausiq Katimajituinnait. Atuni pijunnautiqaqtut kamagijaqaqput tilisinirmik Nutaqqat Ilagiittullu Pijitsiqtauvinginnut timiujunik, pijitsiraqtuuvattunik namituinnaq avittuqsimajuni.

Qatsiinnait Inuit nutaqqat paqqijaujut Manitobami (1 pusantiup tungaani katittugit paqqijaujut inugianningitta). Timiujut Allangajut ataaniittut maannaujuq pijitsiraqattaqtut nutaqqanut, makkuttunut ammalu ilagiinut Inunnut.

Manitoba piliriqatausimammaripput pinasuarniujunit mikillivaallititsinirmut amisuuniqsammariuninginnit Nunaqaqqaqsimajuit nutaqqangit paqqijaujut arraagugasannut. Tamanna ilaqaqpuq piliriaqarnirmik pimmarijunik maligarnik aaqqigiaqsinirmik, ikajuqtuoinirmik Nunaqaqqaqsimajuit nunalinni pijunnar-ninginnik, ammalu piliriqatiqattinirmik Nunaqaqqaqsimajuit piliriqatigijanginnik. Manitobami saqqiisim-aliqtut nutaamit Avittuqsimajumit Pilirivvimmi Ilagiinut ikajuqtuoniaqtumit atuligtitsinirmut gavamatu-qakkut Maligarjuangannit Pijjutilik Allait, Inuit ammalu Allangajut nutaqqat, makkuttut ammalu ilagiittut. Piliriviujuq ilauqatauttiaqtuq tukimuaktitsinirmut angiqatigiigutinik uqaqatigiingniujuni ammalu pigiarngani uqaqatigaqattaqtuni nunaqaqqaqsimajuit aulatsinirmut timiujunit pijunnarniqarnirmik tigusigumajunit aulatsigunnarnirmi.

1.5.6 Prince Edward Qikiqtaq

Prince Edward Qikiqtanga kajusititsimaliqtut nutaamik Nutaqqanutnut, Makkuttunut ammalu Ilagiinut Pijitsirautinut Maligarjuarmik (CYFSA) taanna, maligaguqtitauppat, inangiqsiniaqtuq maannaujuq nutaqqanut sapummijaujjutinut piqumarjuamik arraaguqaliqtumik 20 ungataani. Taanna maligarjuaq nalunaiqsijuq saqqittinirmik tusagaksanik silataaniittunut: imanna, Tukimuaktitsiji saqqittijunnaqtuq immimut turaangajunik tusagaksanik malillugu ilaakkuungajuq 54.(e) *inummut timiujumulluunniit pijjutiqarluni qaujisainirmuungajunit, katiqsuinirmik naasautinik tukisigarutitsanik uvvaluunniit ilinniarnilirinirmut piliriangujunik tainna inuk timiujurluunniit isiqsimakpat angiqatigiigutiliurluni Tukimuaktitsijimik pijjutigillugit attanajjaiqsimaningit, atuqtauningit, saqqitauningit ammalu suraktauningit kinauninginnut turaangajut tukisigarutitsat.*

Nutaqqanut Sapummijaujjutinut Pijitsirautiit atuinnautitavattut tamainnut Nunaqaqqaqsimajunut nutaqqanut ilagiinullu nunaqaqtunut tamakkiingnik sapujjausimajuni sapujjausimajunilu sanirvaktausima-junilu Prince Edward Qikiqtangani aqutigillugit Inulirijikkut Innatuqakkullu. Tukimuaktitsijingit Nutaqqanut Sapummijaujjutinut qaujikkajariaqaqpuq tikkuaqtausimajumut kilgaqtuijimut nunaqaqqaqsimajunit PEImi uvvaluunniit qaujigiarluni surusiup Nunaqaqqaqsimajuit aulattijinginnut silataaniippat avittuqsimaniup. Ammaluttauq, iliqqusirmut attuaniqarnirmut parnauti nunaqaqqaqsimajunut nutaqqanut pijariiqtaujari-aqaqpuq piliriqatigiarluni nalunaiqtausimajumik kilgaqtuijimik uvvaluunniit Inunnut aulattijujunik. Taanna iliqqusirmut attuanijuuq parnautinga maliksimajariaqaqpuq tunngaviujunik nalunaiqtausimajunik Maligarjuarmi Pijjutilik Allait, Inunnik ammalu Allangajunik surusirnik, makkuttunik ammalu ilagiittunit.

Prince Edward Qikiqtanga angiqsimattiaqput mikilligiatitsijumallutik kilgaqtuqtauluaraninginnik Nunaqaqqaasimajuit nutaqqangit ilauqatautillugit nutaqqanut paqqiksinirmut aqqiksimaniujumi. Inulirijikkut Innatuqalirijikkullu iqqanaijaqtitaasimaliqtut Nunaqaqqaasimajuit pilirianginnut qaujisaqtimit piliriqatigarnarluni piliriqatigarluni pijitsiraqtuujunit pilirivattunit ikajuqtuinirmut nunaqaqqaasimajuit nutaranginnit, makkuttunit ammalu ilagiingujunit. Ammaluttauq, PEI saqqittisimmamijut Nunaqaqqaasimajuit Pijitsiraqtinginnik ikajuqtuinaqtunik Nunaqaqqaasimajuit ilagiinik. Amisukallaummata pigiaqtitausimajut piqasiutillugit: 1) ilinniaqtitsiniq iqqanaijaqtilimaanik pijjutigillugu Maligaq ippigusut-tiarniq nunaqaqqaasimajunik, inunnik ammalu qallunaanik surusirnik, makkuttunik ammalu ilagiinik; 2) maliktaujariaqatunut maliktaujarialik Maligarmut Pijjutilik Allaniq, Inunnik ammalu Allangajunit surusirnik, makkuttunik ammalu ilagiittunik, sanajaulauqtuq ikajurutauniarluni iqqanaijaqtinut pilirianginnut; 3) asijjiqtauningit pitaqaaniktut atuagait maligaillu ikajuqtuijutauniaqtut piliriqatigiingnirmut Nunaqaqqaasimajuit qiturnganginnut ilagiittunullu.

Nutaqqanut Ilagiinullu Pijitsirautinut takutsautitsivinga maanna pivalliatitauvalliajuq, atuqtauniaqtuni takutsautitsinirmut qangatuinnakkut tukisigiarutitsanik iluaniittunit. Taakkua piliriviujuq turaagaqatut arraagutamaat tusaqtitsigutiangutimajungit kikkulimaarnut takujaugunnalrutit 2024-mi. Taakkua nanisikautigijunnarnarmata pijitsirautinik qimirrunagunnarlutik ajjigiingittunik uuttuutigitullu ullunganik pijitsirarniup, kinauninginnut pijjutiujut ammalu qanuittunut ilijausimmamangaata. Taakkua takuksautitsiniarmijut kiinaujalirinirmut tukisigiarutitsanik ammalu katillugit kiinaujait atuqtaulauqtut ajjigiingittunut pijitsirautinut Nutaqqanut Ilagiinullu Pijitsirautinut. Taakkua tukisigiarutitsait ikajuqsuinaqtut aulattinirmik ammalu piuninginnut maliktaujariaqatunik piliriviuq iluani ammalu piusigiatitsilutik atuutiqattiarninginnik nauqitsuinuujut pimmaruujunik piliritsialuarmangaata nalunaikkutanik.

Piliriviujuq qimirrunaktuq maannaujuq iliqqusirmut nalunaikkutanik naliiraarutitsanik tatatirialingnik piusigiatqullugit titiraqsimajut ammalu tukiliattiaqullugit titiraqtauqattarningit. Tamanna ikajuutiqarniaqtuq tukisigiarutitsanik katiqsuiniq ajjigiittitauqullugu gavamakkut pijitsirautinginni ammalu ikajuqsuiluni piliriviuq pijunnarnirijanganik iliqqusirmut turaangajunik pijitsirautinik pijitsiraqtavattunut.

1.5.7 Newfoundland ammalu Labrador

Newfoundland ammalu Labradormi, tusaratsait tunijauvattut Nunatsiavut Gavamakkunginnut (NG) ilagijauulluni piliriqatigiingnikkut qanuinnuujunut parnainirmut, ammalu malittugit malittaujarialit nutaqqanut sapummijaujutsanut maligaqutitta pijjutigillugit Nunaqaqqaasimajut Kiggaqtuqtingit. Tamanna ilaqaqpuq qaujikkaillaringnirmut ammalu pivalliatitsinirmut iliqqusirmut attuanilimmut parnautinit Inunnut nutaqqanut makkuttunullu paqqijaujunut.

Qaakkanniagut, Pilirivinga Nutaqqanut, Innarnut Inuuqatigiittullu Pivalliatitauninginnut (CSSD) katiqsuivakkivut tukisigiarutitsanik pijjutiqaqtunik pijitsirautinut Inunnut avittuqsimajuni tukisigiarutitsanut tuqqutuqtausimajut aulatsijjutitigut. Pilirivinga Nutaqqanut, Innarnut Inuuqatigiittullu Pivalliatitauninginnut taqqakkununga unikkaaliuqattaqtut arraagu pingasuaqtiqtutik qattiummangaata Inuit nutaqqat makkuttullu paqqijaujut avittuqsimajutigit ammalu namiimmangaata iniaqatitauningit pijjutigillugit angirrarjanganit nunalingit. Pilirivinga Nutaqqanut, Innarnut Inuuqatigiittullu Pivalliatitauninginnut tunisiqattarmijut tukisigiarutitsanik turaangajunik pijitsirautinut tunijauvattunut Inunnut nutaqqanut, makkuttunut, ilagiinullu turaakautigijunik Nunatsiavut Gavamakkunnut arraagutamaat. Taakkua tukisigiarutitsat unikkaat ilaqaqput qatsiuninginnik tukisigiarutitsanik nutaqqanut makkuttunullu paqqijaujunut (uuttuutigitullu, atinga, inuuvigilauqtanga, nunalingannit), maannaujuq initsaqaqtitauninga, nunataaqatausimajuq/atiliuqtausimaninga, nunataaqatausimajuq naasautinga, qatanngutingit paqqijaungmangaata paqqijaunngimmangaataluunniit, atingit kamajujut (uuttuutigitullu, inuliriji, kamaji, ammalu avittursimajuni aulatsiji), qanuittuuningit initsaujut (uuttuutigitullu, tiguannuaqtuujut angirrami, katinngajunut angirrami asingillu), tiguaqtausimaningit, iliqqusituqakkut attuanigarningit parnautingit, ammalu maannaujuq parnautingit surusirmut (uuttuutigitullu, katitaukkannirningit, tiguaqtauningit, asingillu). Uqaqatigillugit Nunatsiavummi Gavamakkunnit, tavvani arraagutamaat saqqitavattuni tukisigiarutitsani pilirivinga Nutaqqanut, Innarnut Inuuqatigiittullu Pivalliatitauninginnut tunisilaurmijut taimaatsainnaq tukisigiarutitsanik qulaani titiraqsimajunik nutaqqanut

makkuttunullu kamagijaujunut, pijjutiqarmata nutaqqanut makkuttunullu ilagiinut pijitsiraqtauvattunut, taakkua nutaqqat makkuttullu nunaqaqtut silataan angirrarijaujuni ilijausimajut ilaminut kisiani pijitsiqtaugait.

2020-mit, pilirivinga Nutaqqanut, Innarnut Inuuqatigiittullu Pivalliatitauninginnut saqqititsilauqtut sivulliqaamik Tusaqtsigutigliarmik Nutaqqanut Papattinirmut Pijitsirautinik Nunaqaqqaqsimajunut Nutaqqanut, Makkuttunut Ilagiinullu, naasautinik ilaqaqtuni pijjutigillugit pijitsiraustiit Nunaqaqqaqsimajuit nutaqqanginnut, inuusuttunut ilaagittunullu Inunnut. Taanna unikkaaq piqasiujjijuq qatsiuninginnik ammalu qatsiuninginnik Inuit pijitsiqtauqattaqtut sapujjausimanirmut, qatanngutiginnirmut, paqqijaunirmut ammalu makkuttunut pijitsirautinut; pijjutingit ilauninginnut pilirianut; ammalu initsaqaqtitauningit ammalu qanuittuuningit taikkununga angirraminiingittunut angajuqqaaminik.

Pilirivinga Nutaqqanut, Innarnut Inuuqatigiittullu Pivalliatitauninginnut piliriqatigattiaqattaqput Nunatsiavut Aavamakkunginnit piliriqatigiittutik piusigiatqitsinasunnirmi pijitsirautinik. Tamanna piqasiujjijuq katujjillutik atuagalirinirmi piliriqatigiiktunik ammalu piusigiatqitsinasuarnirmik atuagarnik ammalu pijitsirautinik tukisiumattiarniqsaunikkuq tuqqutuqtausimajunik. Uqaqatigiigutauvattut tukisigiarutitsanut piqasiujjijuq qanuq piusigiatqitsijunnarmangaata qatsiuninginnik tuqqutuqtausimajunik katiqsuinirmik, piqasiulugut-tauq piuninginnik qimirruqtauvanningit titiqaqutiit.

Qatsiuningit takunnaqtugit, nalunaiqtaulauqtuq nutaaruriaqtaujariaqarninginnik piviqaqtsinqsauqullugit ajjigiinginninginnik tunngaviqaqtunik inugiangninginnut tukisigiarutitsanik ammalu pijariakinniqsauqullugu katiqsuiniq tukisigiarutitsanik attuaniaqqtunik iliqqusirmut attuaniaqqtunut parnautinut. Taimainninganut nutaat titiraqsimajut ilajaulauqtut pilirivinga Nutaqqanut, Innarnut Inuuqatigiittullu Pivalliatitauninginnut 2022-mi iqqanaijaqtiit titirariaqqtitaullutik kinatuinnaq nalunaiqsijuq inuunararluni Nunatsiavummi nunataaqtausimangmangaat, ammalu nutaq titiraqtaujariaqallariktut nalunaiqsijuq iliqqusirmut attuanirmut parnauti pijariiqtausimalirmangaat. Tamakkua asijjirutajut piviqaqtsilauqput pilirivinga Nutaqqanut, Innarnut Inuuqatigiittullu Pivalliatitauninginnut naliquttisimaniqsanik unikkaaliurrunaqqullugit qatsiuninginnik Inuit pijitsiraqtaujut ammalu pijariakinniqsakkut unikkaaliurrunaqqullugit qatsiuninginnik iliqqusilirinirmut attuanirmut parnautiit pijariiqtausimajut. Kiinaujalirinnaup arraaguani 2024-25, pilirivinga Nutaqqanut, Innarnut Inuuqatigiittullu Pivalliatitauninginnut unikkaaliuqattarniaqtut saqqittunik nalunaikkutanik atainnaqtumi iljauninginnut, attarnaqtailimaninginnut ammalu qanuingit-tiarninginnut nutaqqat makkuttullu ilauqataujut surusilirinirmut aaqqiksimanijumi. Atuni saqqittut nalunaik-kutangit avittuqtauniaqtut ajjigiinginninginnut tunngaviqaqtunik Nunaqaqqaqsimajuit kinauninginnik.

Piuningit takunnaqtugit, Nunatsiavut Gavamakkut amisukallannik apiqsuqattaqsimavut pijjutiqaqtunik Inuit nutaqqat makkuttullu pijitsiqtauvattut. Taimainninganut, pilirivinga Nutaqqanut, Innarnut Inuuqatigiittullu Pivalliatitauninginnut piliriqatigaqput Nunatsiavut Gavamakkunginnit pijariiqsiqullugit qimirrunirmik Makkuttunut Pijitsiraqtikkut titiqaqutinginnik, ammaluttauq tammaqsimajuqsuurnirmik titiqaqutilimaanik Inuit nutaqqanginnut makkuttunullu nunalingita silataanut ilijausimajunut.

Pijariiqtauninga titiqaqt qaujisaqtauningit ilagijaujuq Nunatsiavut Gavamakkunginnut-sivuliqtaujumit katujjigatigiinnikkut kiujjitaulluni Nutaqqanut Makkuttunullu Ikajuqtiup Titirarvingata Unikkaanganut, Akuni Utaqqiniq Asijjirniujumik: Immikkuuqtumik Qimirruniq Nutaqqanut Sapummijaujjutinut Pijitsirautinik Inunnut Nutaqqanut Newfoundland ammalu Labradori. Atuliqujaujuq 7nit tiliurijjutiqtattut pilirivingani Nutaqqanut, Innarnut Inuuqatigiittullu Pivalliatitauninginnut pijariiqsiqullugit tammaqsimajuqsuurnirmik iluunnanginnik nunaluq silataanut initsaliuqtausimajunik ammalu ilautitsilutik Nunatsiavut Gavamakkungit nalunaiqsiququllugit initsaliuqtausimajulimaat isumaksaqsuurtausimattiaraluarmangaata sivulliqaami surusiup ilagijanginni ammalu/uvvaluunniit nunalinni, ammalu tulliani Nunatsiavut nunaqutingani. Akuniujukkat Utaqqiniq Asijjirniujunut katillugit 33-nik atuliqujaliuqsimavut, taakkua pilirivinga Nutaqqanut, Innarnut Inuuqatigiittullu Pivalliatitauninginnut angiqsimajangit atuliqtsinasuaqsutillu, piqasiutillugit ukua tuqqutuqtausimajut attuaniaqqtut atuliqujaujunut makununga:

- Atuliqujaujuq 14: Pilirivinga Nutaqqanut, Innarnut Inuuqatigiittullu Pivalliatitauninginnut aaqqitsuilutik qaujisailutillu saqqiqtnik turaagaksanik nutaqqanut sapummijaujjutitsanut pijitsirautinut piliriqatigarlutik Nunatsiavut Gavamakkunginnit.

- Atuliqujaujuq 33: Pilirivinga Nutaqqanut, Innarnut Inuuqatigiittullu Pivalliatitauninginnut nauttiqsurlutik ammalu qaujisarlutik qanuilinganinginnik inuit nutarangit ammalu makkuttut ilauqataujut sapujjismanirmut turaangajunik pijitsiraunik Newfoundland ammalu Labradori ammalu tusaqtsigutitiliuqattarlutik tamatuminga arraagutamaat Maligaliurvimmut.

1.5.8. Nova Scotia

Nova Scotiami Mi'kmaqkut Ilagiinut Nutaqqanullu Pijitsiraqtingit pijunnarniqtaaqtsisimavut Nutaqqanut Ilagiinullu Pijitsirautinut Piqujarjuaq tunisiqullugit nutaqqanut ilagiinullu pijitsiraunik tamainnut 13-nut Mi'kmaqkut nunalinginnut. Mi'kmaq Ilagiinut Nutaqqanullu Pijitsiraqtikkut katimajingit aulatauvut Mi'kmaq sivuliqtinginnut.

2017-mi aqqigiatqaulauqtut Nutaqqanut Ilagiinullu Pijitsirautinut Maligarjuaq. 25-ngulauqtut aqqigiarutiit ilaliujjausimajut tusaqtaujunik Mi'kmaqkunni. Aqqigiarutiit turaangalauqtut iliqqusirmut turaangajunik atuqtauvattunik ammalu piqasiujjillutik ukuninga uuktuutitik:

- Pitaqariaqarninga iliqqusirmut attuanigarnirmut parnautimik, tukisigiarutitsanik tunisijariaqaqtumik tukimuagutitsanillu sapujjismanirmut surusiup iliqqusituqanganik kinauninganik ammalu, nutaqqaq Mi'kmaq nutaqqaupat, aqqiksuqtaujariaqaqtuq ilaliujjauluni nutaqqaup nunalinginnut ammalu nutaraup attuanigarninginnik Nunaqaqqaqsimajuit iliqqusinginnut, ittarnisanginnut ammalu iliqqusituqanginnut;
- Pitaqariaqarniq qaujikkaijjutimik nutaqqanut nijjausijaqtinut pijjutiujjuq pijjutiqaqtuq Mi'kmaq surusirmik iqqaqtuivimmuaqtaujuqatillugu malillugu Nutaqqanut Ilagiinullu Pijitsirautinut Maligarjuaq;
- Iltarijaulutit iliqqusituqaqtigut paqqitsigusiit ammalu iliqqusituqaqtigut tiguarsiit.

Ikajuqturlugu gavamatuqakkut maligangit, *Maligarjuaq Pijjutilik Allait, Inuit ammalu Allangajuit nutaqqat, makkuttut ammalu ilagiittut*, Nova Scotia imaitsimaliqtuq:

- Aqqigiarisimajut Ilagiinut Iqqaqtuivilirinirmut Maligarmik kanataup avittuqsimaninginni iqqaqtuiviit naalagunnaqullugit pijjutauninut attuqtausimajunik kanataup gavamakkungita maligarjuanganut.
- Piliriqatigalauqtuq Mi'kmaq Ilagiinut Nutaqqanullu Pijitsiraqtinik tukiliattiarniqsautuqullugit avittuqsimajuni atuagait maliktaujarialiillu tunngavigijaujunut aqqiktausimajunut kanataup *Gavamakkungita Maligarjuanga* inulirijikkut qaujimmattiaqullugit kamagijariaqaqtaminik. Una ilaqaqtuq tukiliurinirmik pimmariuminut qanuiliurutitsanik pijjutigillugit atuinnautitsiniq qaujikkainirmik Nunaqaqqaqsimajunut Aulatsinirmut Timiujunut ataani ilaakkuungajuq 12 kanataup *Gavamakkungita Maligarjuanga*.

Nova Scotia piliriqatigaqsimavut Mi'kmaq Ilagiinut Nutaqqanullu Pijitsiraqtinik tukiliattiarniqsautuqullugit avittuqsimajuni atuagait ammalu atuqtauvattut tunngavigijaujunut aqqiktausimajunut Maligarjuarmi pijjutilik Allait, Inuit ammalu Allangajuit nutaqqat, makkuttut ammalu ilagiittut. Nova Scotia malipput tunisinirmik qaujikkaijjutinik pimmariuminut qanuiliurutitsanik Nunaqaqqaqsimajuit aulattijinginnut.

2023-mi Nova Scotiami atuliqtsilauqput katiqsuinirmik kinauninginnut tunngavilingnik ammalu Nunaqaqqaqsimajuit kinauninginnut tukisigiarutitsanik pijunnaqtsiqullugit parnainirmik ammalu tunisinirmik iliqqusituqaqtigut ilautitsinirmik ammalu kiujunnarnirmik pilirianut aulaniujunik ammalu piliriaksanik. Tunisiniq kinauninginnut tunngavilingnik ammalu Nunaqaqqaqsimajuit kinauninginnut tukisigiarutitsanik isumaqsurniuvuq ammalu tunngaviquqtuni nammini—nalunaiqsimaninginnit.

Mi'kmaqkut maannakkut piliriaqaput nammini aulattinirmik nutaqqanut ilagiinullu pijitsiraunik Nova Scotiami Katimavilluataarmi Kanatamiunik ammalu Nova Scotia Maligaliurvingani.

Nova Scotia maanna qimirrunkut Nutaqqanut Ilagiinullu Pijitsirautinut Piqujarjuamik. Nova Scotia piliriqatigaqput piliriqatiminik ammalu tigumiaqtuijunik ikajurumallutik sanngiligiakkanniqullugu maligarjuaq.

2.0 Inuit Nutaqqanut Ilagiittunullu Pijitsirautiit Tuqqutuqtausimaningit Tukisigiarutitsanut — Qanuilingalirninga Iluani Inuit Nunanganni

2.1 Tuqqutuqtausimaningit tukisigiarutitsanut iluani Inuit Nunanganni

Ukua tukisigiarutitsat tunngaviqaqput tukisigiarutitsanik ammalu kiujjutinik ilagijaujunik Inuit Tukisigiarutitsanik Tuqqutuqtausimajunut Qanuqtuuruuqarnimut Piliriqatigiittut ammalu ITK Ikajuriaqsinijut Nutaqqalirnikimut Piliriqatigiingit. Takutsautitsijug katiqsuqsimajunik Inuit nutaqqanut kamattiaruaqarnimut nalunaikkutinik katiqsuqtausimajunik tukisiumaqullugit maannaujuq silaup qanuilinganinganik turaangajunik nutaqqanut kamattiaruaqarnimut tukisigiarutitsanik katiqsuinimut, atuinnaujunnarninginnut tukisigiarutitsat, ammalu nalunaijainimut piviksaujunik ammalu a vvarutaujunnaqtunik. Kiujjutiit nuataugiannalauqtut qitiani 2021 ammalu nutaannguriaqtaullutik 2023-mi (takulugu Uigusimajuq B katiqsuinimut malittaujutsaq).

Kiujjutiit katinngatitaujut tunngaviqaqsutik nutaqqanut ilagiinullu pijitsirautinut qanuittuuningit, nalunaiqtausimallutit ITK-kunnut:

- Kinauninginni–tunngavilinnit tuqqutuqtausimagutingit
- Namut ilijausimaningit
- Pitsiaqtauqattaqsimannginningit
- Nutaqqat sapujjaugialiit
- Pijitsirutiqarniq
- Nutaqqat paqjjaujut
- Tunijausimaninginni tuqqutuqtausimagutingit

Nanilugu nalunaijaiguti ataaniittuq alalgaigiaqtsijug nalunaikkutarnit atuinnautitaujunit atuni nigiani avittuqsimajunginni ammalu ukiuqtaqtumi avittuqsimajunginni iluaniitutni Inuit Nunangat.

Nalunaijaiguti 1: Nainaaqsimajumi nalunaijaiguti Inuit Nutaqqat Ilagiittullu Pijitsiqtauninginnut tuqqutuqtausimagutingit qanuilingalirniujut Inuit Nunataaqsimanirmut Timiqutinginnit

Inuit Nunataarnimut Timiqutingit	Kinauninginni–tunngavilinnit tuqqutuqtausimagutingit	Namut ilijausimaningit	Pitsiaqtauqattaqsimannginningit	Nutaqqat sapujjaugialiit	Pijitsirutiqarniq	Nutaqqat paqjjaujut	Tunijausimaninginni tuqqutuqtausimagutingit
Nunatsiavut Gavamanga (NG)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Nunavut Tunngavit Timiqutaa (NTI)	✓	✗	✗	✗	✓	?	?
Inuvialuit Nunataaqsimanirmut Kuapariisan (IRC)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?
Makivvik (MC)	?	✓	✗	✗	✗	?	✗

- ✓ Nalunaikkutait atuinnautitaujut
- ✗ Nalunaikkutait atuinnautinnaarallit uvvaluunniit ilanginnangit atuinnautitaujut
- ? Nalunaikkutait sulit atuinnaunngittut

2.1.1 Nunatsiavut/Nunatsiavut Gavamanga (Labrador)

Tunijausimaninginni Tuqqutuqtausimagutingit – Tukisigiarutitsat pillugit Inuit nutarangit makkuttullu initsaliuqtauningit ammalu tamaitigut Nunaqaqqaqsimajuit nutarangit makkuttullu initsaliuqtauningit ilagiinut paqqijauninginnut atuinnauvut. Tukisigiarutitsaqtatuinnarialik ukununga: qatsiuningit nutaqqanut sapummijaujjutinut tunijajut, qatsiuningit nutaqqanut sapummijaujjutinut tunijajut, nutaqqanut tiguajut nunataarutinut avittuqsimaniujunut nunalinniluunniit, kiujajunnarningit, pijjutingit nutaqqanut kamagijauttiariaqarnimut piqjarjuakkut qanuinnuujut, pijjutingit nutaqqanut kamagijauttiariaqarninginnut ilauniujut ilagiinut atausirmik mikilaamik Nunaqaqqaqsimajuq qiturngaq, pijjutinga qaujigiarviuningata aqqiksimaninganut, ulluq tigujauningata, nutaqqanut sapummijaujjutinut pilirivvik, qatsiuningit attarnaqtumiittut anaanagijajut tunijajut pijitsirautinut, ammalu qatsiuningit tunijajut ammalu tiguajut nunataarutinut avittuqsimaniujunut/nunalingnut (tunijajunnaqtut tutsirautaukpa). Taakua nutaqqanut sapummijaujjutiuujut najjijunut paqqiqsattangikkaluaqtillugit akiliqtuqtaunatik pilirisaqattarmata najjijunut angajuqqaarijajunut pijitsirautinik aturumajunut sapummijaujjutitsanik nutaraq inuulauqtinnagu. Pilirivinga Nutaqqat, Innatuqait Inuuqatigiittullu Pivalliatitauninginnut tusagaksanik tunijunnaqtut, uuttuutigilugu qatsiungmangaata Inuit najjijut angajuqqaaksauniaqtut piliriarsarmut ilauqataujut.

- Nunatsiavut Gavamanga takujumavut taqqitamaat pijariqtausimajunik inungnik kilgaqtuijuullutik, qatsiuninginnik aippaqanngittut angajuqqaarijajut tunijajut, nutaqqat/makkuttut ukiungit, qatsiuningit nutaqqat/makkuttut angirrarijajuni.

Pijitsirutiqarniq – Nunatsiavut Gavamanga (NG) tunijautuinnarialik qaujikkaijjutimik tigujausimajunik. NG atuinnaqaqpuq qatsiuninginnik Nunaqaqqaqsimajuit ammalu Nunaqaqqaqsimajuunngittut, piqasiutillugit Inuit, pijitsiraqtaujut tamainnut pilirianut atuinnautitaujunut nutaqqanut sapummijaujjutinut aqqiksimanikkut, piqasiutillugit qatsiuningit nutaqqat, makkuttut, ammalu ilagiit turaangallariktumik ikajuqtauvattut. NG tukisigiarutitsaqarmijut qanuittunik pimmarijunik qanuiliurutitsanik: NG tunijauvappuq qaujikkaijjutimik nutaqqaq piqtaujaraangat, kisianili, nutaqqaq kinguniagut ilijaukpat akiliqtuqtaunngilluni paqqijaunimut angiqatigiigutimut uvvaluunniit ilagiinut aqqiksimanijumut, NG tunijauvanngilaq qaujikkaijjutimik tamanna isumagijaunngimmat “pimmarijumik ukturautimik.” Asingit nalunaikkutait uuttuutigilugu pijitsirutiqarniq naasaqtausimajut (paqqijaunimut tilisijjutiit, tikititausimajut, angiqatigiigutiit), qanuiliurutausimajut, ammalu katillugit qatsiuningit Nunaqaqqaqsimajuit ammalu Nunaqaqqaqsimajuunngittut makkuttunut pijitsiraqtaujut atuinnautuinnaarialiit.

- NG uqaqsimavut takujumaniraqtutik tukisigiarutitsanik pijjutiqaqtunik amigaqsiniujunik atuinnaujunik pijitsirautinik, qanuittunik atuinnaqtaqarmangaat nuqqangatsinasuarnimut qanuqtuurutitsanik, qanutigilugu nuqqangatsinasuarnimut pijitsirautinik atuqattarmangaata, qanuittunik pijitsirautinik atuqattarmangaata attarnaqtumiittunut anaanagijajunut, qatsiuningit attarnaqtumiittut anaanagijajut pijitsirautinik atuqattaqtut qatsiuningit piliriqatigiigutauvattut nutaqqat, makkuttut ammalu ilagiit, qatsiuningit nutaqqat inullariunngittunut tiguanguarijajuni atuinnautitauvattut paqqijaunig malillugu inuit piqqusingit/piqqusituqangit, qatsiuningit qaujikkaijjuitiit pimmarijunik qanuiliurutitsanik, qatsiuningit nutaqqat/makkuttut turaangallariktumik ikajuqtaujut, qatsiuningit ilagiit turaangallariktumik ikajuqtaujut, ammalu nutaqqanut ilagiinullu pijitsirautinut saqqippalliajut (innaruqalliani qaqqijajunniirniq, katitaukkannirniq, paqqijajunniirniq, tiguarniq).

Nutaqqat Sapujjajugialit – NG atuinnaqaqpuq qatsiuninginnik Nunaqaqqaqsimajuit ilagiit ammalu Nunaqaqqaqsimajuunngittut ilagiit sapujjausimanimut pijitsirautinik pititauvattut (uuttuutigilugu, pijitsirauteit attuaniqaqtut qaujisaqtauninginnut nutaqqat sapujjajugariaqtaqtut) avittuqsimanikkut ammalu Nunaqaqqaqsimajuit kinauninginnut. Atuinnaqarunnarmijut pijjutinginnik nutaqqanut sapummijaujjutinut ilauniujut (uuttuutigilugu, pijjutingit summat nutaqqaq qaujisaqtaummangaat sapummijajugiarqarninganik) ammalu tuqqutuqtausimajut pijjutilit pitsiaqtaqtaqsimannginningit qanuittuuninga

ammalu pasijaujutiujut ippigijaunnginninginnut Nunaqaqqaasimajuit ammalu Nunaqaqqaasimajuunngittut ilagii. Tukisigiarutitsaqarmijut qatsiuninginnik nutaqqat Inuit nunangannut ilijausimajut tunijaujunnaqtunik NG, ammaluttauq nalunaijaqsimajunik pijjutiqaqtunik qatanngutigii paqqijaungmangaata. NG atuinnaqarmijut ilanginnik qatanngutiminik paqqijaujut tuqqutuqtausimagutingit (uuttuutigilugu, nutaqqat qatanngutiminut ilijausimangmangaata uvvaluunniit qatanngutigii asianut ilijausimammangaata).

- NG takugumajut tuqqutuqtausimagutinginnit pijjutilinni qatsiuningit nutaqqat ilijausimajut atausirmut aippaqaanngittumut angijuqqaarmut uvvaluunniit tiguaqtusimajumut, qatsiuninginnit qanigijanit ilangit qanigiluanngitangillu ilanginnit tusariviqqaqsimammangaata, qatsiuninginnit nutaqqat ilijausimajut asinginnut nunaqaqqaasimaqatiginnitanginnut, qatsiuningit nutaqqat ilijausimajut qatanngutiminut, qatsiuningit nutaqqat ilijausimajut qanigijanginnut qatanngutingita, kingullirpaarmillu, qatsiuninginni nutaqqat pulaariaqtitaugajusuut qatanngutimini.

Nutaqqat Paqqijaujut – 6-nut arraagunut qanuilingalirniujuq Nunaqaqqaasimajunut ammalu Nunaqaqqaasimanngittunut nutaqqanut ammalu makkuttunut kamagijaujunut nanijaujunnaqpuq Nunaqaqqaasimajuit Unikkaanginni Pilirivinga Nutaqqat, Innatuqait Inuuqatigiittullu Pivalliatitauninginnut kikkutuinnarnut saqqitausimajuni. Ilaqaqpuq qatsiuninginnik Nunaqaqqaasimajuit ammalu Nunaqaqqaasimanngittut nutaqqat paqqijaujut avittuqsimanikkut ammalu Inuit kinauninginnut, pijjutingit piiqtauninginnut, ammalu naliqqiutiningit piiqtauninginnut pijjutiujut Inunnut ammalu inullariunngittunut nutaqqanut ammalu makkuttunut. Pitaqaqtitsimmijut alguqtusimaniujunik Inunnut-turaangajunik kilgaqtuuluaruijunik unikkaaliangusimajuni kisiani tunisisimanngittuq Inunnut-turaangajunik alguqtusimaniujunik taikkunangat qanuilinganiujunik (tunijaujunnaqtut pitaqariiqatunik tuqqutuqtausimajunit, tamakkua tuqqutuqtausimajut avittuqtaukkannirunnaqullugit nunaqaqqaasimajuningit malillugit). NG atuinnaqatut qanuinnuijunut tunngavilingnik tuqqutuqtausimajunit pijjutigillugit pijariiqtauningit iliqqusilirinirmut attuanuijut parnautiit arraagutamaat. Pilirivinga Nutaqqat, Innatuqait Inuuqatigiittullu Pivalliatitauninginnut tunisisimavut naasautinik pijjutigillugit qatsiuningit iliqqusilirinirmut attuanuijut parnautiit pijariiqtausimajut Inunnut nutaqqanut makkuttunullu paqqijaujunut ammalu maannaujuq asijjiivalliaut tukisigiarutitsanik aqqiksimaninginnik taakkua tukisigiarutitsait atuinnauqsaugullugit qaujimaunginnarunnaqullugit ammalu tusaqtautitaujunnaqullugit NG. Pilirivinga Nutaqqat, Innatuqait Inuuqatigiittullu Pivalliatitauninginnut maannaruluulauqtuq ilasilaurmijut nutaanik inugiangninginnut tukisigiarutitsanik iqqanaijaqtingit nalunaiqsijariaqaqtutuk Inuk nutaqqaq makkutturluunniit atiliuqtausimangmangaat NG nunataqatausimajunut.

- NG takugumagajarmijut makuninga:
 - qatsiuningit iliqqusirmut attuaniaqtut parnautiit malittauvalliajut;
 - qatsiuningit nutaqqat qaujimaqaqtut ilaminik qanigijaminillu;
 - qatsiuningit nutaqqat pijjitsirautinik atuqattaqtut;
 - qatsiuningit nutaqqat kamagijaujut pulaariaqattaqtut angirraminut nunalingnut;
 - ulluit qatsiuningit nutaqqat paqqijaujut;
 - qatsiuningit nutaqqat qaujimaqaqtut ilaminik qanigijaminillu ammalu qatsiuningit qanuittunik qaujigiarvigarunnarmangaata nutaqqat paqqijaujut ilaminik qanigijanginnullu (NG ammalu Pilirivinga Nutaqqat, Innatuqait Inuuqatigiittullu Pivalliatitauninginnut maannaujuq qimirrujut taakkuninga ilagijauullutik tammaqsimajuqsiurnirmut titiqqaqutilimaanut Inuk nutaqqaq nunalingita silataanut ilijausimatillugu, piluaqtumik kiujjutaulluni Akuni Utaqqiniq Asijjiqtuinirmik);
 - taikkua ilauqataujut iliqqusirmut attuaniaqtunut parnautinik pivalliatitsinirmik;
 - nalunaiqtausimajut timikkut, isumakkut, iliqqusikkut, inuusikkut ammalu isumakkut pijaujarialiit nutaqqanut;
 - qanutigi nutaqqat kamagijaujut qaujimaqatitaqattarmangaata ilaminik qanigijaminillu;

- avviarutiujut maannakautigi ammalu ilagiinut qaujimaqatigarunnarnirmut nutaqqat paqqijaujut;
- angirrarijaujunut nunalingnut pulaariaqattarningit nutaqqat paqqijaujut;
- qanuittunik pijitsiraunik pijunnarmangaata nutaqqat paqqijaujut;
- qanutigi qatanngutigiit quviasuutiqaqattarmangaata pituinnaunngittunik quviasuutiqaqtillugit katinngallutik; ammalu
- pijjutingit summat iliqqusirmut attuanirmut parnautiit maliktauvannngimmangaata.
- Ungataagut nalunaikkutait tavvani malittaujutsarmi, NG takujumammijut qatsiuninginnik nutaqqat makkuttullu paqqijaujut ilauqatauninginnik paqqijaunirmut parnautiminnik.

Namut Iljausimaningit – NG atuinnaqaqpuq qatsiuninginnik Nunaqaqqaqsimajuit nutaqqat/ makkuttut kamagijaujut avittuqsimaningitigut, Nunaqaqqaqsimajuit kinauningit, iniaqqtitauningit qanuittuuningit, ammalu namiinningit pijjutiqaqtutik angirrarijaminut nunalingnut; qatsiuningit Nunaqaqqaqsimajuit nutaqqat/makkuttut qanigiingningit avittuqsimaningitigut ammalu Nunaqaqqaqsimajuit kinauningit ammalu inigijangit pijjutigillugit nunamigijangit. Taakkua tukisigiarutitsait tunijauvattut NG arraagutamaat tunngaviqaqtutik tuqqutuqtausimajut nalunaijajunik nalunaijaqsimajunik inugiangninginnut tukisigiarutitsait, ammalu nalunaijaqsimajunik nalunaikkutalimaanik tavvani titiraqsimajuni. Sivuniani, taakkua tukisigiarutitsait tunijauvalauqput nutaqqat paqqijaujut mitsaanuungajut, kisiani pigiarlugu July 2023, tamanna tukisigiarutitsait atuinnautitauvallialirniarmijut Inunnut nutaqqanut makkuttunullu ilaminiittunut.

- NG qaujijumammijut qatsiuninginnik tiguannuaqarviujunnaqtut atuinnaujuni (inuit inutuinnaunngittullu).

Avittuqtausimagutingi Pitsiaqtauqattaqsimannginningita – Tukisigiarutitsait atuinnautuinnarialiit pijjutigillugit qanuittuuningita pitsiaqtauqattaqsimannginningit nalunaiqtausimajut Nunaqaqqaqsimajuit ammalu Nunaqaqqaqsimajuunngittut titiqaqutinginni, pasijaujjutiujut ippigijaunnginninginnut nalunaikkutatigut tamakkiingnut nunaqaqqaqsimajunut ammalu nunaqaqqaqsimajuunngittunut ilagiinut, ammalu qatsiuningit quttingniqpaat 6-ngujut piiqtauninginnut pijjutiujut Nunaqaqqaqsimajunut nutaqqanginnut ammalu makkuttunginnut paqqijaujunut.

Kinauninginni–tunngavilinnit Tuqqutuqtausimagutingit – Katiqsuqtauningit kinauninginni–tunngavilinnit tuqqutuqtausimagutingit kajusivalliajuq ammalu ilaqaqtuni inugiangninginnut tukisigiarutitsait nutaqqanut makkuttunullu paqqijaujunut (uuttuutigilugu, atinga, inuuvigisimajanga, nunalinni nakinngaarmangaat), nunataqatausimajuq/atiliuqtausimaningata qanuilinganiga, nunataqatausimajuqnaasautinga, naniinnirijanga Nunatsiavut iluani silataanilu (avittuqsimajuq), nunaqaqqaqsimajuit kinauningit ilagiit, Nunaqaqqaqsimajuit kinauningit nutaqqanut makkuttunullu, ilagiit tuniuqqaqtauningit Nunaqaqqaqsimajuit kinauninginnut, ammalu ilagiingnikkut tuniuqqaqtauningit nutaqqat/makkuttut Nunaqaqqaqsimajuit kinauninginnut. Ajurnarajarmijut tukisigiarutitsait pijunnarlutik pijjutilingnik maannaujuq nunaqarninginnik, avittuqsimaningit qatsiuningit nutaqqat nunalinni, qatsiuningit ilagiit atausirmik inummik qiturngaqaqtut paqqijaujut takulugu ilagiit inummik qiturngaqaqtut, qatsiuningit ilagiit atausirmik qiturngaqaqtut Nunaqaqqaqsimajuq nutaqqat paqqijaujut katillugit ilagiit avittuqsimaningitigut, katillugit qatsiuningit nunaqaqqaqsimajuit ammalu nunaqaqqaqsimanngittut ilagiingningit nutaqqat/makkuttut, qatsiuningit Nunaqaqqaqsimajuit ammalu inullariunngittut nutaqqat ammalu makkuttut kamagijaujut avittuqsimaningitigut iniaqqtitauningit, ammalu qatsiuningit Nunaqaqqaqsimajuit ammalu Nunaqaqqaqsimanngittut makkuttut pijitsiraqtaujut avittuqsimaningitigut.

Kisianili, piliriksaqtaqainnaqtuq atuinnautitsinirmik ajjigiinnginninginnik-tunngaviqaqtunik tukisigiarutitsanik turaangallariktunik Nunatsiavut Inunginnut. Tamanna pivallialuaqtuq avittuujunnarnirmik kinauninginnik tunngavilinnik Nunatsiavut Inuit tukisigiarutinginnik asinginnik Nunaqaqqaqsimajunik. Isumaaluutitaqarmijug marruungnik Nunaqaqqaqsimajuit kinauninginnik ammalu qanuq tamakkua tigujauvangmangaata maannaujuq tukisigiarutitsanut aulattijjutinut. Nutaqqait qaujimajavut pijunnaqtut NG ilagijauqataunirmut, kisianili, kikitauvammata nalunaiqtausimaninginnut asianut nunaqaqqaqsimajunut (uuttuutigilugu, nutaqqat Innu ammalu inutuinnait angajuqqaallattaqaqtut kisianili inullattaanguningit ilisarjauseimallartittut). Tamatuma piqasiutillugu, pitaqariaqarmat nalunaiqtausimajunik kinauninginni–tunngavilinnit tuqquutuqtausimagutingit Nunatsiavummi Inuit angjuqqaarijaujut qaujisatsiaqullugit nunatsiavummitaq Inuk nutaqqaq kinguniqanaaqtaujuq uvvaluunniit iksinnaqtaujuq. Taimaittut tukisigiarutitsait qaujimanattiarutauniarmijut qiturngangat Nunatsiavummi angajuqqaarijaujut pijitsiqtauqattaraluarmangaata ikajuqtuijunik NG atuaganginnik. Tamanna pimmariluuaqtuq nutaqqalimaat Inuujut Nunatsiavummi Inummot angajuqqaamut pijunnaqtaungmata Nunatsiavummi uummaqquutilirinirmut pijitsiraunik inuulisaaqtillugit taqqinut 18-nut tutsirautiliuriaqanngillutik/angiqtaujariaqanngillutik nunataaqatausimanirmut.

Pilirivinga Nutaqqat, Innatuqait Inuuqatigiittullu Pivalliatitauninginnut maannaruluulauqtuq piusigiaqtit-simaliqput inugiangninginnut tukisigiarutitsanik katiqsuinirmik pijariaqaqtitsillutik ajjigiinnginniujuunik tunngavilingnik tukisigiarutitsanik pijariqtauqullugit tukisigiarutitsanut aqqiksimanijumi Nunaqaqqaqsimajuit nutaqqanginnut, makkuttunut ammalu ilagiinut. Taakkua nutaat nalunaikkutait piviqaqtsivut pilirivinga nutaqqat, Innatuqait inuuqatigiittullu pivalliatitauninginnut nalunaiqsijunnaqullugit Inuk nalunaiqsijuq Inuuniarluni NG nunataaqatausimangmangaat. Arraagutamaat tunijaujaraangata tukisigiarutitsait NG, titiqqausiaqattarmata nutaqqat makkuttullu miksaanut saqqittariaqalauqtut titiraqsimajuni tunijauvat-tuni NG ammaluttauq nutaqqat makkuttullu saqqilauqtut Nunatsiavummi nunataaqatausimanngittut nalunaiqsisimallutillu ilagijauniraqtutik NunatuKavukunnut. Pilirivinga Nutaqqat, Innatuqait Inuuqatigiittullu Pivalliatitauninginnut qaujimajut tamanna pijaksaqaqtitsingmat NG qaujimattiaqullugit tukisigiarutitsait ullumimut tikiumattiaraluarmangaata, kisianili tamanna ikajurniqaqsimavug atuqtauvattug qaujimattiaqullugit NG nutaqqat makkuttullu ilaliujjausimattiaraluarmangaata. nutaqqaq makkutturlluunniit upaksimanngippat titiraqsimajuni Pilirivinga Nutaqqat, Innatuqait Inuuqatigiittullu Pivalliatitauninginnut qaujimattiarasuarluni qanuinniujujut aulattijjusiujujut nutaaruriaqtausimagaluarluarmangaata maliktauqullugit NG titiraqsimajangit ammaluttauq pitaqaqtitsilutik inugiangninginnik nutaqqanut makkuttunullu kinguniqaqtitaualauqtunut NG. Pilirivinga Nutaqqat, Innatuqait Inuuqatigiittullu Pivalliatitauninginnut isiqsimammijut qaakkanniagut aviksimaqullugit NG ammalu NCC-kut Inuit nutaqqat makkuttullu.

- NG qaujijumavut qatsiuninginnik nunatsiavumiut nutaqqat paqqijaujut avittuqsimanijumi, ukiungit nutaqqat piqattaqtut qanutuinnat nutaqqanut kamagijauttiarnirmut pijitsiraunik, qatsiuningit Nunaqaqqaqsimajuit ammalu Nunaqaqqaqsimanngittut makkuttunut pijitsiraqtauvattut avittuqsimaningitigut, ammalu turaarutinganik nutaqqaup uvvaluunniit makkuttuup.

2.1.2 Nunavut/Nunavut Tunngavik Timiqutaa (Nunavut)

Tunjausimaninginni Tuqqutuqtausimagutingit – NTI maanna atuinnaqarunnaqtut ullunganik maiqtauviminingata, nutaqqanut sapunniaqtaunirmut pilirivvik ammalu ujjiinaqtut taqqitamaat pijariiqtaujut (pijariiqtausuut kisiani nutaqqat ammalu makkuttut nunavuup silataani iljausimatillugit uvvaluunniit Ilijautillugit Ilaagitugut Angirrarijaujumut [IGH] Iqalunni ammalu asinginnut pilirianguvagatik nutaqqat makkuttullu pijitsiraunik atuinnaqarunnarngit). ammalu, "Inuit Kiggaqtuqtinga" ilaliujjauqattangittuq tusaqtitsigutuliulipata taqqitamaat pijariiqsimajanginnik.

- Nunavut Tunngavik Timinga (NTI) takujumajut tuqqutuqtausimagutinik pijjutiqaqtunik qatsiuninginnik tigujauvattut, qatsiuninginnik tunijauvattut, tigujauvattut nunalitigut, pijjutiujut nutaqqanut paqqiksinirmut ilautitsinirmut ilagiinut atausirmik Nunaqaqqaqsimajumik qiturngaqaqtunut ammalu pijjutiujunik qaujigiarviqarnirmut aaqkiksimanijumik ammalu initsaliunirmut Nunaqaqqaqsimajuit ilagiit qiturnganginnik ammalu makkuttut.

Pijitsirutiqaqarniq – NTI atuinnaqaqtut qatsiuninginnik piliriqatiqaqarniujut nutaqqanik, makkuttunik ammalu ilagiinik, qatsiuninginnik nutaqqat ammalu makkuttut ikajuqtaullariktut, qatsiuningit ilagiit ikajuqtaullariktut, ammalu qanuiliurutausimajut. Taakkua piliriviup qangakkut titiraqsimajangit nanijaujunnaqtutillu kiinau-jalirinnaup arraaguani nainaqaqsimajuni unikkaaliangusimajuni. Kiujjutigillugit 2023-mi Tammaqsimajuq-siuqtirjuap Nutaqqat Ilagiitullu Pijitsiqtauninginnut unikkaaliangit, Nunavut piniarniraqsimajut piusivaal-litittiinnarumallutik malittaujarialinnik atuqtauvattunillu, katiqsuilutik Inuit Pimmariugijanginnik ammalu Inuit Qaujijamatuqanginnik, ammalu sanngijumik pilimmaksainirmik ikajuqsuinirmillu iqqanaijaqtinik upalungaijautinut parnagutiminnik.

- NTI takujumajut titiraqsimajunik pijjutiqaqtunik pijitsirautinut naasautinik (kamagijaqarnirmut tilisijjutinik, VSA-nik, asinginnillu) ammalu nutaqqanut ilagiinullu pijitsirautinut saqqittunik (innaruqpallianirmu paqqijaugunniirniq, katititsikannirrutinit, nuqqarniq paqqijaunirmik, tiguqaqtuliriniq).

Nutaqqat Sapujjaugialiit – Pitaqanngittuq tuqqutuqsimajunit. Kisianili, ilagijauulluni 2023-mi Tammaqsima-juqsuqtimmariup unikkaalianganut, Nunavut uqaqsimajuq sivulliujjiniarniraqtutik ikajuqsuinirmik angirrarijaujuni paqqijauninginnut ammalu nunavuup silataani nutaqqanut makkuttunullu Nunavummi.

- NTI takujumagajaqtut tuqqutuqtausimajunik turaangajunik qatsiuninginni nutaqqat iljausimajut Inuit nunalinginnut.

Nutaqqat Paqqijajut – NTI atuinnaqaqtut qatsiuninginnik ilauqataujut nunataarnirmut/atiliuqtausimajut ammalu atuinnaqarunnatuinnarialik unikkaanik nalunaiqtausimajunik timikkut, isumakkut, iliqqusikkut, inuusikkut ammalu isumakkut pijarialinginnik nutaqqat. Kisianili nalunaiqtaulaqtuq aaqkiksimmattiangi-luaqtuujarmata kikkut paqqijariaqarmangaata paqqijiummangaatalu nutaqqat makkuttullu paqqijajua-riaqaqtillugit. Ammaluttauq, Nunavut maanna qaujimanasungikkaluaqtillugu nalunaikkutinik pijjutiqaq-tunik iliqqusirmut kjusiniqattiarnirmut, nalunaiqsisimavuuq sivulliujjiniarniraqtuni Inunnut-turaangajunik pijitsiraunik ammalu pitaqaqtitsinirmik/kamatitsinirmik iliqqusirmut ammalu nunalinni kasuumanijunik sivummut tautunnirmik upalungaijautiminnik.

- NTI takujumagajaqtut tuqqutuqtausimajunit pijjutiqaqtuni qanutigi ulluit paqqijausimmangaata.

Namut Iljausimaningit – Pitaqanngittuq tuqqutuqtausimajunit atuinnautitaujunit.

- NTI takugumajut titiraqsimajunik unikkaanik qatsiuninginnik Nunaqaqqaqsimajuit nutaqqait ammalu makkuttut paqqijajut malillugit initsait qanuittuuningit ammalu qatsiuningit tiguannuaqarviit initsangit atuinnaujut (Inuit ammalu Inutuinnaungittullu).

Avittuqtausimagutingit Pitsiaqtauqattaqsimanngingingita – Pitaqanngittuq tuqqutuqtausimajunit atuinnautitaujunit. Kisianili, Nunavut uqalaurtuq 2023-mi Tammaqsimajuqsuqtirjuap unikkaangani qaujisariniq ammalu ulurianaqtumiitsittailimaniq sivulliujausimaniarninganik.

Kinauninginni–tunngavilinnit Tuqqutuqtausimagutingit – NTL atuinnaqatut maannakkuk namut ilijausimaninginnit. Kinauninginni–tunngavilinnit tuqqutuqtausimagutingit taimanna unikkaaliuqattariaqarmata amisuuniqsait taikkua pijitsirautinik atuqattaqtut Inuit, kisianili qaujimajauttiaqattangimmat pilirivimmut.

- NTL takugumajut titiraqsimajunik unikkaanik qatsiuninginnik nutaqqat paqqijaujut iluani atuni Kanataup Nigiani Ukiuqtaqtunganilu Avittuqsimajungit kikkut nunataaqatausimangmangaata (uvvaluunniit atiqataqaujunnarlutik) NTL, ukiungit nutaqqat pititauqattaqtut qanutuinnaq quttingnilimmik nutaqqanut kamagijauttiariaqarnimut pijitsirautinik ammalu namiinninginnik ilijausimaningit iluani silataanilu Nunavut.

2.1.3 Inuvialuit Nunataarvigisimajanga/Inuvialuit Nunataaqsimanirmut Kuapariisan (Nunatsiaq ammalu Yukon)

Tunijausimaninginni Tuqqutuqtausimagutingit – Inuvialuit Nunataaqsimanirmut Kuapariisan (IRC) atuinnaqatut matuiqsiviuminiujunik nunataarutinut avittursimajuni uvvaluunniit nunaliujuni; ajurnarajanngituinnariaqarmijuuq unikkaaliurunnarluni ullunganik matuiqtaugutiviminingata.

- IRC takujumagajaqtut tukisigiarutitsanik unikkaaliurnirmik kiujauqattarninginnut, pijjutingit surusilirinirmut piqjarjuaq qanuinnilauqtunut, pijjutingit pigjarningani surusilirinirmut ilauniujut ilagiinut atausirmik Nunaqaqqaqsimajumik qiturngaqatunut ammalu pijjutingit qaujigiarviuninginnut nutaqqalirijinut.

Pijitsirutiqarniq – IRC qaujikkaijjutinik piqattaqtut tigujausimajunik, nutaqqanik makkuttunillu ikajuqtauninginnik Nutaqqanut Ilagiinullu Pijitsirautitigut qanuittunik pijitsirautinik aturmangaata, ammalu aqquitsanik Nutaqqanut Ilagiinullu Pijitsirautinik pititauinirmut (tutsirautiit akiliqtuqtaunatik pijitsirautinut saanngallutik unikkaalianik).

Nutaqqat Sapujjaugialit – IRC atuinnaqatut qatsiuninginnik tiguqtausimajut, tutsirautinik akiliqtuqtaunngittunut pijitsirautinut angirutinik, ammalu tutsirautinik ikajuqsuinnirmut pijitsirautinut angiqatigiigutinit.

Nutaqqat Paqqijaujut – IRC atuinnaqatut qatsiuninginnik nutaqqat/makkuttut paqqijaukainnaqtut ammalu paqqijaunginnaqtut ammalu pusantingit makkuttut paqqijaunginnaqtut atilulauqtut Takilligiaqtausimajumik Ikajuqsuinnirmut Pijitsirautinut Angirutimik ukiuqaliqtillugit. Ajurnarajarmijuuq unikkaaliurunnarluni tukisigiarutitsanik pijjutiqaqtunik qatsiuninginnik ilinniariaqattaqtut/atiliuqtausimajut ammalu qatsiuninginnik nutaqqat pijitsirautinik atuqattaqtut.

Namut Ilijausimaningit – IRC atuinnaqatut qatsiuninginnik nutaqqat/makkuttut initsaliuqtausimajut qanuittunik ikajurutitsanik aturmangaata, nutaqqat makkuttullu ikajuqtaujut tavvuuna Nutaqqat Ilagiittullu Pijitsiqtauninginnut namiinningit, namiinningit nutaqqat pijitsiraqtaujut Parnautitigut Paqqijaunirmut Angiqatigiigutitigut, ammalu qatsiuningit qatsiuningillu inuit ikajuqtaujut Nutaqqanut Ilagiinullu Pijitsirautit IRC silataanut.

Avittuqtausimagutingit Pitsiaqtauqattaqsimanngingingita – Qatsiaqtittumi tusaqtitsigutitiliuqattaqsimamangaata malugijaujuni nutaqqaq pitsiaqtauqattaqsimanngingingit, qanuq pitsiaqtaunnginninga, tusaqtitsigutitilianguvattut.

Kinauninginni–tunngavilinnit Tuqqutuqtausimagutingit – IRC atuinnaqatut nunataaqatausimajut atiliuqtausimajut qaritaujakkut tuqquqtausimajunik ammalu avittuqsimaninginnik qatsiuningit nutaqqat nunaliit avittuqsimalugit.

2.1.4 Nunavik/Makivvik (tarrangani Quebec)

Tunijausimaninginni Tuqqutuqtausimagutingit – Pitaqanngittuq tuqqutuqtausimajunit atuinnautitaujunit.

- Makivvik takujumagajaqtunga tukisigiarutitsanik unikkaaliurnirmik pijjutinginnik qaujigiarviuninginnut qaritaujakkut ammalu qatsiuningit unikkaaliukkanniqattaqtut nutaqqat.

Pijjitsirutiqarniq – Pitaqanngittuq tuqqutuqtausimajunit atuinnautitaujunit. Makivvik pigunnatuinnarialiit tuqqutuqtausimajunit pijjutiqaqtunit katilimaarlugit nuqqaqtitsigiarutiusimajut ammalu qanutigi nuqqaqtitsigasuarutausimajunit.

- Makivvik pijumajut tukisigiarutitsanik katiqsuqtausimajunik malittugit killingit atuni pilirivvujut inugiangninginnut kamagijaksangit nalunaiqtausimajut pijjitsiraqtinut Ungava Tulattavik Aanniavik (UTHC), Inuultsivik Aanniavik (IHC), West Island Aanniavik ammalu Inulirijikkut Pijjitsiravik (CIUSSS ODIM), asingillu.

Nutaqqat Sapumjaujutiit – Pitaqanngittuq tuqqutuqtausimajunit atuinnautitaujunit.

- Makivvik nalunaiqsijunnatuinnarialiit takunnarlugit ajjigiinngittut unikkaat uuttuutigilugu, qatsiuningit katillugit nutaqqat qanuinnngittiaqtut ataani tukimuaktitsijiup Makkuttunut Sapummijaujutinut (DYP) katillugit qatsiuningit nutaqqat ilijausimajut.

Nutaqqat Paqqijaujut – Ilangit tukisigiarutitsait atuinnaujut. Makivvik tukisigiarutitsanik piqattaqtut pijjutiqaqtunik qatsiuninginnik katillugit atuqattaqtut initsaliuqtausimajut, qatsiuningit nutaqqat initsaliuqtausimajut, qatsiuningit initsaliuqtausimajut, qatsiuningit tiguannuaqarviujut atuqtaujut, qatsiuningit tiguannuaqarviujut sulit atuqtaujut ammalu qatsiuningit katillugit atuqtaujut nutaqqat ataani Makkuttunut Sapummijaujutinut.

- Makivvik takugumajut tuqqutuqtausimajunik unikkaaliangusimajunik qatsiuninginnik Inuit nutaqqat paqqijaujut ataagut Inuultsivik Aanniavik Makkuttunut Sapummijaujutinut (IHC DYP), ataagut Ungava Tulattavik Aanniavik Makkuttunut Sapummijaujutinut (UTHC DYP), ammalu ataagut West Island Aanniavik ammalu Inulirijikkut Pijjitsiravik Makkuttunut Sapummijaujutinut (CIUSSS ODIM DYP) (ilagillugit Bradshaw Makkuttunut Ilagiinullu Pilirivingit) sivullijjauqjaulutik, ammaluttauq tamainnik makkuttunut sapummijaujutinut Quebecmi ammalu makkuttunut sapummijauninginnut Kanatalimaami.

Namut Ilijausimaningit – Makivvik tunijauqattaqtuq ikajuutinit uvvaluunniit arraagutamaat kikkutuinnarnut unikkaalianik piqasuijijunik tukisigiarutininik tiguannuaqarvinnut iniaqtitauvattut unurningit, qattiummangaata nutaqqat iluqqaqtavattut, qattiummangaata iniaqtitauvattut, qattiummangaata tiguannuaqarvinnut ilijauvattut, qattiummangaata tiguannuaqarviujut atuqtauvamangaata iqqaqtuujirjuakkut, qattiummangaata sulit tiguannuaqarviujut ammalu katillugit atuqtaqtut inigijaujuni (Ukiuqtaqtumi ammalu Qallunaat Nunanganni).

- Makivvik takujumavut titiraqsimajunik unikkaanik qatsinik ullunik paqqijaungmangaata initsaqaqtitauningit malillugit, qatsiuninginnik tiguannuaqarviksait atuinnaujut (Inuit Inutuinnauungittullu), qatsiuningit initsaliuqtausimaningit nutaraup namminiq nunangata iluani, qatsiuningit initsaliuqtausimaningit nutaqqat Inuit ilagiinut, namiinningit Inuit nutaqqat iniaqtitaujut qanulinganingit malillugit (tiguannuaqarvik, mamisarvik, asingillu) ammalu iningit ammalu qatsiuningit namiinningit asijjirniujut atuni nutaqqanut kamagijaujunut.

Avittuqtausimagutingit Pitsiaqtauqattaqsimannginningita – pitaqanngittuq tuqqutuqtausimajunit atuinnautitaujunit.

Kinauninginni–tunngavilinnit Tuqqutuqtausimagutingit – Makivvik piqattartut ilanginnik Inunnut-turaangajunik tukisigiarutininik taqqakkununga saqqititaujunik Nunavimmi Ilusilirinirmut Katimajinut (NRBHS), Inuultsivik Aanniavik (IHC) ammalu Ungava Tulattavik Aanniavikkunnut (UTHC).

2.2 Tukisigiarutitsait pisimajut Kanataup Nigiani Avittuqsimajuni Ukiuqtaqtunganillu

Ukua tuqqutuqtausimajut tunngaviquqtut avittuqsimajuni-ukiuqtaqtumi kiujjutaujunik ITK Nutaralirinimut Piliriqatigiittunut ammalu Nunaqaqqaqsimajuit Pijitsiqtauvinga Kanatami Inuit Tukisigiarutitsanit Tuqqutuqtausimajunut Qanuqtuuruqtiqarnimut Piliriqatigiittut katiqsuinirmit Inuit nutaqqat qanuittuuninganut nalunaikkutanginnit. Kiujjutiit nuataulauqtut qitiani 2021 (takulugu Uigusimajuq A katiqsuinirmit malittaujutsaq).

Kiujjutiit katingatitaujut tunngaviquqtutik nutaqqat ilagiittullu pijitsirautinut qanuittuuninginnik, nalunaiqtausimallutik ITKkunnut:

- Kinauninginni–tunngavilinnit tuqqutuqtausimagutingit
- Namut ilijausimaningit
- Pitsiaqtauqattaqsimannginningit
- Nutaqqat sapujjaugialiit
- Pijitsirutiqarniq uvvaluunniit aulatsinirmit malittaugialiit
- Qanuittuqallarittuminiuningit
- Piuninginnit malittaugialiit

Nanilugit nainaaqsimajunik titiraqsimajunik ataani saqqijaaqtsigiaqtut nalunaikkutanik atuinnaujunik iluani atunit avittuqsimajuni ammalu ukiuqtaqtumi avittuqsimajuni Inuit Nunangatta iluani. Killiqaqtitauningit/ajjigiinnginningit tukisigiarutitsat nuatauningit Nunavummi, ukua tukisigiarutitsat atuinnauinnaarialiit, kisianili nuatausimannituinnarialiit turaangatillugit tamainnut pijitsiraqtavattunut.

Nalunaijaiguti 2: Nainaaqsimajumi Nalunaijaiguti Nutaqqat Ilagiittullu Pijitsiqtauninginnut tuqqutuqtausimajunit qanuilingalirniujunit Nigiani Ukiuqtaqtumiluunniit Avittuqsimajuni gavamanginni iluani Inuit Nunangata

Nigiani Ukiuqtaqtumiluunniit Avittuqsimajuni	Kinauninginni –tunngavilinni tuqqutuqtausimagutingit	Namut ilijausimaningit	Pitsiaqtauqattaqsimannginningit	Nutaqqat sapujjaugialiit	Pijitsirutiqarniq	Qanuittuqallarittuminiuningit	Piuninginnit malittaugialiit
Yukon	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓
Nunatsiaq	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Nunavut	✓	✓	✓	✓	?	✓	?
Newfoundland ammalu Labrador	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

- ✓ Nalunaikkutait atuinnautitaujut
- × Nalunaikkutait atuinnauinnaarialiit uvvaluunniit ilanginnangit atuinnautitaujut
- ? Nalunaikkutait sulit atuinnaungittut

2.2.1. Yukon

Kinauninginni–tunngavilinnit tuqquutuqtausimagutingit – Nalunaikkutalluatait tukisigiarutitsat piqasiutilugit ukiungit, arnauninga, atinga, turaarutinga ammalu Nunaqaqqaqsimanirmut kinauninga nuatauvattut. Ajjigiinginniujujut-tunngavilik Nunaqaqqaqsimajuit kinauningit katiqsuqtauvattut ajurnanngituaaraangit. Kisianili, nalunaijaqsimaningit ajjigiiqattangimmata pijjutigillugu kinauningit namminiq unikkaaqtauatarmata ammalu tuvaaqqaqtarmata iqqanaijaqtinik tammaqsimanngittunik ilisiqattarmata tukisigiarutitsanik. Qatsiuningit nutaqqat pijitsiraqtajut qaujijajauqattaqput namiinningit malillugit ammalu ajjiungittumik qanuinniumik uvvaluunniit titiraqsimajunik nalunaikkutarmik tunijauvaklutik qaujijajauqullugit nutaqqat ammalu ilagiit pijitsiraqtajut.

Namut ilijausimaningit – Qanuittuuningit pijitsirautilit tikisaijutingit ammalu initsangit nuatauvattut. Una ilaqaqtuq ajjigiingittunik tukisigiarutitsanik unikkaarijajunnaqtunik piqasiutilugit nutaqqat/makkuttut ilaqaqtut, tiguannguaqqtut, iqqanaijaqtiaqtut, qatsiuningit tiguannguaqarviit (Inuit Inutuinnaunngittullu) ammalu qatsiuningit nutaqqat ilagiinik paqqijiaqtut. Yukon katiqsuivakkivut katillugit ulluit paqqijajuninginni ammalu qaujijajunnauinnaariaqqlutik nutaqqat/makkuttut iniaqqtitaungmangaata angirrarijainut nunalingnut malittugit maannakkut namut ilijausimaninginni tuqquutuqtausimagutinginnit.

Pitsiaqtauqattaqsimannginningit – Yukonmiut unikkaaliurunnauinnaarialiit qanuittuuninginnik inuit aannirutautuinnaarialingnik (tusaqtitsigutiit pitsiaqtauqattaqsimannginningita), utirningit sapummijaunirmut isumaaluutajut ilagiini qaujisaqtaulauqtillugit, utirningit sapummijaunirmut isumaaluutajut ilagiini kajusijukkut sapummijaunirmut pijitsirautilit atuinnautilauqtillugit ammalu qanuittuuningit nutaqqat pitsiaqtauqattaqsimannginningita tusaqtitsigutinit.

Nutaqqat sapujjauqialiit – Qatsiuningit nutaqqat paqqijajut, qatsiuningit nutaqqat paqqijajunngittumiittut, qatsiuningit nutaqqat ilaqaqtajut makkuttunut angiqatigiigutitut/makkuttunut ikajuqsuunirmut pijitsirautilinut, ammalu qanuittuuningit tikisainiujut ammalu iniaqqtitauningit (silataani nunavuup uvvaluunniit nunavuup iluani) nuatauvattut. Ajurnarajannngittuq unikkaaliurluni qatsiuninginnik tiguaqtausimajut ammalu qanuittuuningit malillugit (pilirivvimm, namminirijajuni, atiliuqtausimajuni tiguaqtausimajuni), sivuniani qaujisaraijuqattaqsimajuni, sivuniani matuingajuni iqqaqtuivikkurutausimajuni, ammalu qatsiuninginnik makkuttut innaruqsimaliqtut paqqijajunngittut.

Pijitsirutiqarniq uvvaluunniit aulatsinirmut malittaugialiit – Pijjutingit piiqtauninginnut, pijjutingit tutsirautilinut nuqqangatsinasuunirmut pijitsirautilinut (uuttuutigillugu, kiinaujatigut ikajuqsuiniq, illuqaqtitsiniq), qanuilinganina pitsiaqtauqattaqsimannginningit tusaqtitsigutiit (qaujisaqtausimajut, qimirrujausimajut), pijitsirautilinut ilauniujut piliriangujut qanuittuuningit malillugit, piiqtauningit Nunaqaqqaqsimajuit kinauningit malillugit, qatsiuningit ilagiit titiqaqutingit ammalu qatsiuningit tunijajut ammalu pijjutingit nuatauvattut. Ajurnanngituinnarialik tusaqtitsigutiilutit qanuinniumik pitsiaqtauqattaqsimannginningit ammalu pijitsirarniup akuniutigininga aturlutik maannaujuq pijitsirarniumik ammalu aulatauninginnut tuqquutuqtausimajut.

Qanuittuqallarittuminiuningit – Qatsiuningit inuujunngittut nutaqqat makkuttullu pijitsiraqtajut tikillugu arraagu atausiq tuqulauqtinnagu ammalu qatsiuningit aanniqtummariujut nutaqqat makkuttullu pijitsiraqtajut nuatauvattut. Taanna piviksaq angilligiqtauniaqtuq piusigiqtauvalliatillugit tuqquutuqtausimajuit aulatauninginnut atuqtavattut (uuttuutigillugu, angilligiqtautilugit tuqquutuqtausimajuni apiqqutingit).

Piuninginnit malittaugialiit – Katillugit ulluit paqqijajuningit, ammalu ullunga matuiqtauningata, ammalu ullunga matujajuningata nuatauvattut. Yukon unikkaaliurunnaunarmijut ullunganik tiguaqtaulaurninganik aturlutik maannaujuq tukisigiarutitsanik pijjutiqaqtunik qangakkut titiqaqt matuiqtaulaurninganik matujajulaurmangaatalu. Tukisigiarutitsat ilagiarutinut nalunaikkutanut (uuttuutigillugu, katillugit ulluit paqqijajut) atuinnauinnaarialiit kinguniagut asijjirniujut tuqquutuqtausimajuit aulatauninginnut atuqtavattuni.

2.2.2 Nunatsiaq

Kinauninginni–tunngavilinnit tuqqutuqtausimagutingit – Nalunaiqsijjutsat tukisigarutitsat piqasiutilugit ukiungit, arnauningit, arnauningit, turaarutingit, ammalu ajjigiinnginningit tunngaviquaqtut Nunaqaqqaqasimajuit kinauninginnut tukisigarutitsat (uuttuutigilugu, Allai, Inuit, ammalu Allangajut) nuatauvattut. Qaujimanasuurlugit namiinngit, angirrarijajut nunaliujut uvvaluunniit avittursimajut, ammalu qatsiuningit nutaqqat nutaqqanut ammalu ilagiinut pijitsiraqtauvattut namiinngit nuatauvattut. Ajurnarajarmijut unikkaaliurunnarluni atinginnik ammalu nunataqtausimajut tukisigarutitsanginnik aturlutik kinauninginnut tukisigarutitsanik. Tukisigarutitsangit ilisjunnarmijut surusirmut makkuttumulunniit ilagijajunut Nunaqaqqaqasimajuit gavamanginnut/timiquatinginnut/katimajinginnut/nunanginnut (qanuttuugaluaqpata “atiliuqtausimaningit qanuilingagaluqpata.”

Namut ilijausimaningit – Qanuittuuningit pijitsiraunit tikisajjutingit ammalu initsangit, ammalu katillugit ulluit kamagijauninginnut nuatauvattut. Iniliuqtaujuq iluanimmangaq silataaniluunniit nunalirjuap avittuqsimaningita nalunaiqtaujunnarmijut. Ajurnangituinnarialik unikkaaliurluni nutaqqat/makkuttut ilagijanginnut ilijausimajut, tiguannuaqqaqaktut ilagiit, uvvaluunniit iqqanaiaqtiqtaqtut ilijausimajut, namut nutaqqat/makkuttut ilijausimangangaata (uuttuutigilugu, angirrarijajuni nunalinni asianiluunniit), qatsiuninginnik tiguannuarviujut tamakkiingnik Inungnik Inutuinnaunngittunillu, ammalu qatsiuningit ilagiinut kamajujut aturlutik maannaujuq namut ilijausimaninginni tuqqutuqtausimagutinginnit.

Pitsiaqtauqattaqsimannginningit – Qanuittuuningit inuit aanniqtirisimatuinnarialiit (uuttuutigilugu, unikkaaliangusimagutit pitsiaqtauqattaqsimannginningit) pisiurijangillu nutaqqat pitsiaqtauqattaqsimannginninginni tusaqtitsigutit nuatauvattut.

Nutaqqat sapujjauqaliit – Qatsiuningit nutaqqat paqqijajut tilijausimajutigut, qatsiuningit nutaqqat ilauqataujut makkuttunut angiqatigiigutitut/makkuttunut ikajuqsuiniimut pijitsiraunitut, qatsiuningit nutaqqat kamagijajut, qatsiuningit tiguaqtausimajut qanuittuuningit malillugit (uuttuutigilugu, pilirivvimi, namminirijajuni, atiliuqtausimajuni tiguaqtausimajuni), ammalu qanuittuuningit tikisainiujut ammalu initsaliuqtausimajut (uuttuutigilugu, silataani uvvaluunniit avittuqsimajuup iluani) nuatauvattut. Ajurnarajarmijut unikkaaliuriansaq qatsiuninginnik nutaqqat paqqijajuarjaqanngittut malittugit maannaujuq tukisigarutitsait pijjutiqtaqtut namut ilijausimammangaata.

Pijitsirutiqarniq uvvaluunniit aulatsinirmut malittaugialiit – Pijjutingit piiqtauninginnut, pijjutingit tutsiraunitut nuqqangatsinasuarnirmut pijitsiraunitut (uuttuutigilugu, kiinaujatigut ikajuqsuiniq, illuqaqtitsiniq), qanuilinganiga pitsiaqtauqattaqsimannginningita tusaqtitsigutiga (uuttuutigilugu qaujisaqtausimajut pijaugunnattut, qaujisaqtausimajut pijaugunnangittut pitsiaqtauqattaqsimannginningikkuni, ammalu pijitsiraunitut ilauniujut piliriangujut qanuittuuningit nuatauvattut. Ajurnarajannigilaj unikkaaliurnirmik piiqtauniujunik Nunaqaqqaqasimajuit kinauninginnut, qatsiuninginnut ilagiit titiqaqutingit, qatsiuninginnut tunijajut ammalu pijjutingit, ammalu pijitsirarniup akuniutigininga malillugu maannaujuq pijitsirutiqarniq ammalu piliriangujunit aulatsinirmut tuqqutuqtausimajunit.

Qanuittuqallarittuminiuningit – Pimmariujunik qanuittuqallarittuminiuguni tusaqtitsigutini pitaqariiqtuq NWTmi.

Piuninginnit malittaugialiit – Katillugit ulluit paqqijauningit, ullunga tiguaqtauningata ammalu ullunga matuiqtauningata, ammalu ullunga matujauningata nuatauvattut. Taimaikkanniqaattarninginnut tuqqutuqtausimagutingit atuinnaulirmijut.

2.2.3 Nunavut

Kinauninginni–tunngavilinnit tuqqutuqtausimagutingit – Nalunaiqsijjitaavattut tukisigiarutitsat nuatauvattut, piqasiutillugit ukiungit, arnauninga, atinga, ammalu nunaqaqqaqsimajuq kinauninga (qanutigi nalunaiqtausimangmangaat qaujimajauungittuq). Angirrarijaujut nunaliujut uvvaluunniit avittursimajut maliktauvammijut. Malittugit maannaujuq nalunaikkutait titiraqsimajut ajurnarajanngilaq unikkaaliurluni qatsiuninginnik nutaqqat nutaqqanut ilagiinullu pijitsiraqtauvattut namiinningit turaarutitigillu malittugit.

Namut ilijausimaningit – Qanuittuuningit pijitsirarnirmut tikisaijjiit ammalu inigijaujut, qatsiuningit Inuit ammalu Inutuinnaungittut nutaqqat/makkuttut tiguannuaqarvimmiittut (Inuit ammalu Inutuinnaungittut), ammalu katittugit ulluit paqqijauningit malittugit paqqijauningit (uuttuutigilugu, paqqijaunginnaqtut, ungavariaqtaujut uvvaluunniit katinngajut tamakkiik iluani ammalu silataani avittuqsimajuni), qatsiuningit nutaqqat/makkuttut angirramini pijitsiraqtaujut nuatauvattut. Nunavut tukisigiaqtsijunnatuinnarialik katillugit qatsinik unnuaqalaurmangaata attananngittumiittut qimaavinni nutaqqanut makkuttunullu.

Pitsiaqtaugattaqsimannginningit – Tuqqutuqtausimajut atuinnaujuq pijjutigillugit qanuittuuningit ammalu qanuittuuningit pitsiaqtaugattaqsimannginningita avittuqsimajutigut. Nunavut tusaqatsigutilirunnuinnarialik qanutigi atainnaqtumik ilijausimaninginnit aturlugit pitaqariittut tuqqutuqtausimajut.

Nutaqqat sapujjaugialiit – Qatsiuningit nutaqqat paqqijaujut, qatsiuningit tiguaqtausimajut qanuittuuningit malillugit (pilirivvimmi, namminirijaujuni, atiliuqtausimajuni iliqqusituqaqtigut tiguarniujujuni), qatsiuningit makkuttut innaruqsimaliqut paqqijaugunniiqtut, ammalu qanuittuuningit tikisainiujut ammalu inigijaujut (silataani uvvaluunniit Nunavuup iluani) nuatauvattut. Ajurnarajanngilaq unikkaaliurluni qatsiuninginnik nutaqqat kamagijaujariaqarninginnut tilisijjutiujut, qatsiuninginnik nutaqqat paqqijaunnginniqsamiittut, ammalu qatsiuninginnik nutaqqat ilauqataujut makkuttunut angiqatigiigutitut/makkuttunut ikajuqsuinirmut pijitsirautinut malillugit pitaqariiqut nutaqqanut sapummijaujjutinginnut tuqqutuqtausimajut.

Pijitsirutiqarniq uvvaluunniit aulatsinirmut malittaugialiit – Qatsiuningit tunijaujut pijjutingillu nuatauvattut. Ajurnarajarmujuq unikkaaliurunnarluni pijitsirarniup akuniutigininganik aturluni maannaujuq pijitsirarniujunik ammalu kamagijauninginnut tukisigiarutitsaujunik. Nutaq qaritaujakkut kamagijaujarialingnut aulattijjuti, Matrix, saqqitaulauqtuq November 2023-mi. Taanna atuqtajuq pitaqatitsiniaqtuq unikkaaliangujunnaqtunik tuqqutuqsimajunit malittunik maligaliurvimmi avittuqsimaniujunginni pijitsirutiqarnirmut.

Qanuittuqallarittuminiuningit – Qatsiuningit inuujunniqtut nutaqqat makkuttullu pijitsiraqtaujut tikillugu arraagu atausiq inuujunniilauqtinnagu ammalu qatsiuningit pimmarijukkut aanniqtut nutaqqat makkuttullu pijitsiraqtaujut nuatauvattut.

Piuninginnit malittaugialiit – Katillugit ulluit paqqijauningit, ullunga matuiqtauningata, ammalu ullunga matujauningata nuatauvattut. Ajurnarajanngilaq unikkaaliurluni kinguvanngilluni tiguaqtauninganut ammalu ullunganut tiguaqtauningata aturlugit maannaujuq tukisigiarutitsait. Ammaluttauq, Piuninginnut Qaujimajitaq iqqanaijaqtitaqtausimaliqtuq tammaqsimajuqsuqtaugattaqullugit qaujisaqtaugattaqullugillu pijjutigillugit piliriat ataani nutaqqanut ilagiinullu pijitsiraqtikkut.

2.2.4 Newfoundland ammalu Labrador

Kinauninginni–tunngavilinnit tuqqutuqtausimagutingit – Nalunaiqsijjutsat tukisigiarutitsat piqasiutillugit atinga, ukiunga, arnauninga, turaarutinalu nuatauvattut. Nunaqaqqaqsimajuit kinauningit ammalu ajjigiinnginningit-tunngavilingnik tukisigiarutitsanik nuatauvattut. Ajurnanngimmijuuq unikkaaliuraksaq angirrarijaujunik nunaliujunik uvvaluunniit avittursimajunik, ammalu atuinnaupata, nunataqatausimajut tukisigiarutitsanginnik.

Namut ilijausimaningit – Nutaqqat/makkuttut ilijausimajut ilanginnut, tiguannguaqtinut, uvvaluunniit iqqanaijaqtinut ilijausimajunut, ammalu namut nutaqqat/makkuttut ilijausimangmangaata (uuttuutigilugu, angirrami nunalinni asianiluunniit) nuatauvattut. Unikkaaliurunnamijuuq qanuittunik tikisaijjutinik ammalu initsaliuqtauninginnik (uuttuutigilugu, iluani silataaniluunniit nunavuup), qatsiuningit nutaqqat/makkuttut atuni paqqijauningit (uuttuutigilugu, ilagiingningit, angirrami paqqijauningit, tiguannguaqarningit, ammalu katitaukkannirningit ilaminut initsaliuqtaulauqtillugit silataanut angirrami paqqijaunig), ammalu qatsiuningit nutaqqat/makkuttut paqqijaunnginniqsamiittut (uuttuutigilugu, aqqiktausimajukut iniaqqtitausimajut, aalga atuqtaukainnarniaqtut). Titiraqsimajut qatsiuninginnut tiguannguaqarviujut, tamakkiik Inuit ammalu Inutuinnannngittut ammalu qatsiuningit ilagiit paqqijingit ilainnangit atuinnaujut.

Pitsiaqtauqattaqsimannginningit – Tuqqutuqtausimagutingit atuinnaujut tunijauvattut Nunatsiavut Gavamakkunginnut pijjutigillugit qanuittuuningit ammalu qanuittuuningit pijjutigillugit qanuittuuningit pitsiaqtauqattaqsimannginningita Nunaqaqqaqsimajunut ammalu Nunaqaqqaqsimanngittunut nutaqqanut makkuttunullu avittuqsimanikkut, ammalu nunaqaqqaqsimajuit kinauningit. Asingit tukisigiarutitsait uuttuutigilugu sapujjausimanirmut isumaaluutaajut saqqikannirningit ilagiinut qaujisaqtaulauqtillugit ammalu qangakkut taimainginnarniarmangaata atuinnaujunnaqtut kisanili ullumimut tikittugu tusaqtitsigutiliangusimanngittut.

Nutaqqat sapujjaugialiit – Qatsiuningit nutaqqat paqqijaujut nuatauvattut, ammaluttauq qatsiuningit nutaqqat paqqijaunngittumiittut, qatsiuningit tiguaqtaujut qanuittuuningit malillugit (uuttuutigilugu, pilirivvimmi, namminirijaujuni, atiliuqtausimajuni tiguarniujuni), ammalu qanuittuuningit tikisainiujut ammalu inigijaujut (uuttuutigilugu, silataani uvvaluunniit iluani — nunavuumi) tunngaviqarluni maannaujuq tukisigiarutitsaujunik. Tukisigiarutitsaqtaqarmijuuq pijjutilingnik kingunitinni qaujisaqtauqattaqsimajunik/matuingajunik iqqaqtagaksanik, qatsiuninginnik nutaqqat/makkuttut iqqaqtuviup silataani angiqatigiigutimi (uuttuutigilugu, parnautiit paqqijaunirmut, akiliqtuqtaunatik pijitsirarnirmut angiqatigiiguti, paqqijaukainnarnirmut angiqatigiiguti), qatsiuningit nutaqqat/makkuttut ilaulauqtut Makkuttunut Angiqatigiigutini/Makkuttunut Ikajuqsuinirmut Pijitsirautit (uuttuutigilugu, iqqaqtuivikkut tilisijjutiup silataagut), ammalu qatsiuningit makkuttut innaruqsimaliqtut paqqijaujariaqarunniqtut.

Pijitsirutiqarniq uvvaluunniit aulatsinirmut malittaugialiit – Qatsiuningit ilagiit titiqaqutingit, pijjutingit piiqtauninginnut, qanuinnuijut pitsiaqtauqattaqsimannginninginnut, pijitsirautinut ilauniujut malillugit piliriangujut qanuittuuningit, piiqtauningit inuit kinauningit malillugit, qatsiuningit tunijaujut ammalu pijjutingit, ammalu pijitsirarniup akuniutigininga nuatauvattut.

Qanuittuqallarittuminiuningit – Qatsiuningit qaujigiatasimatsiaqtut pitsiaqtauqattaqsimannginningita, piiqsijjutiujut, ammalu pimmariumikum aanniqtuqarniqpat ammalu tuqujuqarniqpat tamarmik katiqsuqtausimajut ammalu atuinnaullutik katujjaujunnaqtut inuit kinauninginnut ammalu avittuqsimaninginnut.

Piuninginnit malittaugialiit – Newfoundland ammalu Labrador unikkaaliangusimajut katillugit ulluit paqqijauninginnut, ullunga tiguaqtauvigata, ullunga matuiqtauningata, ullunga matujauningata ullunga atuqtauvagiiqtut titiraqsimajut, qatsiuningit matuiqtaukkannilauqtut matujaulauqtillugit, ammalu qatsiuningit ilagiit nunalinniluunniit katitaukkannirningit qaujisaqtauqattarningit arraagu pingasuaqtiqtutik Inuit nutaqqat uvvaluunniit makkuttut paqqijausimammangaata aalgaluunniit angirrarijaujuni nunalinni ammalu tunisiqattarniq taakkuninga tukisigiarutitsanik arraagutamaat turaakautigijumik NG-kunnut. Nunalinnit katitaukkannirniq pitaqanngikkaluaqtillugu iliqqusirmit. piviksaq taimainginnarniarninganut atuinnautuinnarialik kisaniani malikkajaqtuq qanuittuuninganik taimainginnarniarninganut ammalu tukisigiarutitsait nutaannguriaqtausimangmangaata qaritaujakkut. Taanna nalunaikkutauniaqtuq Pilirivinga Nutaqqat, Innatuqait Inuuqatigiittullu Pivalliatitaugasuarninginnut unikkaaliurniaqtangata 2024-25-mi.

Asingit nalunaikkutait uuttuutigilugu piuningit kamajiujut-nutaqqat/makkuttut piliriatigiingningit nutaqqanut kamagijaujunut ammalu angirrarijaujunut pulaariaqattarningit nutaqqanut/makkuttunut kamagijaujunut atuinnaujut titiraqsimajuni ammalu immaqaa Kamagijauninginnut Pivallianiujujut unikkaaliangusimajuni, kisanili maannakkut tusaqtitsigutiliangusimanngittut.

3.0 Inuit Nutaqqanut Ilagiittunullu Pijitsirautiit Tuqqutuqtausimaningit Tukisigiarutitsanut; Qanuilingalirninga Silataani Inuit Nunangata

3.1 Tuqqutuqtausimaningit tukisigiarutitsanut silataani Inuit Nunanganni — tusaqtitsigutigliangusimajut Kanataup Nigiani Avittuqsimajuni Ukiuqtaqtunganillu

Nanilugu nainaaqsimajunik titiraqsimajunik ataani nalunaijajunik saqqijaaqtitsigiaqtut atuinnaunujuk iluani atunit avittuqsimaniujut ammalu nunavuup silataani Inuit Nunangatta, aturlugit nutaqqanut ilagiinullu pijitsirautit taiguusingit nalunaijaqtausimajunit ilaakkuungajuq 2.2-mi. Ukua tukisigiarutitsat tunngaviqaput avittuqsimajuni-ukiuqtaqtumi kiujjutinik (takulugu Uigusimajuq A katiqsuinirmut malittaujutsaq). Quebec ammalu Alberta tunisilaunnigilat kiujjutimik (nainaaqsimajut kikkutuinnarnut atuinnaujut tukisigiarutitsat tamakkiingnut kanataup nigiani avittuqsimajut nanijaugunnaqtut ataani ilaakkuungajuq 3).

Nalunaijaiguti 3: Nainaaqsimajumi Nalunaijaiguti Inuit Nutaqqat Ilagiittullu Pijitsiqtauninginnut tuqqutuqtausimajunit qanuilingalirniujunit Nigiani Ukiuqtaqtumiluunniit Avittuqsimajuni gavamanginni silataani Inuit Nunangata

Nigiani Ukiuqtaqtumiluunniit Avittuqsimajuni	Kinauninginni-tunngaviilinni tuqqutuqtausimagutingit	Namut ilijausimaningit	Pitsiaqtauqatta qsimannginningit	Nutaqqat sapujjaugialiit	Pijitsirutiqarniq	Qanuittuqallarit tuminiuningit	Piuninginnit malittaugialiit
British Columbia	✓	?	?	✓	✓	✓	✓
Manitoba	✓	✓	✗	✓	✓	✓	✓
Ontario	?	?	?	?	?	?	?
New Brunswick	✓	✓	?	✓	✓	✗	✓
Nova Scotia	✓	✓	?	✓	✓	✗	✓
Prince Edward Qikiqtaq	✓	✓	?	✓	✓	?	✓
Saskatchewan	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

- ✓ Nalunaikkutait atuinnautitaujut
- ✗ Nalunaikkutait atuinnautinnarialiit uvvaluunniit ilanginnangit atuinnautitaujut
- ? Nalunaikkutait sulit atuinnaunngittut

3.1.1 British Columbia

Kinauninginni–tunngavilinnit tuqquutuqtausimagutingit – Nalunaiqsijjutaulluataqtut tukisigiarutitsat piqasiutillugit ukiungit, arnauningit, ammalu ajjigiinnginningit tunngaviqaqtut Nunaqaqqaqsimajuit kinauninginnik nuatauvattut. Ajurnarajanngilaq unikkaaliurluni angirrijaujumi nunaliujumi uvvaluunniit avittuqsimanijumi, atingani ammalu turaarutingani aturluni maannaujuq nalunaikkutarni tuqquutsimajunit.

Namut ilijausimaningit – British Columbia unikkaaliurrunnaqput namut nutaqqat/makkuttut iniaqti-tauninginnik ilaqaqlutik qatsiuninginnik iniaqtitauninginnik, aturlugik maannaujuq tuqquutuqtausimajut.

Pitsiaqtauqattaqsimannginningit – British Columbia unikkaaliurrunnaqtuq qanuittuuninginnit pitsiaqtauqattaqsimannginningit nutaqqat kisianili kakuuninginnit aanniqtirituinnariaqaqsimajut.

Nutaqqat sapujjaugialiit – Qatsiuningit nutaqqat paqqijaujut tilisijjaujut, qatsiuningit nutaqqat paqqijaujngittut namut ilijausimaningit, qatsiuningit nutaqqat ilauqataujut makkuttunut angirutinut/makkuttunut ikajuqsuirmut pijitsirautinut, ammalu qatsiuningit nutaqqat paqqijaujut katiqsuqtavattut.

Pijitsirutiqarniq uvvaluunniit aulatsinirmut malittaugialiit – Pijjutingit piiqtauninginnut, qanuinnisimajut pitsiaqtauqattaqsimannginninginnut, pijitsirautinut ilauniujut piliriangujut qanuittuuningit malillugit, piiqtauningit inuit kinauningit malillugit, ammalu pijitsirarniup akuniutigininga nuatauvattut. Qatsiuningit tunijaujut nunalinni pilirijjutinut ammalu pijjutingit tunijaujut, nuatautuinnarialiit, kisianili pijariatugajaqtuq pinasuaringa asiagut immikkuungatillugit.

Qanuittuqallarittuminiuningit – Qatsiuningit inuujunniqtut nutaqqat makkuttullu pijitsiraqtajut tikillugu arraagu atausiq tuqulauqtinnagu ammalu qatsiuningit pimmarijukkut aanniqtut nutaqqat makkuttullu pijitsiraqtajut katiqsuqtavattut.

Piuninginnit malittaugialiit – British Columbia unikkaaliurrunnaqtut katillugit ulluit kamagijauninginnut, ammalu ullunga matuiqtauningata matujauningataluunniit.

3.1.2 Manitoba

Kinauninginni–tunngavilinnit tuqquutuqtausimagutingit – Ajjigiinnginnijunit-tunngavilimmit Nunaqaqqaqsimajuit kinauningit katiqsuqtavut. Ajurnanngilaq unikkaaliuriaksaq ukiunginnik, angirrijaujunik nunalinni uvvaluunniit avittuqsimanijunik, aturlutik nalunaikkutaqariiqitunik titiraqsimajunik. Manitoba tigusujuq Inunnik iliqqusituqaninginnik, kisianili, tigusinngilaq nalunaijaqsimajunik ilagijauninginnut Inuit Nunataqsimanirmut Timiqutinginnut. Kinauningit namminiq unikkaaliuqattaqsimavut ammalu tunngaviqaqlutik iqqanaijaqtinik tammaqsimanngittunik tukisigiarutitsanik ilisiqattarninginnik. Manitoba maannaujuq tigusujuq arnaunirmik kisiani tigusinngilaq arnaunirmik / arnaunirmik nalunaiqsinirmik.

Namut ilijausimaningit – Nutaqqat Ilagiinullu Pijitsiraqtikkut kiinaujaqaqtitaavattut tilijajutigisimajanginnut pijunnarniqaqtitaujunit iluani atuqtaujunnaqtunik Atausirmik Puuqqaivimmik Kiinaujaqaqtitsinirmut tunijauvattunik. Nalunaiqsiniq qatsinik ullunik kamagijaujariaqarmangaata atuni timiujut piliriqatqariaqarajaqtut pijunnarniqaqtunik ammalu timiujunik. Manitobami Ilagiit unikkaaliuqattaqtut initsaliuqtauninginnik, piqasiutillugit qatsiuningit tiguannuqaqarviujut, takusautitsijut surusirmik makkuttumilluunniit Kamagijaujariaqaqtunut namminiq unikkaaliuqsimajumik Iliqqusingigut Nakinngaarmangaata.

Pitsiaqtauqattaqsimannginningit – Manitobami, pijjutingit matuiqsinirmut titiqqanik 6-tuinnarnut turaangajunnaqtut: Angajuqqaap piusirijanga, Nutaqqaup Piusirijanga, Angajuqqaap Qanuinnirijanga, Nutaqqaup Qanuinnirijanga, Qimattausimanginga, ammalu Asingit. Taimaimmat atausirmik uukturautitaqanngilaq “pitsiaqtauqattaqsimannginnirmik”.

Nutaqqat sapujjaugialiit – Nutaqqat paqqijaujut nutaqqat sapujjaulariaqarasugijaujut, ikajuqtaulariaqaqtut, nalunaiqtausimajut Nutaqqanut Ilagiinullu Pijitsirautinut Maligarjuangagut uvvaluunniit imminik paqqijaujariaqaqtut angiqatigiigutikkut angajuqqaanginnut uvvaluunniit paqqijinginnut ammalu timiujunut. Pijjutigillugit Manitobaup arraagutamaat unikkaaliurningit, nutaraq isumagijaujuq paqqijauniraqtaulluni ilijaujaraangat nutaqqanut ilagiinullu pijitsiraqtinut kinguvviqtiuniarluni paqqijaunirmut; maligatigut nalunaiqtausimajuq taimainginnarniaqtumik paqqijauviuluni, paqqijaukainnarniarluni, imminik tunisisimaluni paqqijiunirmik, imminik paqqijiunirmut angiqatigiigutitigut uvvaluunniit tigujausimaluni; ukiuliit 18 ataani, ammalu paqqijaujariaqarningit kiinaujatigut ikajuqtaulutik gavamakkunnit.

Manitoba tusaqtitsigutilluqattaqtut arraagutamaat katillugit qatsiuninginnik nutaqqat paqqijaujut, piqasiutillugit qanuittunut ilijausimaningit (uuttuutigilugu, tiguannguarvik, attarnaqtumiittailimavik, katinngallutik kamagijaujut, asingit kamagijaujut, uvvaluunniit immikkuuqtut inuusiqaqtut). Manitobami kikkulimaarnuungajunit unikkaaliuqattarmijut qatsiuninginnik makkuttut Angiqatigiigutitigut Innarulisaagtunut (innarulisaagtut atuinnaujut amisuuniqsanut pijitsirautinik tilijausimajumik Nutaqqanut Ilagiittunullu Pijitsiqtaunirmut pilirivingani).

Pijitsirutiqarniq uvvaluunniit aulatsinirmut malittaugialiit – Manitoba tusaqtitsigutilluqattaqtut arraagutamaat qanutigik kamagijaujariaqarmangaata atuni nutaqqanut ilagiinullu pijitsiraqtikkut, Avittuqsimallutik ikajuqsuijutinut ilagiinut, ikajuqsuijutinut nutaqqanut makkuttunullu, ikajuqsuijutinut makkuttunut innarnut ammalu niriuktunut angajuqqaarijaujunut pijitsirautinut. Manitoba unikkaaliukkanniqattaqput arraagutamaat katinngajunut paqqijaunirmut initsaliurniujunik, ilagijaullutik laisansiqaqtut illuit, laisansiqaqtut illiit, inigijaujut attarnaqtumiittailimanirmut illunut ammalu inigijaujut attarnaqtumiittailimanirmut illiit.

Qanuittuqallarittuminiuningit – Manitoba tusaqtitsigutilluqattaqtut arraagutamaat qatsiuninginnik qanuinnuijunut unikkaaliangusimajut ammalu pimmaruijunik qanuinnuijunut unikkaaliangusimajunik pijausimajunik, ammaluttauq pinirluktaunirmut qaujisarniujunik. Manitobami Nutaqqanut Makkuttunullu Kiggaqtuiji tilijausimavuuq qaujikkaijutinik piqattaqujaulluni nutaqqat inuujunniqtuqarniqpat ammalu qimirrunagunnarlutik nutaqqat inuujunniqtuqarniqpat. Maligaliriji unikkaaliuqattaqtuq arraagutamaat qatsiuninginnik qaujikkaijutinik pijausimajunik ammalu qimirrujaugiarnikkut pijariiqtausimaninginnik.

Piuninginnit malittaugialiit – Nutaqqanut Ilagiinullu Pijitsiraqtikkut pilirivingit kiinaujaqaqtitauvattut pijunnarniaqtauninginnut iluani atuqtaujunnaqtut Atausirmut Puuksamut Kiinaujaqaqtitauninginnut tunijauvattut. Nalunaiqsiniq qatsinik ullunik kamagijaujariaqarmangaata atuni timiujut piliriqatqariaqarajaqput Pijunnarniaqtaunik ammalu pilirivuijunut.

3.1.3 Ontario

Kinauninginni–tunngavilinnit tuqqutuqtausimagutingit – Ontario unikkaaliurunnatuinnarialiit ukiunginnik. Malittugit tukisigiarutitsat tunijausimajut Piliriqatigiinut, Ontario tunisivannigilaq ajjigiinnginniujuunik tunngavilingnik tukisigiarutitsanik. Taimainnganut, Inunnut turaangajunik nalunaikkutanik Ontariomi pinasugiatsaq atsurunaqtuq.

Namut ilijausimaningit – Ontario unikkaaliurunnatuinnarialik qanuittuuninginnik ammalu titiraqtausimaninginnik initsaliuqtauningit (uuttuutigilugu, silataani uvvaluunniit Ontario iluani) ammalu katillugit ulluit paqqijauningit.

Pitsiaqtauqattaqsimannginningit – Ontario unikkaaliurunnatuinnarialiit sapummijaujjutinut isumaaluutiujut saqqikannirninginnik ilagiinut qaujisaqtaulauqtillugit, sapummijaujjutinut isumaaluutiujut saqqikannirninginnik ilagiini kajusijukkut sapummijaujjutinut pijitsirautit atuinnautitaulauqtillugit, ammalu qanutigi atainnarniaqtumik ilijauninganut.

Nutaqqat sapujjaugialiit – Ontario unikkaaliurunnatuinnarialiit qatsiuninginnit nutaqqat paqqijaujut, ammalu qanuittuuninginni tilisijjutausimajut ammalu namut ilijausimaningit (uuttuutigilugu, silataani uvvaluunniit Ontario iluani).

Pijitsirutiqarniq uvvaluunniit aulatsinirmut malittaugialiit – Tuqqutuqtausimajut maannakkut atuinnaunngittut.

Qanuittuqallarittuminiuningit – Tuqqutuqtausimajut maannakkut atuinnaunngittut.

Piuninginnit malittaugialiit – Ontario unikkaaliurunnatuinnarialik piuninginnik kamajiujut-makkuttut piliriqatigiingningit nutaqqanut paqqijaujunut, qanutigi atainnarniaqtumik ilijauninganut, katillugit ulluit paqqijauningit, ammalu ullunga matuiqtauningata, ammalu ullunga matujauningata.

3.1.4 New Brunswick

Kinauninginni–tunngavilinnit tuqqutuqtausimagutingit – Nalunaiqsijjutaulluataqtut tukisigiarutitsat piqasiutillugit ukiungit, arnauningit, angirrarijaujut nunalingit ammalu Nunaqaqqaqsimajuit kinauningit (qanutigi nalunaiqtausimaningit qaujimajaunngittut) katiqsuqtauvattut. Ajurnanngituinnarialik unikkaaliurluni turaarutimik aturluni maannaujuq nalunaikkutarmik tuqqutuqtausimajunit.

Namut ilijausimaningit – Qanuittuuninga tilijaujjutingata ammalu namut ilijausimaningit (uuttuutigilugu, silataani uvvaluunniit New Brunswick iluani) ammalu katillugit ulluit paqqijauningit katiqsuqtauvattut.

Pitsiaqtauqattaqsimannginningit – New Brunswick unikkaarunnatuinnarialiit saqqikannirninginnik sapummijaujjutinut isumaaluutaugut ilagiini kajusijukkut sapummijaujjutinut pijitsirautit atuinnautitaulauqtillugit.

Nutaqqat sapujjaugialiit – Qatsiuningit nutaqqat paqqijaujut, sivuniani qaujisarniujujut, sivuniani matuingajut iqqaqtugaksaujut, ammalu qanuittuuningit tilisijjutiujut ammalu namut ilijausimaningit (uuttuutigilugu, silataani uvvaluunniit New Brunswick iluani) katiqsuqtauvattut.

Pijitsirutiqarniq uvvaluunniit aulatsinirmut malittaugialiit – New Brunswick tusaqtsigutiliurunnatuinnarialik qanutigi pijitsiqtauninginni.

Qanuittuqallarittuminiuningit – Tuqqutuqtausimajut maannakkut atuinnaunngittut.

Piuninginnit malittaugialiit – Katilimaarlugit-ulluit-paqqijauningit katiqsuqtauvattut.

3.1.5 Nova Scotia

Kinauninginni–tunngavilinnit tuqqutuqtausimagutingit – Nunaqaqqaqsimajuit kinauningit (uuttuutigilugu, Aallait, Inuk uvvaluunniit Inuit) ammalu asingit nalunaikkutaujunaqtut tukisigiarutitsat piqasiutilugit ukiungit, arnauninga, arnauninga, atinga, ammalu turaarutinga katiqsuqtauvattut.

Namut ilijausimaningit – Tukisigiarutitsat nuatauvattut pijjutigillugit qanuittuuningit tikisaijutiit ammalu initsaliuqtauningit, katillugit ulluit paqqijauningit, ammalu namut nutaqqat/makkuttut iniaqqtitaungmangaata (uuttuutigilugu, angirringa nunalik uvvaluunnii asiani).

Pitsiaqtauqattaqsimannginningit – Tuqqutuqtausimajut katiqsuqtauvattut pijjutigillugit qanutigi atainnaqtumi ilijauvitsanga taimainginnarnarninginnut, saqqikannirninginnut sapummijaujjutinut isumaaluutaujut, ammalu pitsiaqtauqattaqsimannginningit tuqqutuqtausimajut (uuttuutigilugu qanuij-jutiqammarigiiqtut).

Nutaqqat sapujjaugialiit – Qatsiuningit nutaqqat paqqijaujut, qanuittumik tilisijjutiqarmangaata ammalu iniaqqtitauningit, qatsiuningit nutaqqat kamagijaujut tilijausimaningit, qatsiuningit nutaqqat paqqijauningittumiittut, qatsiuningit nutaqqat innaruqsimaliqtut paqqijaugunniiqtut, qatsiuningit makkuttut ilauqataujut makkuttunut angiqatigiigutinut/makkuttunut ikajuqsuinirmut pijjitsirautinut, ammalu qatsiuningit tiguaqtausimajut katiqsuqtauvattut.

Pijjitsirutiqarniq uvvaluunniit aulatsinirmut malittaugialiit – Pijjutingit piiqtauninginnut, piiqtauninginnut kinauningit, qatsiuningit ilagiit titiqaqutingit, ammalu qatsiuningit tunijaujut ammalu pijjutingit nalunaiqtaugunnaqtut.

Qanuittuqallarittuminiuningit – Tuqqutuqtausimajut maannakkut atuinnaungittut.

Piuninginnit malittaugialiit – Tukisigiarutitsat katiqsuqtauvattut pijjutigillugit ullunga matuiqtauningata, ullunga matujauningata, qangakkut taimainginnarniarmangaat, qanutigi qaujimaqatigiiqattarningit/ atuinnaqaqattarningit nutaqqat/makkuttut kamagijaujut ammalu qanigijangit/anginiqsait ilagiit, katillugit ulluit kamagijaujut, ullunga tiguaqtauningata, ullunga qaujisaqtaukkannirningata, qatsiuningit titiqaqutingit matuiqtaukkanniqtut matujaulauqtillugit, ulluit qatsiuningit ungataanuungajut pijjitsirautit maliktaujarialiit, qatsiuningit ilagiit katitaukkanniqaattarningit, ammalu qatsiuningit tunijaujut tigujaulaunnginninginni.

3.1.6 Prince Edward Qikiqtaq

Kinauninginni–tunngavilinnit tuqqutuqtausimagutingit – Kinauninginni–tunngavilinnit tuqqutuqtausimagutingit nuatauvattut uuttuutigilugu atinga, ukiunga, ammalu arnauninga. Piqasiummilugit, nunaqaqqaqsimajuuninganit nalunaikkutangat tuqqutuqtausimagutingit, ajjigiinnginninginnut quliriittut, nuataujunaqtut pijariiqsiliraangata iliqqusirmut attuaniqarnirmut parnautimik. Maannaajuq qimirrujut nalunaikkutinik pilirivviup iluani aaqqiksuiqullugit tukimuaktitsilutillu titiraqsimajunik atuqtauvattunik nalunaiqsiququllugit tukisigiarutitsanik katiqsuiniq ajjigiiktitaugaluarmangaat gavamakkut pijjitsirautilimaangin.

Namut Ilijausimaningit – Prince Edward Qikiqtanga unikkaaliurunnaqput qatsiuninginnik nutaqqat nutaqqanut sapummijaujjutitaalauqtut namminiq angirramingni, qatsiuninginnik nutaqqat nutaqqanut sapummijaujjutitaalauqtut maligatigut paqqijauninginni ammalu paqqijauninginni Tukimuaktitsijiup Nutaqqanut Sapummijaujjutinut, qatsiuninginnik nutaqqat tiguannuarijaujut, qatsiuningit nutaqqat tiguaqtausimajut, ammalu qatsiuningit nutaqqat Ataatsiaraaluk ammalu Asiagut Aaqqiksijinut Piliriangujumi.

Pitsiaqtauqattaqsimannginningit – Prince Edward Qikiqtanga katiqsuivattut pitsiaqtauqattaqsimannginningit tuqqutuqtausimajut pijjutiqaqtuni pasijausimajuni timikkut, nuliarnikkut uvvaluunniit ippinnianikkut pinirlunniusimajuni, ipirainnaisimaniq, ammalu ningaqtuqaqsimajuni. Avittuqsimajuni tusaqtsigutuliurniq pitsiaqtauqattaqsimannginnita kikulimaarnut atuinnautitaunngittut.

Nutaqqat sapujjaugialiit – Prince Edward Qikiqtanga unikkaaliurunaqput qatsiuninginnik nutaqqanut sapummijaujjutinut unikkaat pijausimajut, qatsiuninginnik nutaqqanut sapummijaujjutinut qaujisarutaujut matuiqtausimajut, qatsiuninginnik turaangajunik nuqqaqtitsinasuarnirmut pijitsirautit atuinnautitaujut, qatsiuninginnik nutaqqat kamagijaujut, ammalu qatsiuninginnik nutaqqat ungavariaqtausimajunik pijitsiraqtavattut.

Pijitsirutiqarniq uvvaluunniit aulatsinirmut malittaugialiit – Ajurnanngilaq unikkaaliuriansaq pijitsirautinut ilauniujunik piliriat qanuittuuningit malillugit ammalu pijitsirautit qanuittuuningit aturlutik maannakkut pitaqariiqut tuqqutuqtausimajunit.

Qanuittuqallarittuminiuningit – Qanuittuqallarittuminiuningit tusaqtitsigutauqattaqtut Nutaqqanut Makkuttunullu lkajuqtiup Titirarvinganut. Maannaujuq piusigiarutiujut tuqqutuqtausimajut katiqsuqtauninginnut pivaalliriaqtauvalliajut piqasiutigunnarniarmata qatsiulirmangaata qaujisarunnarlutit tusaqtitsigutiliangusimajut allavvinganut.

Piuninginnit malittaugialiit – Katillugit ulluit paqqijauningit, ullunga tiguaqtauningata, ullunga matuiqtauningata, ammalu ullunga matujauningata nuatauvattut. Ajurnanngilaq unikkaaliuriansaq kinguvanngilluni taimainginnarniaqtumut aturlutik maannakkut pitaqariiqut tuqqutuqtausimajunit.

3.1.7 Saskatchewan

Kinauninginni–tunngavilinnit tuqqutuqtausimagutingit – Kinauninginnuungajut nalunaikkutangit tukisigiarutitsat nuatausimajut saskaatsuanmi ilaqaqput atingik, ukiungik, arnauningi, turaarutingit, inuk takulugu inutuinnaungittuq nalunaikkutaq, ajjigiinnginninginnut-tunngavilingnik tukisigiarutitsanik (uuttuutigilugu, allangajuit, inuit, allait ammalu/uvvaluunniit amisunik nalunairutiqaqtut), inuit atiliuqtausimaningit uvvaluunniit ilagijauningit/ nuit nunangat tutsirautinut timiujuuq, qanuinniujuq uvvaluunniit titiraqsimajut nalunaikkutangat atuqtauvattuuq qaujimaajutaulluni nutaqqanut/makkuttunut ammalu ilagiiunut ilauqataujunut pijitsirautini, nunataqatausimajut/nunaqaqqaqsimajuit aulatsinirmut timiqutingingata tukisigiarutitsangit, angirrarjaujut nunalinni avittuqsimajuniluunniit, ammalu nunalinni unikkaaliangusimajut pitsiaqtauqattaqsimannginningit nakit pisimammangaata. saskaatsuan katiqsuivanngittut tukisigiarutitsanik arnaunirmik angutaunirmilluunniit nalunaiqsijunit.

Namut ilijausimaningit – Saskatchewan unikkaaliurunaqtuq tamainnik tukisigiarutitsanik naasainirmut nalunaikkutanik, piqasiutillugit qatsiuningit nutaqqat/makkuttut pititavattut nutaqqanut ilagiinullu pijitsirautinik iningitigut, qatsiuningit nutaqqat/makkuttut atuni paqqijaujut, qanuittunik tikisainiujuq ammalu initsaqarniujuq (uuttuutigilugu, silataani uvvaluunniit saskaatsuan iluani), nutaqqat/makkuttut ilagijanginnut ilijausimajut, tiguannuaqtigijaujunut, uvvaluunniit iqqanaijaqtiaqtunut ilijausimajut, namiinningit nutaqqat/makkuttut ilijausimajut (uuttuutigilugu, angirrangata nunalinga uvvaluunniit asiani), qatsiuningit Inuit ammalu Inutuinnaungittut tiguannuaqarviujut (kamajuujuq taimaatsainnaq unikkaaqpat), qatsiuningit nutaqqat/makkuttut paqqijaujariaqanngittut, ammalu qatsiuningit ilagiit paqqijingit. Saskatchewan katiqsuivammijut tukisigiarutitsanik attuaniaqqtunik nutaqqanut makkuttunullu paniqsiqtaukainnaqtunut, asinginnut angiqtausimajunut paqqijinut, utiqtitauvallianiup akuniutigininganut, ammalu tiguaqtauninginnut piqasiutillugit angirrarjaujuni ammalu avittuqsimajuni tiguarniujuq.

Pitsiaqtauqattaqsimannginningit – Saskatchewan katiqsuivattut tukisigiarutitsanik malittugit avittuqsimaningit pitsiaqtauqattaqsimannginningit (uuttuutigilugu, timikkut pinirluttauniq, qunujurniarniq ammalu aturnirluktauniq, timikkut ippigijaunnginniq, ippingnianikkut pitsiaqtauqattaqsimannginningit, takunnaqsimappata ningaqtuni angirrami uvvaluunniit inuqatigiit aanniqtirininginnut, ammalu pitaqaqtitsinnginniq pimmaruijunik aanniaqtulirinirmut kamagijaujutsaujunut). Saskatchewan katiqsuivammijut tukisigiarutitsanik malillugit qanuittuuningit tikisaijjutiit ammalu initsaliuqtauningit (uuttuutigilugu, silataani uvvaluunniit saskaatsuan iluani), nutaqqat/makkuttut ilanginnut ilijausimajut, tiguannuaqtijut,

uvvaluunniit iqqanaijaqtiaqtut initsaliuqtausimajut, namiinningit nutaqqat/makkuttut initsaliuqtausimajut (uuttuutigilugu, angirrami nunalinni asianiluunniit), qatsiuningit tiguanguaqarviit, tamakkiik inuit inuutinaunngittullu, qatsiuningit nutaqqat/makkuttut isiqtuq paqqijauvimmiititauningit, ammalu qattiuuningit ilagiit paqqijingit. saskaatsuan katiqsuijut nutaqqanik makkuttunillu pitsiaqtauqattaqsimanngittut tuqqutuqtausimagutingit aturlugit itiqpalliajuni atuagangit. Tigusinirmut unikkaaliaq atuqtauvaqtuq titiraqtauqullugit tamarmik unikkaaliangusimajut nutaqqanut pinirluktauninginnut ammalu ippigijauunngin-ninginnut, piqasiutillugit pasijaujjutiujut tiguanguarvinni, asiagut paqqijauvinni, inungnik naammaktunik pijumaniqaqtunik (PSI) initsaqaqtitsiniujunik, illurjuarnik ammalu pilirivviujunik. Saskaatsuan katiqsuivan- ngilat tukisigiarutitsanik pijjutigillugit qanuittuuningit Inuit aanniqtirisimatuinnaarialiit qanuittuuningillu nutaqqat/makkuttut pitsiaqtauqattaqsimannginningit tusaqtitsigutiliarnit.

Nutaqqat sapujjaugialiit – Saskatchewan katiqsuivattut tukisigiarutitsanik sivuniani qaujisarnilauqtunik, sivuniani matuingajunik iqqaqtuivikkurutausimajunik, qatsiuninginnik nutaqqat/makkuttut kamagijau- ninginnut tilisijjutit, qatsiuningit nutaqqat/makkuttut iqqaqtuiviup silataani angiqatigiigutimi (uuttuutigilugu, parnautiit paqqijaunirmut, akiliqtuqtaunatik pijitsirarnirmut angiqatigiiguti, kamagijaukainnarnirmut angiqatigiiguti), qatsiuningit nutaqqat/makkuttut piliriqataujut makkuttunut angiqatigiigutinut/makkuttunut ikajuqtuinirmut pijitsirautit, nutaqqanut/makkuttunut attarnaqtailimanirmut parnautiit, qatsiuningit makkuttut innaruqsimaliqtut paqqijaugunniiqtut, qatsiuningit makkuttut innaruqsimaliqtut paqqijaugunniiqtut innarnut pijitsirautinut nuttiqpalliajut, ammalu qanuittunik tilijaujjutiqarmangaata initsaqaqtitaungmangaatalu (uuttuutigilugu, silataani uvvaluunniit saskaatsuan iluani). Qatsiuningit tiguauqtausimajut tukisigiarutitsait ammalu qanuittuuningit tuqquqtausimagaluaqtillugit ilaakkuungajumi qaritaujakkut tuqquivimmi, taakkua tukisigiarutitsait atuinnauvut. Saskatchewan unikkaaliuqattangittuq nalunaijaqsimajunik pijjutiqaqtunik iliqqusituqakkut kajusiniqattiarnirmik, kisanili taakkua tukisigiarutitsait qaujigiarviksani titiraqsimajuniik- kajaqtut ammalu nanijaujunaqtut algakkut qinirnikkut.

Pijitsirutiqarniq uvvaluunniit aulatsinirmut malittaugialiit – Saskatchewan tusaqtitsigutiliurrunnaqtuq pijjutinginnik piiqtauninginnut, piiqtauninginnut inuit kinauninginnut, qatsiuninginnut ilagiit titiqaqutingit, qatsiuninginnut tunijaujut ammalu pijjutingit, ammalu qanuilingalirninginnut pitsiaqtauqattaqsimanngin- ningita tusaqtitsigutinit. Saskatchewan pitaqaqtitsivannngilaq nuqqangatitsinasuarnirmut pijitsirautinik ammalu taimainninganut unikkaarunnaungilat pijjutiujunik tutsirautinut nuqqangatitsinasuarnirmut pijitsirautinut. Saskatchewanmi qaujimanasuaqattarmijut surusiup pivallianirijanganik, surusirnik sapujjis- manirmut ilauniqaqattarninginnik, ilagiit sannginiqariaqarninginnik qaujisainirmik, ilagiit katitaukkan- nirminginnut attarnarninginnik qaujisainirmik, ammalu parnainirmik surusirmut ulluit 120 iluani. Saskatchewan unikkaaliurrunnaqtuq akuniuninganik (ulluit) nuqqangatitsinasuarnirmut pijitsirautit, sapujjismanirmut pijitsirautit, qaujisarniq, ammalu kajusijumi pijitsirutiqarniq.

Qanuittuqallarittuminiuningit – Saskatchewan unikkaaliuqattaqtuq qatsiuninginnik inuujunniqtut nutaqqat/makkuttut pijitsiraqtaujut tikillugu arraagu atausiq tuqulauqtinnagit, qatsiuningit aanniqtuqal- lariktut nutaqqat/makkuttut pijitsiraqtaujut, ammalu qatsiuningit nutaqqat/makkuttut imminek qimaisimajut initsaminik. Qatsiuningit inuujunniqtut titiraqtausimagaluaqtillugit, qanuittuuningit inuujunniirutausimajut titiraqtausimanngilat.

Piuninginnit malittaugialiit – Saskatchewan katiqsuivattuq tukisigiarutitsanik qanutigi angirrijaujunut nunalingnut pulaariaqattarninginnik nutaqqat/makkuttut kamagijaujut, qangakut taimainginnarniarnangaata, katillugit ulluit paqjijauningit, ullunga tiguaqtauningata, ullunga titiqqaqutingit matuiqtauningit, ullunga qaujsaqtaukkannirningit/pivalliatitauningit nuttirinimut parnautit, ullunga titiqqaqutingit matujauningit, qatsiuningit titiqqaqutingit matuiqtaukkanniqtut matujaulauqtillugu, qatsiuningit aullarniujut pijitsirautinik tunisinimut maliktaujarialingnik (Saskatchewan pijunnaqpuq nalunaiqsilutik qaujsarniujuq silataaniilaurmangaq pijariiqtaujariaqarninginnut), ulluit qatsiuningit pijitsirarniup maliktaujarialiit ungataaniilaurmangaata, qatsiuningit kinguniagut qaujsarniujut nalunaiqtausimajut iluani pijitsirarniup maliktaujarialingnik qaangiutitillugit, ammalu qatsiuningit ilagiit uvvaluunniit nunaliit katitaukkannirningit. Ukua titiraqtausimajut kamajiup titiraqsimajanginni: piuninga kamajiup-nutaqqat/makkuttut piliriqatigiingningit nutaqqanut kamagijaujunut, qanuittunik qaujigiarviqaqattarmangaata nutaqqat/makkuttut kamagijaujut qaujimaniqarningit ilaminik qanigijaminillu (uuttuutigilugu, najuutillutit takkumut, qaritaujakkut), qaujigiqattarningit/ atuinnaqarniq akurnganni nutaqqat/makkuttut kamagijaujut ammalu qanigijangit/anginiqsait ilagiit, avviarutaujut qanigijangani ammalu qanigijangani ilagiit qaujigiarviqarunnarnimut ukununga nutaqqat/makkuttut kamagijaujut, ammalu qanuq tukiqattiaqtumik qatanngutigiiit atuinnaqqaqattarningit. Saskatchewan katiqsuivanngilat tukisigiarutitsanik qatsiuninginnik akaqsangittut kamajiujut, qatsiuningit kiujaqattarningit kamajiujut akaqsangittut, qatsiuningit tunijaujut kamagijaulaunginninginni (Saskatchewan atuinnautitsinngilaq nuqqangatsinasuarnimut pijitsirautinik taimainninganut titiraqsimajunik pitaqanngilaq nuqqangatsinasuarnimut tunijaujunik), illumiuqatigiit kiinaujalinginnut tukisigiarutitsat, ilinniaqsimaninga angajuqqaarijujuq, ammalu ilangit illumiuqatigiit tukisigiarutitsangit (uuttuutigilugu, angirraup angininga/inugialuarninga).

3.2 Inuit Nutaqqanut ilagiittunullu pijitsirautiit tuqqutuqtausimaningit tukisigiarutitsanut, tuqqutuqtausimallutit Nunaqaaqaaqsimajuit Pijitsiqtauvinga Kanatami pisimallutit nautuinnarnut atuinnautitaujunut tukisigiarvitsanit

Nanilugit nainaaqsimajumik titiraqsimajumik ataani alalgaigiqtsisijut nalunaikkutanik atuinnaujunik iluani aalpuutami ammalu kupaikmi titiraqsimajuni ataani. Taakkua tuqqutuqtausimagutingi ilullituqtausimajut Nunaqaaqaaqsimajuit Pijitsiqtauvinga Kanatamikkut pilirivinganut malittugit kikkulimaarnut atuinnautitaujut tukisigiarvitsanit.

Nalunaijaiguti 4: Nainaaqsimajumi Nalunaijaiguti nutaqqat ilagiittullu pijitsiqtauninginnut tuqqutuqtausimajunit qanuilingalirniujunit nigiani avittuqsimajungita gavamanginni silataani Inuit Nunangata malittugit kikkulimaarnut atuinnautitaujut tukisigiarutitsait tuqqutuqtausimajut.

Nigiani Ukiuqtaqtumiluunniit Avittuqsimajuni	Kinauninginni –tunngavilinni tuqqutuqtausimagutingit	Namut ilijausimaningit	Pitsiaqtauqattaqsimannginningit	Nutaqqat sapujjaugialiit	Pijitsirutiqarniq	Qanuittuqallarit tuminiuningit	Piuninginnit malittaugialiit
Alberta	✓	✓	✓	✓	✗	✓	✗
Quebec	✓	✓	✓	✓	✓	✗	✗

- ✓ Nalunaikkutait atuinnautitaujut
- ✗ Nalunaikkutait atuinnautuinnaariliiit uvvaluunniit ilanginnangit atuinnautitaujut
- ? Nalunaikkutait sulit atuinnaunngittut

3.2.1 Alberta

Alberta nalunaiqsimalauqtuq kiugumanirminik piliriqatigiinut kisiani sulit tunisilaungittuq tuqqutuqsimajunik pijutigillugit Inuit nutaqqat qanuigittiaruaqarninginnut nalunaikkutinik. Pijutigillugu taanna uqausiksaq paippaaq, ataaniittut nalunaikkutait saqqitaulauqtut kikkutuinnarnut atuinnaujunik nutaqqanut kamagijauninginnut tukisigiarutitsanit, unikkaaliangusimajut aalpuutami *nutaqqanut kamagijauninginnut tukisigiarutitsanut sanarrutitigut uvvaluunniit matuingajukkut tukisigiarutitsanut turaarutikkut.*

Kinauninginni–tunngavilinnit tuqqutuqtausimagutingit – Kinauninginni nalunaikkutangi tukisigiarutit katiqsuqtaujut aalpuutamut ilaqaqput ukiunginnik, arnauninganik, angutauninganik, qanuittunik paqqijaunirmut pijitsirautinik piqattarmangaq ammalu Inuk uvvaluunniit Inutuinnaunngittuq kinaunirnik. Avittursimajuni nalunaiqtaujunnarmijut, taikkua tallimani ajjigiinngittuni avittursimajuni ammalu 19-ni tilijausimajuni Nunaqaaqaaqsimajut timiqutinginni.

Namut ilijausimaningit – Alberta unikkaarunnaqtuq namut nutaqqaq/makkuttuq ilijausimangmangaat, piluaqtumik, kikkutuinnarnut atuinnaujut unikkaat nalunaijaqsimajut nutaqqaq angirraqsimangmangaat, immikkuuqtumik inuusiqaqtitaungmangaat, asinginnik nunalinni atuqtaujunnaqtunik, ilagiinut paqqijau-nirmik, tiguannguaqarnirmik, iniaqqtitaunginnarniarmangaat, nunalinni katinngajunik paqqijau-nirmik, uvvaluunniit silattusarvimmi kamagijaunig. Alberta katiqsuivammijuuq tiguaqtulirirnimut tukisigiarutinik.

Pitsiaqtauqattaqsimannginningit – Nutaqqat pitsiaqtauqattaqsimannginningit tuqqutuqtausimajut katiqsuqtauvattut Albertami nutaqqanut makkuttunullu tukisigiarutitsanut ilinniarutikkut, piqasiutillugit avittuqsimaningit pitsiaqtauqattaqsimannginningita (uuttuutigillugu, timikkut pinirluttaunig, qunujurniarniq ammalu aturnirluktaunig, timikkut ippigijaunnginnig, ippingnianikkut pitsiaqtauqattaqsimannginningit, takunnaqsimappata ningaqtuni angirrami uvvaluunniit inuqatigiit aanniqtirininginnut). Avittuqsimajuni tusaqtsigutiliurnig pitsiaqtauqattaqsimannginningit kikkulimaarnut atuinnautitaujunngittut.

Nutaqqat sapujjaugialiit – Albetrmi katiqsuivattuu tukisigiarutinit pijjutiqaqtunit qattiuninginnit nutaqqat makkuttullu paqqijaujut, qanuittunit paqqijaujunut, qattiuninginnit nutaqqat, makkuttut ammalu makkuttuit innait ikajuqsuqtaujut ammalu kiinaujatigut ikajuqtaujut, qatsiuninginnit nutaqqat ammalu makkuttut ikajuqsuqtaujut kinguniagut ikajuqtaulauqtillugit, ammalu nutaqqat ikajuqtaulauqtillugit tukisigiarutinit.

Pijitsirutiqarniq uvvaluunniit aulatsinirmut malittaugialiit – Pitaqarninginni pijitsirutiqarniq uvvaluunniit aulatsinirmut malittaugialiit takujaulaunngittut.

Qanuittuqallarittuminiuningit – Alberta maannaujuq saqqittivappuq arraagutamaat unikkaaliamik nalunaijajumik qatsiuninginnik/qanuittunik tuqujuqalaurmangaat nutaqqanik, makkuttunik ammalu makkuttunik innarnik ikajuqtauutilugit. Taanna unikkaaq ilaqarmijuq ilagiarutunik nalunaikkutanik, uuttuuti-gilugu Nunaqaqqaqsimananga takulugu Nunaqaqqaqsimannginninga qanuilinganinginnik, ukiunginnik, ammalu arnauninginnik angutauninginnik.

Piuninginnit malittaugialiit – Piuninginni malittaugialinnit tuqqutuqtausimajunit takujaujuqalaunngittuq.

3.2.2 Quebec

Quebec nalunaiqsimanngittuq kiujjutiqarumanirminik piliriqatigiinut. Pijjutigillugu taanna uqausiksaq paippaaq, ataani nalunaikkutait saqqitaulauqtut kikkutuinnarnut atuinnaujunik nutaqqat ilagiittullu pijitsiqtauninginnut tukisigiarutitsanginnik, unikkaaliangusimajut Quebecmi ilagiinut ministauvvingata ikiaqqivikkut makpigangagut.

Kinauninginni–tunngavilinnit tuqqutuqtausimagutingit – Kinauninginnuungajut nalunaikkutangit tukisigiarutitsat nuatausimajut kupaikmit ilaqaqput ukiunginnik, arnaunirmik angutaunirmillu, ammalu qanuittunik kamagijaujutinik pijitsirautinik piqattarmangaata. Maannaujuq nunaqaqqaqsimajuit kinauninginnut titraqsimajut killiqatuinnarialiit Nunaqaqqaqsimajunut ammalu Nunaqaqqaqsimanngit-tunut. Tukisigiarutitsanik nalunaiqsijunik Inuit uvvaluunniit Allangajut kinauninginnik takujaulaunngittut.

Namut ilijausimaningit – Quebecut unikkaarunnarsivut maanna inigijaujunik nutaqqanut makkuttunullu paqqijauvimmut. Tamanna ilaqaqpuq ilagiinut paqqijauunirmik, tiguanguaqarnirmik, iniaqqtitaunirmik, katinngajunut angirrarijaujunut uvvaluunniit angirrarijaujunut uvvaluunniit asinginnut inangiutijunut aqqiksimanijunut.

Pitsiaqtauqattaqsimannginningit – Quebec katiqsuivattuu pitsiaqtauqattaqsimannginningit tuqqutuq-tausimajut pijjutiqaqtunit ippigijaunnginnirmik, timikkut pinirluktaunirmik, qunujurniarnirmik, pimmar-iunuk piusiqarnirmut akaunngiliurutinik, qimaktaunirmik, isumakkut pinirluktaunirmik, pimmar-iujumik ippigijaunnginnirmik, pimmar-iujumik timikkut pinirluktaunirmik ammalu pimmar-iujumik timikkut aannitiqtaunirmi.

Nutaqqat sapujjaugialiit – Quebec katiqsuivattut tukisigiarutitsanik pijjutiqaqtunik qatsiuninginnik nutaqqat makkuttullu kamagijaujut ammalu qatsiuninginnik matuingajut, uvvaluunniit sivuniani matuin-gajut, kamagijaujut.

Pijitsirutiqarniq uvvaluunniit aulatsinirmut malittaugialiit – Quebec qaujimanasuaqattaqtuq ilagiit katitaukkannirninginnut qatsiatirninginnit, kisiani nalunaijaqsimajunik pitaqanngilaq pijitsirutiqarniq uvvaluunniit aulatsinirmut malittaugialiit takujaulaunngittut.

Qanuittuqallarittuminiuningit – Tuqqutuqtausimajunit qaujimanasuaqtauqattarningitta qanuittuqallarit-tuminiuningit takujaulaunngittut. .

3.3 Asingit pinasuaqataujut ammalu Inuit Nutaqqat Ilagiittunullu Pijitsiraustiit tuqquutuqtausimaningit tukisigiarutitsanut

3.3.1 Nunaqaqqaqsimajuit Pijitsiraqtauvunga Kanatami (ISC)

Nunaqaqqaqsimajuit Pijitsiraqtauvunga Kanatami papatsijut amigaqtunit tuqquutuqtausimajunit pijjutilinnit Inuit nutaqqat ammalu inuusuttut, piluaqtumi:

- Ilinniarniliriniq ammalu ilinniaaraaniktut tuqquutuqtausimagutingit Inuit qiturngangirijaujut
- Aanniaqarnangittulirinimut inuusilirinirmullu tukisigiarutitsait Inuit nunalinginnut piqasiutillugit inugiangninginnut tukisigiarutitsait, pimmaruijut naasaqtausimajut (uuttuutigilugu, qanutigi inuuniarninganit niriugijanga tuquqattarningillu), ammaluttauq aanniaqarnangittulirinimut qaningillu qanuilinganingit ammalu naasaqtausimajut attuaniaqatut qatsiuninginnut aitturluktausimajut aanniat, taimainginnaqtut uvvaluunniit isumakkut aanniaqatut.

3.3.2 Aanniaqarnangittulirijikkut Kanatami

Aanniaqarnangittulirijikkut Kanatami (PHAC) ammalu piliriqatingit saqqittilauqput sivulliqpaami tusaqtsigutiliarmik Kanatami Nutaqqalirinimut Tukisigiarutitsanut Pilirijjuti (CCWIS) 2024. "Arraagu-gasangni piliriqatigiingniujumi sananiujumi ammaluttauq kajusijunnarniujumi qaujisarniujumi, Kanatami nutaqqalirinimut tukisigiarutitsanut aaqqsimanuijumi piliriangusimaliqtuq *Aanniaqarnangittulirijikkut Kanatami kiujjutauqullugit kanatami surusilirinimut tukisigiarutitsait amigarningit ammalu nauttiqsurlugit inugiangningit nalunaikkutait kikkutuinnarnut, nanituinnaq ammalu qangakkuuliraangat.*" Sivulliqpaamut unikkaamut, "tukisigiarutitsat pijaulauqtut 13-ngujunik avittuqsimajuni ukiuqtaqtumilu piliriviujuunik kamagijaaqtunik surusilirinimut pijitsiraustinik ammalu pijaulauqtut pingasunik tukisigiarviujunik: (1) kikkutuinnarnut atuinnaujut katiqsuqtausimajut tukisigiarutitsat arraagutamaat unikkaaliangusimajunik ammalu tukisigiarutitsanut titiraviksanic ("kikkutuinnarnut tukisigiarutitsat"); (2) aaqqsuqtausimajut titiraqsimajut katiqsuqtausimajut tukisigiarutitsat ("atuqtauvattut tukisigiarutitsat"); ammalu (3) nalunaiqtausimangittut titiraqtausimajut tukisigiarutitsait ("titiraqtausimajut tukisigiarutitsait")." Qaakkanniagut, "ippigijauninginnut qaujisarutauniaqtunut, ...tukisigiarutitsat pisimajut Kanataup Nigiani Ukiuqtaqtunganilu Avittuqsimajut katitaulauqtut kikkulimaarnut atuinnautitaujunut tuqquutuqsimajunit pisimajuni nunaqaqqaqsimajuit pijitsiraqtauvunga kanatami." Taanna tusaqtsiguti "(1) nalunaijaijuq qatsiuninginnik nutaqqat makkuttullu angirriajaujut silataani kamagijaujut; (2) nalauttaqtausimajut qatsiuningit angirraup silataani paqqijauningit tamainnilimaaq ammalu avittuqsimajuni/ukiuqtaqtumi, arraagumi, arnauninginni/arnauninginni, ukiunginni, ammalu iniaqtauninginni; ammalu (3) naliqquutilugit akingit avittuqsimajuni/ukiuqtaqtumi avittuqsimajuni, arnauningit/arnauningit, ukiungit, ammalu qanuittuuningit iniaqtauningit". Saqqittinasuaqtillugit katujjigatigiingniujunik pijunnautiqatunuk ammalu aaqkitaunasuaqtillugit tukisigiarutitsat piuninginnut isumaalutaujut, sivuniksami kanatami nutaqqalirinimut tukisigiarutitsanut aaqqsimanuijumi unikkaaliangit piqasiujjinaqtut ajjigiingninginnik tunngavilingnik qaujisainirmik, ammaluttauq qaujisainirmik tukisigiarutitsanic nutaqqanut makkuttunullu ilauqatauvattunut nutaqqanut kamajunimut kisiani silataaniunngittuq angirrami paqqijauningit.²⁵

25 Pulak jai, nataaniul jai, aaliksaantura mi uituraugu, niku turaakmi, uinti Huvtistat, aimi miski, linsi kuraamtan, aimi kaampu, masaku tanaka, sinti jaang, kuluuti lapurais, ammalu lil tanmiu. "nalauttaqtausimajut qatsiuningit angirraup silataani paqqijauningit nutaqqat kanatami: qimirrunaktauningit kanatalimaami allalvimmi surusilirinimut titiraqsimajut." Aanniaqarnangittulirinimut Saqqijaaqtitsiniq ammalu Aanniaqarnangittulirinimut 44, Naasautinga 1.4 (2024) <https://www.canada.ca/en/public-health/services/reports-publications/health-promotion-chronic-disease-prevention-canada-research-policy-practice/vol-44-no-4-2024/rates-out-of-home-care-children-canada-analysis-national-administrative-child-welfare-dat.html>

Kikkutuinnarnut aanniaqarnangittulirinirmut tuttarvik Kanatami, ilulingani piliriqatiqarningata Kanatami nutaqqalirinirmut tukisigiarutitsanut pilirijjuti, ikajuqtuijunnaqtut ITK-kunnik tukimuattitsilutik namituinnaq Kanataup Nigiani Ukiuqtaqtunganilu Avittuqsimajungit tukisigiarutitsanik aqqiksuijjutauniaqtunik maliktauariaqaqtunik ammalu ajjigiiktunik iliqqusiuvaqtunik nalunaiqsijjutauniaqtunik Inunnik surusirnik tukisigiarutitsangit surusilirijikkut titiraqtausimaninginnik. Ammaluttauq, nalunaijaqsimattiaqtukkut nalunaikkutatigut, Aanniaqarnangittulirijikkut Kanatami ikajurrunnaqtut aniguinasuaqtillugit aksurunaqtunik ilauniqaqtunik tamainnik Kanataup Nigiani Ukiuqtaqtunganilu Avittuqsimajut tusaqtitsigutilliangusimajut surusilirinirmut tukisigiarutitsait nalunaikkutangit. Uuttuutigilugu, "angirraup silataani paqqijauniq" tukiliuqtaujunnaqtuq imanna "akiliqtauqullugit nutaqqat tamakkiingnik initsaqaqtitaullugit ilisarjausimangittukkullu, maligatigut qanutuinnaq qanuilinganiqaqtillugit, ammalu ilagiinut paqqijautillugit, katinngajunik paqqijautillugit asingitigulluunniit initsaqaqtitaullugit" nalunaiqtausimaninga malillugit ulirnaiqsigutausimajuni Kanatami nutaqqalirinirmut tukisigiarutitsanut pilirijjutinut.

4.0 Avviarutaujut killiqaqtitauningillu

Inunnut turaangajut nutaqqat kamagijauninginnut tukisigiarutitsat katiqsuqtauningit malitsiariaqaqtut, iliqqusirmuungajunik ammalu saqqittunut aulataulutik, atuutiqaattiarniarutik, attuiniqaattiarniarutik ammalu atuutiqaatsiarniarutik. Ajjiigiktitsinasuarniq taikka ilauqataujut katiqsuinirmut Inunnut turaangajunik surusilirinirmut tukisigiarutitsanik ilinniaqtitausimattiaraluarmangaata tammaqsimanngittunik iliqqusiu-vattunik, atuqtauvattunik ammalu maliktaujariaqaqtunik. Pijjutigillugit iliqqusirmut-attuaniqaqtut Inunnut turaangajut tukisigiarutitsat nuatauningit, qaujimallutik tamatuminga, nunaqaqqaqaqsimajuit nutaqqat “unikkaaqtaunigsauqattarmata surusilirijikkunnut iksinnaqtausimaninginnut, ajuqsarninginnut, illuqattianginninginnut ammalu surrangnaqtunik aturnirluksimaninginnut, Nunaqaqqaqaqsimanngittunik surusirnik”²⁶, iliqqusirmut attuaniqaqtut nalunaikkutait ilaliujjisimajut Inuit pimmaruugijanginnik, nunarjuarmi tautuktanginnik ammalu tautuktanginnik atuqtaujariaqaqpup tammaqsimanngittumik nalunaikkutaqtaarunnaqullugit taiguusinginnik, aaqkiksimaninginnik ammalu qanuilingalirininginnik tuqquutuqtausimajunit.

Tukisinasuaqtuta avviarutinik saanngajauvattunik Inuit nunataqsimanirmut timiqutinginnut, tamanna ilaliujjalauqtuq avatilirinirmut qaujisarniujuumi. Sitamaujunit Inuit Nunataqsimanirmut Timiqutinginnit tukisigiarutitsanik tunisilauqtut tamatumunga, amisuuniqsait ajjiigiktitsilauqtut tukisigiarutitsaqanngiluarninginnut surusilirinirmut. Tamatuma saniraagut, ilangit ilauqataujuni Kanataup nigiani ukiuqtaqtunganilu avittuqsimajut nalunaiqsilauqtut isulivviqarninginnik tukisigiarutitsanik aulattijutingit ammalu tusaqtsiliurnirmut sanarrutingit.

Inuvialuit Nunataarnirmut Kuapariisanga uqausiqalauqtuq makuninga:

- Aaqqsimajuq pitaqannginninganut nutaqqanut ikajuqtiup allavvinganik nunatsiarmi nutaqqat, makkuttut, ammalu ilagiit qinirvigijunnaqtanganik uvvaluunniit pijitsiraqtauvigijunnaqtanganik, avviarutiqaqpup pinasuaqtillugit atuutiqaqtunik tuqquutuqtausimajunit.
- Maannaujuq tuqquutuqsimajunik tusaumajjutinillu katujjinirmut angiqatigiigutinit pitaqanngittuq Nunatsiarmi ammalu Inuvialuit Nunataarnirmut Kuapariisakkungit tukisigiarutinik katujjiqattarniq pitaqariaqarmat tikiumanasuaqtillugit turaagarijaujumik atuinnautitsinirmut iliqqusikkut attanangittumik pijitsirautinik Inunnut nutaqqanut, makkuttunut ammalu ilagiinut namituinnaq Inuit Nunanganni.

Taimaatsainnagalak, Nunavut Tunngavik limiqutaa uqausiqalauqtuq makuninga:

- Nunavut Gavamakkungit maannaujuq qaritaujakkut tuqquiviqanngittut aulattijutinik tukisigiarutitsanik tigusiuvijunnaqtunik, tavvanngat naukkutuinnaq, uvvaluunniit kajusiinnaqtukkut. Tamanna avviarutimmariuvuq Inuit surusilirinirmut tukisigiarutitsanik katiqsuinirmut tusaumajjutitsat pijjutigillugit inuit nutaqqangit, makkuttut ilagiillu pijajunnangimmata sukkajukkut, atuutiqaqtiaqtukkut attanajjaiqsimmattiaqtukkullu; sulikkanniq tammaqsimatitsinirmik ammalu naammangittunik pijitsirautinik nutaqqanut ammalu ilagiinut ilauqatauvattunut surusilirinirmut pijitsirutaunuit.

²⁶ “Pimmaruuninga Katiqsuqtausimajut Tukisigiarutitsat,” Kanatalimaami Piliriqatigiiktut Nunaqaqqaqaqsimajut Aanniaqarnangittulirinirmut, Pijjaulauqtuq June 14, 2022. <https://www.nccih.ca/docs/context/FS-ImportanceDisaggregatedData-EN.pdf>.

Isumaaluutaqaqtuq kanngunaqtulirinirmik pijjutigillugit titiraqsimajut Inuit nutaqqat paqqijaujut ammaluttauq pijajunnarningit ammalu tuqquqtausimaningit tukisigiarutitsait. kanngunaqtulirinirmut isumaaluutiujut inunniingaaqtuq qujanaaqtajunnangittut, piluaqtumik isumagillugit qallunaat nunanganni atuagait ammalu aqqiksimaningit tilijausimaningit taakkununga. taimanngalimaaq, ammalu ullumimut tikittugu, tukisigiarutitsaujut Inuit miksaanut saqqijaaqtitsinginnaqattangimmata inuusirijanginnik ammalu sivullijauqujanginnik. Tamanna aulattinirlunniq tukisigiarutitsanik uppirijaugunniirutausimavug tunisinirmik atuutiqaqtunik tukisigiarutitsanik taikkununga katiqsuijumajunut, saqqititsilluni kajusijumik naammanngiliurutinik ammalu ajjigiinnnginniujuunik tamainnik Inuit qanuinnngittiarninginnut, piqasiutillugu nutaqqat qanuinnngittiarninginnut tukisigiarutitsanik katiqsuiniq.²⁷

Avviarutaukkannirmijug nunalinni ajunnginniliit amigarningit avittuqsimajuvingani, allaaluunniit ilangit aulavattut inulirijjaratit. Piliariatsaqarutinga inulirijiit "pivaalliriarlugit qanuinnngitsianiqsaulutit nailimaat ilagiittullu nunavulimaarmi piliriqatjarlutillu asinginnit qaujijajitaujunut pijitsiraqtinut uuttuutigilugu ilinniaqtulirijinut ammalu aanniasuqtinut."²⁸ Pitaqanngippata ikajuqsiningit inulirijiit Nunavummi nunalilimaarnit, pimmariullutit tukisigiarutitsait uuttuutigilugu tuqqutuqtausimagutingit kalagijautsiarunniipattut kamagijaunngitsiammalurittutiluunniit pasijatsaqtaqaranilu kajusitsiaralualirmangaata pijitsiraustiit asijijataqtuutinngillugit ammalu nuqqangatitsigiarutaugunnarninginni. Taimaatsainnaq, kamajiqanngiluarniq uvvaluunniit avittuqsimajuni aulattijiqanngiluarniq pitaqaqpuq Nunavummi, piunngilikanniqtitsilluni kajusiniqattiannginnirmik nutaqqanut ilagiinullu pijitsirautinik attuinuqarilluni saqqilaqvattunut Inunnut nutaqqanut, makkuttunut ammalu ilagiinut.

Tamainnilimaaq, ilinniaqtausimanngiluqaqtut puqtuliriittut kamajit, piqataullutit inulirijiit tikiqtugu avittuqsimajuni aulattijingit, tamannalu saqqititsisimalluni ajjigiinnnginniujuunik piliriaqarnirmi katiqsuinirmik tuqqutuqtaigutinginnit tukisigiarutitsanillu. Atausiunngittuq gavamaujuq nalunaiqsilauqtuq atsurunaqtunik killiqarninginnilluunniit tukisigiarutitsanik katiqsuiningit killiqatitauluarangangi uvvaluunniit tusaqtitsigutiliarivattaminit. Nunavut Gavamakkungit tusaqtitsigutiqaqauqtut unikkaaliurutingit nalunaiqsigattangimmata sivulitsajanginnit uvvaluunniit katiqsuiqattangimmata attuanuqaqtunik nunataaqsimanirmut angiqatigiigutausimajunut atiqaqatauninginnit, nalunaiqtausimajut nalunaikkutait titiraqtausimatuinnarmata pijitsiraqtaujut paippaaqutinginni. Gavamakkut Newfoundlandmi ammalu Labradori unikkaalauqput nutaannguriaqtsilauriatsaq qaritaujaqutiminik 2022-mi piviqaqullugit katiqsuinirmik nunataaqausimajut atiqaqataunirmut tukisigiarutinginnik. Ammaluttauq, Nunatsiap Gavamakkungit tusaqtitsigutiqaqaurmijut nutaannguriaqtsilaurninginnik qaritaujaqutiminik 2023-mi katiqsuijunnaqullugit nunataaqausimajut tukisigiarutinginnik.

Ontario Gavamakkungit ajjiungittumiimmata nutaqqanut ikajuutiujut katujjiqatigiingit tamaani avittursimajuni maligatigut kamagijaqarmata nutaqqanut sapujjisimanirmut pijitsirautinut ammalu gavamakkunginnut kiinaujaqaqtitaullutik. Malittaullutik maligangit aqqiksimaningillu, katiqsuivattut papatsillutillu surusilirinirmut titiraqsimajunik allavvimmini takutsaunngituinnariaqaqtunik titiraqsimajunik Ontariomi pijunnaqtanginnik.²⁹ Taatsuma saniagut, Ontariomi 51-nguvut nutaqqanut sapumminirmu katujjiqatigiit, ilagijauullutik 38-ngujut nunaqaqqaqsimanngittut katujjiqatigiit ammalu 13-ngullutik nunaqaqqaqsimajut katujjiqatigiingit. Nunaqaqqaqsimajut katujjiqatigiingit pijitsirunnaatunarialiit ilanginnik inullattaangungngittunik surusirnik ammalu inullattaangungngittut katujjiqatigiit pijitsirunnaqtut Inunnik surusirnik.

27 Kanataup Gavamakkungit. Tusalaqtavut Unikkaaliaq. October 4, 2022.

<https://www.canada.ca/en/impact-assessment-agency/programs/aboriginal-consultation-federal-environmental-assessment/Indigenous-knowledge-policy-framework-initiative/what-we-heard-report.html>

28 Nunavut Gavamakkungit. Nunalinni Inulirijikkunnut Iqqanaiaqti. Pijaminiujut March 18, 2022.

<https://www.gov.nu.ca/jobs/community-social-services-worker-cssw-casual>.

29 Ontario Gavamakkungit. Katiqsuiniq ammalu Tusaqtitsigutiurniq Kinauninginni—tunngavilinnit Tuqqutuqtausimagutingit, Atuagaliurnirmut Tilisijuti: CW 005-17.

<https://www.ontario.ca/document/child-protection-service-directives-forms-and-guidelines/policy-directive-cw-005-17-collection-and-reporting-identity-based-data>.

Tamanna pijjutigillugu, Ontariomi Nutaqqanut, Nunalinnut Inulirijikkunnullu Pilirivik (MCCSS) tunisijunnanngilat tukisigiarutitsanik nalunaijaqsimajunik inuit nutaqqanginnut ilagiinullu ilauqataujunut nutaqqanut paqqiksiniimut. Ontariomi unikkaaliuqsimavut immikkuuqtut katujjiqatigiit ammalu Inuit aulattijingit namminiq tukisigiarutitsanik katujjinimut uvvaluunniit tukisigiarutitsanik aulattinimut angirutillurunnarninginnik, taanna ilaakkuungajuq Ontariomi Ministauvvimmit; kisianili, qinirumammijut ajjipalunginnik naliiraarutitsanik. Maannaujuq namminiqatunut qaujijaitait ammalu atuqtauvattut avittuqsimaningit (BIPD) Ontariomi nutaqqanut, nunalinnut inulirijikkunnullu pilirivik sivuliqtuvut tamatumunga piliriangujumik ilagilluniuk tiljausimajutingata piliriqatigarnimik ministauvvimmi piliriqatiminik tukisigiarutitsanik katiqsuinimik, tukisigiarutitsanik aulattinimik ammalu nalunaiqsijjutinik tunngaviqatunuk uuttuutitsaqaqtunuk.

Qaakkanniagut tukisigiarutitsanik naasainimut 2021-mi, Inuit Tapiriit Kanatami katititsilauqtut Inuit pijunnautinginnik tigumiaqtinik piliriqatigijanginnillu uqaqatigaqattalauqtut pivalliatitauninganut kanatami nutaqqalirinimut tukisigiarutitsanik pilirijjuti kilgaqtuullutik aanniaqarnangittulirijikkut kanatami. Aanniaqarnangittulirijikkut Kanatami pigumalauqtut tukimuagutitsanik Inuit pijunnautinginnik tigumiaqtiujunik ammalu piliriqatigijanginnik qaujimattiaqullugit qanuqtuurutiginiaqtangat malikkaluarmangaat inuit inugiangninginnik inuit nunanganni ammaluttauq inuit nunalipaujani nunaqaqtut. Pijjutigillugu Kanatami nutaqqalirinimut tukisigiarutitsanik pilirijjuti ammalu inunnut turaangajut titiraqsimajut alatauningit, amisukallaulauqtut pilluatauningit Inuit pijunnautinginnik tigumiaqtiujut ammalu katujjiqatigijajut ilaulauqtut pigiarningani uqaqatigarnimut katimaniujuni uqalauqtut upaksimajariaqarninginnik atuutiqtat-tiaqtukkut inuit aulatsijunnaqullugit titiraqsimajunik turaangajunik ilnunnut. Nunaliit. Ilangit nalunaiqtausimajut kiujjutini Inuit pijunnautinginnik tigumiaqtiujunik ammalu piliriqatigijajujunik piqasiujjilauqtut nalunaijaqsimajunik qanuiliurutitsanik uuttuutigillugu: Kanatami nutaqqalirinimut tukisigiarutitsanik pilirijjuti piliriqatigijangit nalunaijaqsimattiaqtut pijjutigijaminik katiqsuinimut tukisigiarutitsanik; katujjiqatigiit angiqsimalutik qanuiliurutigarnirarlutik tukisigiarutitsanik; tukisigiarutitsait atuqtauqat-taqtullugit, tuniuqqaqtuqattaqullugit ammalu unikkaaqtaqattaqullugit naammaktukkut; ammalu Inuit atangiqtumik atuinnaqarunnaqullugit titiraqsimajunik. Piluaqtumik pijariatuniaqtuq silataani Kanataup nigiani ukiuqtaqtunganilu avittuqsimajut nunaqtigijajujunik nalunaiqsinasuarlutik inungnik surusirnik paqqijajujunik titiraqsimajuni atuqtauniaqtuni kanatami nutaqqalirinimut tukisigiarutitsanik pilirijjuti. Pijjutigillugu aanniaqarnangittulirijikkut Kanatami kikkutuinnarnut aanniaqtulirinirmi piliriniqatuuq, akunimmarik piliriqatigaqattaqsimalluni surusilirijikkunnit, aaqqitsimaniqatsiaqtut ikajurunnarluni piliriangujunut pitaqariaqarajaqtunut piusivaalliqitsinimut tukisigiarutitsajunik ikajurutauniaqtunuk nalunaiqtauninginnut Inuit nutaqqangit. Tamatumunga attuaniqatunuk, Kanatami nutaqqalirinimut tukisigiarutitsanik pilirijjuti piliriatuq ikajurniqarunnaqtuq taqqit pingasut aniguraangata uvvaluunniit arraagutamaat unikkaaliuqattarnimut, taanna unikkaaliuqattarniq pimmariummat kikkutuinnarnut aanniaqarnangittulirinimut.

Inuit Pijunnautinginnik Tigumiaqtiujut piliriqatigijangillu nalunaiqsilaurmijut unukallaktunuk apuqtarutautuinrialinnik kanatalimaami surusilirinimut titiraqsimajunik unikkaaliuqtillugit Inuit miksaanut, ilangat isumaaluutigijajujut piuninginnik titiraqsimajut saqqitaujut pijitsiraqtiujunut. inuit nunaliit pijunnautiqarmata takuksauttiaqtumik tukisigiarutitsanik katiqsuinimik, ippigusuttiarlutik atuqsimajaminik kilgaqtuqtaunnginimik ammalu uqaqsimangmata Ontariomi kikkutuinnait pijunnautinginnut kamisanakkut, "piuniqpaat ammalu pijariiqsimaniqpaat tukisigiarutitsat nuatauvattut timiujunut pijaaqquutaunngittumik, iluikkaujumik kamagijaaqtunut tukisigiarutitsanik katiqsuinimik, tunngaviqasutik pinasuarinimik tukisiumaqullugit pijariaqatginnik kilgaqtuqtaunngiluqatut nunaliit pijitsiraqtangit."³⁰

30 Ontariomi Kikkutuinnait Pijunnautinginnut Kamisana. Ulavitausimajut Surusiuninginnit: Amisuuniqsammariuningit Inuit ammalu Puatikiit Nutaqqangit Ontartiomu Nutaqqalirijini. February. <https://www.ohrc.on.ca/en/interrupted-childhoods>.

Pijjittirutiqarasuaqtuta Inuit nunalinginnik tukisiumalutalu kingunitinni Inuit atuqsimajanginnik sannginiq-taaqtitaunngillutik ammalu niruarunnautiqarunniqtitaullutik, tunngaviqaqtillugit ippigusuttiarnirmik ammalu Inuit namminiqsurunarninginnik, tukisigiarutitsanik katiqsuijiit kamagijaksaqaqput Inuit nunalinginnut tunisiqattarnirmik iluliquauttiaqtunik iluikkanillu tukisigiarutitsanik iliqqusituqaqtigut attanangittukkut. Ilaliujjisimaluni inuit silarjuarmi isumagijanginnik ammalu qaujimajusinginnik.

Qaakkanniagullu, piuningit Inunnut turaangajut tuqquutuqsimajut nutaqqat paqqijajauuninginnut ujjirijaulauqtuq piunngittukkut attuqtauniqarninginnik tammaqsimajunik qaujisainiujunik nutaqqanut kamajuijunut ilanginni Inuit Nunalinginni. Ilangat pijjutigijanga tamakkua tammaqsimajut aaqkiksimaningit kikkutuinnarnik kikkutuinnarnik naliannurainingit ammalu ilainnaaqtauningit Inuit, imanna, "aaqkiksimaningit sulijut attuiniqaqtut [Inuit] katiqsuijunnarninginnik ajjigiinngittunik qaujimajanginnik ammalu pilirijusinginnik iluani [pingit] paqqijajauuninginnut, attuiniqarniarmata [pingit] piujunik iliqqusituqaqtigut attarnangittunik kamagijajarunnarnirmik ajjigiinngittunut Inunnut."³¹ Akuniu ataniaqtuni asjijiriaqalimata Inuit nunalinginni, piqasiutillugit Inunnut turaangajut nutaqqanut atuagait ammalu kiinaujaqaqtitaunirmut pivksaujut aniguijutauniaqtunik kikkutuinnarnik ajjigiiktitsinirmik aktuisimallariktumik Inunnik Kanatami. Aaqkiksimaqqut kikkutuinnarnik killiqaqtitsiniq aulaniqaqpuq pijaaqquataunngittumik pijaaqquataunngittumilluunniit ammalu ujjirusuktitaunatik ujjirusuktitaunatilluunniit surusilirinirmut ullumiujug, taimaimmat Inuit nunaliit ippigusugiaqaqput sannginiqaqtitaunirmik namminiq isumaliurunnarnirmik aniguiinasuaqtillugit avviarutininik avviarutauvattunik pijunnarnirijaminut Inuit nutaqqat nunalimminiinginnaqullugit. Sulikkanniq, nunaliit attanangittumiigiaqaqput Inuit nutaqqanginnut makimattiaqullugit. Inuit nutaqqat ilangillu inuusiqariaqarmata upigijaulutik ammalu avatimi tautugaqaqtumi iluikkaujumik aanniaqarnangit-tulirinirmik- inuulirninginnit innarurasuarninginnit.

Kingulliqpaarilugu, nainaaqsimaluni, Kanataup Nigiani Ukiuqtaqtunganilu Avittuqsimajut ajjigiinngittunit maligaqarmata, atuagaliit, ammalu tuqquqtuunirmut pilirijutiliit tamatkua atsururnarutaunginnaqtutit takunasuttugit qanuq ajjigiinnginniqaqmangaata tuqquutuqtausimajut ajjigiinngittuni aulatsiviujunit. Taakkua pillugit ajjigiinngiliriinningit, Kanataup Nigiani Ukiuqtaqtunganilu Avittuqsimajut pivallianiqaqsimaliqtut ajjiunnginniqaqtukkut — ajjigiinngittuni aulaniqaqtutit, ajjigiinnginniqaqarillutit ajunnginniqaqningit. Ammalu ajjigiinngittunit katiqsuigutiqaqtutit tukisigiarutitsanik. Taimaimmat kajusiniqariaqaqpuq kasuqtitsinirmik ajjigiinnginniujunik saqqitausimajunik ajjigiinngittunut atuagarnut, iliqqusirnut, uqausirnut, ammalu uqausiqtanut. Qaakkanniagut taakkua aaqkiksimaningit ammalu pijunnarninginnut aktuaniqaqtut aksurunaqtut, pitaqarmijug maligarnut avviarutininik ammalu timiujunut avviarutininik tusagaksanik tunisiqat-tautinirmut kamagijajariaqaqtunik. Piliriaksaq aulatinirmut gavamauqatigiit piliriqatigiingninginnik ammalu sivulliujiinirmik Inuit tukisigiarutitsanginnik pimmariumaqtuq pijainirmik avviarutininik saqqitau-simajunik silatiminniingaqtanut aulatausimanirmut aaqkiksimaninginnut.

31 Vuraisu, siaja luis, taaminik guulin, ammalu uiliam taipit vuraisu. "Avittuiniq Aaqkiksimanijumik Kikkutuinnarnik Ajjigiiktitsinirmik: Atuagait, Atuqtauvattut ammalu Qaujimanijut Saqqittiniq Kikkutuinnarnik Ajjigiiktitsinirmik Kamagijajauuninginnut Nunaqaqqaqsimajut." Nunarjuarmi Titiraqtausimajut Ajjigiiktitsinirmut Aanniaqarnangittulirinirmi 20, Naasautinga 1. (2021). <https://doi.org/10.1186/s12939-021-01500-8>.

5.0 Isuligutinga

Avatilirinirmut qaujisarnikkut titiraqsimajunillu naasainikkut, turaagaqarunnalauqtugut turaagarijattinnik qaujimaliqulluta qanuittunik Inunnut turaangajunik surusilirinirmut titiraqsimajunik atuinnaqtaqarmangaq kanatalimaami, nalunaiqsiluta alluiniujunik titiraqsimajunik, nalunaiqsiluta avviarutitik ammalu isulivviqatunuk titiraqsimajunik pinasuaqtilluta, nalunaiqsiluta kikkut tigumiaqtuq tukisigiarutitsanik ammalu kikkut pijunnarmangaata ammalu pijunnarmangaata. Avatilirinirmut qaujisarniq nalunaiqsimavuuq pitaqanngiluarninganik Inunnut turaangajunik nutaqqanut turaangajunik titiraqsimajunik kisianili piluaqtumik, pitaqanngiluarninganik Inunnut turaangajunik tuqquutuqtausimagutingit. Inuit Nunataqsimanirmut Timiqutingit sivumuakpallialutik aturlutik pijunnarnirijaminik, tukisigiarutitsaqanngiluarmata tukisiumatiturlutik isumaliurunnaqullugit pijjutigillugit pivalliatitauningit piliriat pijittirautiillu, kiinaujaqaqtitauningit aaqkixsimaningit nuqqangatitsinasuarnirmut atuqtauvattut ammalu parnautiit atuutiqaqtukkkut tukiqattiaqtukkkullu katitaukkanniqullugit, tamakkua uuttuutigilugit.

Takujaulauqtuni “tusaqtitsiguti Nunaqaqqaqsimajuit nutaqqat makkuttullu paqqijaujut, August 2020” avittuqsimajuni-ukiuqtaqtumi Nunaqaqqaqsimajut nutaqqat makkuttullu paqqijaujut pilirijinginnit nalunaiqtausimallunilu avatilirinirmut qaujisarniqaqtillugit, ajjigiinik unikkaaliuqattarniq gavamaqarviujuni aksururnarmat atausiunngittunik pijjutiqarlutik, piluaqtumik pijjutiaqatut ajjigiinnginninginnut maligait maligaraalla, allavvilirinirmut aaqkixsimaningit, ammalu ikajuqsuiniq tukisigiarutitsanik. Tamakkua aksurunaqtut naliqqiutinasungnirmik pijariatutitsituinnangimmata, kisianili avviarutauvakkivut kasuutititautillugit maannaujuq qaujisarutaujut atuinnaujunut avittuqsimajuni ammalu ukiuqtaqtumi titiraqsimajunut. Ajjigiinngittunik niruarunnarningit nalunaikkutait tukisigiarutitsait nuatauvattut akaunngiliurutuvut. Avviarutaujunarmata tukiliattiaqtukkkut aulattinirmut ammalu piusivaalliqitsinirmut surusilirinirmik. Isumaaluutauvut gavamaqarviujut katiqsuiqattangittut kinauninginni–tunngavilinnit tuqquutuqtausimagutingit nalunaiqtausimajut ajjigiinnginninginnut tunngaviquaqtut nunaqaqqaqsimajut ammaluttauq gavamaqarviujut katiqsuivangittut uvvaluunniit atuinnaqaqpanngittut qangakkut tukisigiarutitsanik nalunaiqsijunik kikkut qaujimajaqarmangaata qaritaujaqutiminik uvvaluunniit kamagijaqarmangaata. Titiraqtauningit tukisigiarutitsait ajjigiinngittunik tukisigiarutitsanik killiqaqtitaungmata maligarnut, pijittirautinut nutaqqanut ilagiinullu pijittirautinut. Tuvaqaqarniq amisunik tigumiaqtuijunik katiqsuiniirmut aulattinirmullu titiraqsimajunik attuiniqasuungummat tammaqsimanngittunik titiraqsimajunik, kinguvanngittumik parnainirmik atuagarnik ammalu pimmarilluni, piliriat aaqkixsimaningit isumaaluutigijaujut Inunnut, uuttuutigilugu nutaqqat aanniaqarnangittulirinirmut qanuinnngittiarninginnullu, pijaujunnangimmata maannaujuq qanuinniujut malittugit. Tamanna nalunairutaukkanniqpup isumaaluutauvattunik qaujimannginninginnut Inuit nutarangit namiimmangaata Kanatalimaami.

Tamanna qimirrugiarutiqarniq nalunaiqsisimavuuq atuqtauvattunik malittaujariaqaqtunillu aaqqitsisimagaluaqtillugit, isulivviqaraluaqtillugit, tusagaksanik tunisiqattarnirmut; kisianili, katiqsuisimanngippata Inunnut turaangajunik tukisigiarutitsanik, pijjutilimaaminik pijittinngilat. Pijunnanginniq ammalu tunisijunnanginniq naammaktunik tukisigiarutitsanik pijjutigillugit Inuit nutaqqat avviarutaungmat nalunaiqsijunnarnirmik namiimmangaata Inuit nutaqqat Kanatalimaami, kinamut kamagijaungmangaata, piuninginnik paqqijauningit ammalu tusaumatitsinirmik atuagarnik ammalu atuqtauvattunik aktuiniqarniaqtunik qanuinnngittiarninginnut. -Qnuinniq. Inunnut turaangajunik titiraqsimajunik pitaqaqtinnagu, tamarmik timiujut tukisigiarutitsanik pitaqanngimmata tukisigiarutitsanik atuagarnik ammalu atuqtauvattunik ammalu piuniqsanik saqqittuqaqullugu Inunnut nutaqqanut ammalu ilagiinut qaujigiarviuvattunut nutaqqanut nalliukkumaalirijikkunnut Kanatalimaami.

Alluisimaluarningit ammalu pitaqanngiluarningit Inunnut turaangajunik titiraqsimajunik ammalu amisualuit tuluqtarutaujut ammalu assururutaujut saanngajaujut tamainnut ilauqataujunut, nalunaiqsijuq ammalu takutsautitsijuq sivulliuujajariaqarninginnik tuavirnaqtut piliriangujariaqaqtut tamakkiinnut uqaujjausimallutik ammalu maligaliangusimallutik. Tamanna Inuit Nunataaqsimanirmut Timiqutingit ammalu Kanataup nigiani ukiuqtaqtunganilu avittuqsimajuni pigiarvingit imumaalunnaqtut. Taimaimmat, tukisigiarutitsanik katuj-jinirmut angiqatigiigutininik akurnganni inuit nunataaqsimanirmut timiqutingita ammalu avittursimajuni ammalu ukiuqtaqtumi avittursimajuni gavamaujut piusivaallirtitaujariaqatuinnarialiit nutaqqanut ammalu ilagiinut pijjittirutavattunik pijjutigillugit Inuit nutaqqangit. Angilligiatitsiniq ammalu saqqittiniq tukisigiarutitsanik katiqsuinirmi Inuit nunataaqsimanirmut timiqutinginnut suqquiqsigutaugunnarniaqtut pijjunnatitsilunilu atuqtaugunnaqtunit Inuit nutaqqalirinirmut namminiqsurunnaqullugit.

6.0 Ikajuqtuigiarnirmut Qanuiliurutaujut

Ukua isumaksaqsuurutaujariilii titiraqsimanngilat naliangnituinnaq aaqkiksimaniquaqtunik malittunik pimmaruoninginnik. Amisuummata pigiarutiujunnaqtut kiujjutauqullugit Inunnut turaangajut tukisigiarutitsait amigarninginnut. Pivalliatitsiqatigiinnikkut piliriqatigiinnikkullu, tunngavigillugit pilirianguvattut maannaujuq, ukua ikajuqsuijutiit tutsirautasimavut piusivaalliqullugit maanna qanuilinganingit nutaqqanut ilagiinullu pijitsirautiit attuaniqaqtillugit Inunnuungajunit tuqqutuqtausimagutinit.

6.1 Piliriqatigiittuni Ilaajulimaarnut

Ikajuqtuigiarnirmut Qanuiliurutaujuq #1 - Nalunaiqtaugutingit

Kanataup Nigiani Ukiuqtaqtunganilu Avittuqsimajut imaigiaqaqput, mikilaangulugu, nalunaiqsisimalutik tamainnik Inunnik nutaqqanik makkuttunillu aktuaniqaqtunik nutaqqanut nalliukkumaalirijusinginnut piqasiutilugit Inuit Nunataaqsimanirmut Timiqutingit malittaujariaqalirluni sivumuagutauluni.

Ikajuqtuigiarnirmut Qanuiliurutaujuq #2 – Pilimmatsainiq Ajunnginnirijaujullu

Kanataup Nigiani Avittuqsimajut, Kanataup Ukiuqtaqtungani Avittuqsimajut ammalu Inuit Nunataaqsimanirmut Timiqutingit atuinnautitsigialii nutaqqanut paqqinirmut pijitsirautinik iqqanaijaqtilimaat qaujimaniqattiaraluarmangaata ajunnginniqaattiaraluarmangaatalu katiqsuijunnarlutik Inunnut turaangajunik tuqqutuqtausimajunit pijunit nutaqqat, inuusuttut ammalu ilagiittut.

- 7.17: Ikajurutauniarluni piusivaalliqullugu nauttiqsurniq aanniaqarnangittuliririrmut qanuilingalirninginnik inuit nutaqqat makkuttullu, Inuit Nunataaqsimanirmut Timiqutingit ajauqtujariaqaqput avittuqsimajuni ammalu ukiuqtaqtumi gavamaujuni katiqsuiqullugit, titiraqullugit, nauttiqsuqullugit, ammalu tunisiqullugit tuqqutuqtausimajunit ammalu tukisigiarutitsanit. Inuit Nunataaqsimanirmut Timiqutingit piliriqatigialii pijitsirutiarnirmut timiujunit ikajuqtuilutit nutaqqanik ammalu inuusuttut pijitsiqtaujunit.
- *Kanatalimaarmi Inuit Qanuiliqarutiqarnirmut Parnauti Asiujausimajunut Inuaqtausimajunullut Inuit Arnait Niviaqsiallu ammalu Timimigut Aippamigullu Isumaqsuutiqaqtut 2SLGBTQQIA+*
- Inuit Tapiriit Kanatami pigiaqsimaliriiqtuq uqaqatigiingnirmik pitaqaqtitsinirmik pimmaruujunik qaujimanuujunik ammalu ilinniaqtitsinirmik Kanataup Nigiani Ukiuqtaqtunganilu Avittuqsimajut ammalu asingit piliriqatigijaujut uqausiqaqtut uuttuutigitilugu pijittirautinik, katiqsuinirmi tuqqutuqtausimajunit, ammalu malittautitauluni maligarjuaq.

Ikajuqtuigiarnirmut Qanuiliurutaujuq #3

– Tukisigiarutitsanit-Amiqqaaqatigiinnirmut Angiqatigiigutiit

Kanataup Nigiani Ukiuqtaqtunganilu Avittuqsimajut isumagijaqariilii tukisigiarutitsanit amiqqaaqatigiinnirmut angiqatigiigutinit Inuit Nunataaqsimanirmut Timiqutinginit pivaalliruaqullugit tuqqutuqtausimajunit katiqsuiniq, tusaqtitsigutigliurniq, ammalu amiqqaaqatigiinni.

- 7.7: Pigunnallariqullugit Inuit Nunataaqsimanirmut Timiqutingit atuinnaqarviulutit tuqqutuqtausimajunit tukisigiarutitsanillu pijjutilinnit namut ilijausimaninginnit paqqijaujut, Kanataup Nigiani Ukiuqtaqtuanilu Avittuqsimajungita gavamangit sivulluujjijariilii tuavirnaqtumi pilirianguluni tukisigiarutitsanit amiqqaaqatigiinnirmut angiqatigiigutinit piqataulutit Inuit Nunataaqsimanirmut Timiqutingit almalu nigiani avittuqsimajungita gavamangit pijjutigillugit nutaqqat ilagiittullu pijitsirutingit pijitsirutaavattut Inunnut nutaqqanut.
- *Kanatalimaarmi Inuit Qanuiliqarutiqarnirmut Parnauti Asiujausimajunut Inuaqtausimajunullut Inuit Arnait Niviaqsiallu ammalu Timimigut Aippamigullu Isumaqsuutiqaqtut 2SLGBTQQIA+*

- **7.13:** Amigaluaqtut pilirianguqulugit tuqquuqsimajut ammalu tukisigiarutitsait amigaqsiningit pijjutigillugit pijjittirautit nutaqqanut makkuttunullu, avittuqsimajuni ukiuqtaqtumilu gavamait katiqsuijariaqaqput, titirarlutik, nauttiqsurlutik, ammalu tunisilutik ilanginnik Inunnut turaangajunik tuqquuqsimajunut Inuit Nunataqsimanirmut Timiqutingit ammaluttauq nutaqqanut makkuttunullu ikajuqtinut. taakua titiraqsimajut ilaqarialiit nalunajattiaqsimajunit tukisigiarutinit qanuittunit pijjitsirautiqarmangaata Inunnut nutaqqanut makkuttunullu, akuniutigininga ammalu namiinningit pijjitsirutauningit, ammalu tukisigiarutitsanit pijjutilinni nutaqqat inuusuttullu pijjitsiqtaugutiqaqtut.
- *Kanatalimaarmi Inuit Qanuiligiarutiqarnirmut Parnauti Asiujausimajunut Inuaqtausimajunullut Inuit Arnait Niviaqsiallu ammalu Timimigut Aippamigullu Isumaqsuutiqaqtut 2SLGBTQQA+*

Ikajuqtuigiarnirmut Qanuiliurutaujuq #4 – Qaujikkaijuti Qanuiligiarutiqammarinnirmut

Nutaqqaq nalunaiqtauguni inutuinnaugianga, Inuit Nunataqsimanirmut Timiqutingit tusaqtitaularialiit, piviqatitaulutit maligaqtigut aulatsigunnarningit nutaqqalirinirmut pijjitsirutinit, ammalu/uvvaluunniit pijjitsirutiqarunnarlutit/ikajuqtuigunnarlutit.

- Qaujikkaijuitaqaralik qanuqtuurutsamik tunijausimajumik Inunnut aulatsijinut timiujunut piliriniqaqtunut kiggaqtuilutik Nunaqaqqaqsimajuit katujjiqatigiinginnik, nunalinnik uvvaluunniit Inunnik nutaqqaq piqatauvigijanganik ammalu tusaqtsisimalutik pijjittiraqtimik piliriniqarninginnik kilgaqtuilutik taikkuninga Inunnik, nunalinnik uvvaluunniit Inuit.
- *Maligarjuaq Pijjutilik Allait, Inuit ammalu Allangajuit nutaqqat, inuusuttut ammalu ilagiittut*
- Nunaqaqqaqsimajuit Pijjitsiqtauvinga Kanatami papatsijut kikkulimaarnut atuinnautitaujuni titiqtausimagutinginnit tukisigiarutingita Nunaqaqqaqsimajuit aulatsinirmut timiqutingitta tusaqtitausimajuni Nunaqaqqaqsimajuit pijjitsiqtauvinga Kanatamikkunnut turainnarviullutit aulatsijugiangit tilijausimallutit Nunaqaqqaqsimajut timinginnut, nunalinginnut uvvaluunniit inunginnut pijjitsirutiqarunnarlutit pijjutigilugit ilaakkuungajuq 12 maliparjuarmi — nanijaugunnaqtuq uvani.
- **7.18:** Aturunnaqullugit namminiq isumaliurunarnirmik inuit nutaqqalirinirmi, Inuit Nunataqsimanirmut Timiqutingit sivulliujjjariaqaqput pivalliatitsinirmik ammalu aturnirmik maligatigut pijunnarnirijaminik Inuit surusilirinirmut ammalu nutaqqanut ilagiinullu pijjittirautinut ataani ilanga 20 piqumarjuap ippigusuttiarnirmut Allait, Inuit, ammalu Allangajut nutaqqanik, makkuttunik ammalu ilagiinik, ammalu/uvvaluunniit asingitigut maligatigut ammalu atuagatigut atuqtaujunnaqtunik maligaqutimini avittursimajuni.
- *Kanatalimaarmi Inuit Qanuiligiarutiqarnirmut Parnauti Asiujausimajunut Inuaqtausimajunullut Inuit Arnait Niviaqsiallu ammalu Timimigut Aippamigullu Isumaqsuutiqaqtut 2SLGBTQQA+*

6.2 Quliriiliqsimajuni Ikajuqsigiarnimut Qanuiliurutsait Atangirlugit Kanataup Nigiani Ukiuqtaqtunganullu Avittuqsimajuni

Malillugit qatsiuningit Inuit nutaqqat qaujigiarviqaqattaqtut surusilirijikkunnit ajjigiqaqtangimmata atuni avittuqsimajuni ukiuqtaqtumilu avittuqsimajuni, quliriilingnik aaqkisuilauqtut malillugit ajjigiinngittut pijunnarningit ammalu pilirijjutsat atuinnaujut gavamaqarviujuni atuliqtsiqullugit ikajuqtuijutinik. taanna atuqtauniaqtuq aaqkiktaulauqtuq aturlutik 2021-mi naasainiujunik surusirnik paqqijaujunik tunngavigi-jaulluni saqqittinirmut quttingnilingnik. Sivullirmi, avittuqsimajuq ammalu tiurituuri inugiangniqaangujuq Inungnik nalunaiqtaulauqtut malillugit naasaqtausimajut titiraqtausimajut. Kingullirmi, qatsiuningit Inuit nutaqqat paqqijaujut takunnaqtaulauqtut katillugit nutaqqat qatsiuninginnut qaujinasullutik qanutigi qanimaqattarmangaata. Amisuruqtitausimajuq 2.2. atuqtaulauqtuq, nutaqqat amiaqaqtut 2.2-ngiqsurlugu qaujisaqtauniqsaujunnarmata nutaqqat ilagiittullu pijit.³² Kingulliqaami, naasautiit naasaqtausimajut pingasuiliqqangatitaulauqtut pusanitigut malittutik qattiuninginnik Inuit nutaqqat.

Ukua qanuiliurutauniaqtut atuni avittuqsimajuni ukiuqtaqtumilu avittuqsimajuni malillugit inuit nutarangit "aktuaniqaqtut nutaralirijikkunnut." Taanna tukiliuqtaujunnaqtuq "naliatunnaq nutaqqaq makkutturluunniit tukisigiarutsangit nuatausimajut qaujisaqtauniarmata pijittirautinulluunniit tiliausimajunut taakkununga timiujunut." Malittugit Killisinaqtikkut Kanatami, ammalu pijjutigillugit taakkua unikkaat, nutaraq tukiqaqti-tauvuq ukiuqarluni 0-14-nik ammalu makkuttuq tukiqaqtitauvuq ukiuqaqtut 15-24-nik.³³

Quliriiliqsimaninga 1: Inuisanniqsait 12% Inuit Nutaqqat Piliriqatiujut Nutaqqalirijinut

- Arraagutamaat, Kanataup Nigiani Ukiuqtaqtunganilu Avittuqsimajut amiqqaqatigiigialiit tusaqtsisigutiliarnit qanuilingalirmangaata Inuit Nunataqsimanirmut Timiqutinginnut.
- Qatsiinnauniqsautillugit Inuit nutaqqat uqaqatiqaqattaqtut surusilirijikkunnit quttinnilimmi 1-mi, ajurnatuinnarialik taimaassainnaq piujunik tukisigiarutinik pijjainirmik asinginnit gavamaqarviujunit, taimaimmat aaqqigiaqtaujariaqatuiinnarialiit unikkaaliuriaqarningit. Kanataup Nigiani Ukiuqtaqtunganilu Avittuqsimajut nalunaiqsijariaqaqput aaqkisuqtausimajunik saqqittunut nalunaikkutanik pijunnaqtsiqullugit saqqittunik qaujisainirmik, pivallianiujunik unikkaaliurnirmik, ammalu nalunaiqsijutinik tunngaviqaqtunik isumaliurutiqarnirmik (avittuqsimajut nalunaiqsinaqput qanuq ilauniarmangaata, atuqtauniarmangaata, asingillu).

Quliriiliqsimaninga 2: Akunninginni 12 – 24% Inuit Nutaqqat Piliriqatiujut Nutaqqalirijinut

- Arraagu marruaqtirlugu uvvaluunniit tutsirautappata tuqqutuqtausimajut, Kanataup Nigiani Ukiuqtaqtunganilu Avittuqsimajut tunisijarialiit qanuilingalirmangaata tusaqtsititit Inuit Nunataqsimanirmut Timiqutinginnut.

32 Vaalan, parapura. "Ontariomi Qanuinnuijunik Qaujisarniq Unikkaaliangusimajunik Nutaqqanut Pinirluktauninginnut ammalu Ippigijaunnginninginnut 2023-mi (OIS-2023)." Qaritaujakkut Takusautitsijjuti Saqqitaulauqtuq OACAS Qaritaujakkut Katimaniqaqtillugit, 2023.

https://cwrp.ca/sites/default/files/publications/OACAS%20webinar_final%20final.pdf

33 Naasaijikkut Kanatami. Ukiungit, Inuusip Katinnganingit. October 25, 2023. <https://www.statcan.gc.ca/en/concept/definitions/age2>.

Quliriiliqsimaninga 3: Unurniqsait 25% Inuit Nutaqqat Piliriqatiujut Nutaqqalirijinut

- Kanataup Ukiuqtaqtungani Avittuqsimajut ammalu Kanataup Nigiani Avittuqsimajut aaqqiumatitsijarialiit tusaumajjutilirijjutinik atuqtaujunnaqtunik tamakkiinnik qallunaatitut ammalu inuktut, ammalu kajusititsiqattarlutik pilirittiarninginnik tammaqsimajuqsuqtitsinirmik nalunaiqsinirmik aaqqiumatitsinirmillu tuqqutuqtausimajut piunilinni.
- Arraagu marruaqtirlugu uvvaluunniit tutsirautappata tuqqutuqtausimajut, Kanataup Nigiani Ukiuqtaqtunganilu Avittuqsimajut tunisijarialiit qanuilingalirmangaata tusaqtitsitinit Inuit Nunataaqsimanirmut Timiqutinginnut.

7.0 Tungaani Alluriarutitsat

Kinguniagut taatsuma titiqqaup, sivuniksami pigiaqtitauniaqtut isumaksaqsirutauniaqtut piliriqatigiiktunut ilaqarunnaqput:

- Ikajuqtuiniq inuit nunataaqsimanirmut timiqutinginnit atuliqtitsiqullugit qulaani uqausiusimajunik ikajuqtuijjutinik qanuiliurutitsanik, uuttuutigilugu pivalliatitsinikkut tusagaksanik tunisiqattautinirmut angiqatigiigutinik.
- Ikajuqtuiniq ammalu uqaujigiarniq atuliqtitsinirmut parnautinik saqqittinirmut ilinniarutitsanik iqqanaiaqtinut maliktaujariaqaqtunik ammalu atuqtaujunnaqtunik katiqsuinirmut kinauninginni –tunngavilinnit tuqqutuqtausimagutingit. Tamanna ilaqatuinnarialik piliriqatigiqarnirmik nutaqqanut ilagiinullu pijittiraqtinik tukisiumattiarniqsauqullugit ajiunnginninginnik pijitsirutiqarniq qanuilinganiujunit.
- Nalunajainiq qattiinnauniqpaanik titiraqsimajunik pijaujarialinnik ammalu angiqatigiigutausimajunik tukunginnik nalunajaittiakkanniqullugit pilutillu ajiigiiliqtitausimajunik tukisigiarutinik pijjutiqaqtunik inunnt nutaqqanut paqqijaujunut. Qaakkanniagut qimirruniup ajiigiiliqtitauninginnik tukisigiarutitsait tukungillu, pigiaqtitaukkannirunnaqtut qanuq tukisigiarutitsait nuatauvangmangaata, iqqanaiaqtiit katiqsuitillugit kinauninginni–tunngavilinnit tuqqutuqsimajunit, ilaliujjisimaniq ammalu/uvvaluunniit katinngajunik tigusinirmik ammalu qaujisainirmik atuqtauvattunik, ammalu imminik nalunaiqsinirmik unikkaaliurnirmik quaqsarnaqtumiinninginnik Inuit piliriqatigaqaktut pijittiraqtinik. Tamanna ilaqatuinnarialik piliriqatigiqarnirmik pijittiraqtinik tukisiumattiarniqsauqullugit qanuittunik tukisigiarutitsanik katiqsuivangmangaata ammalu maannaujuq tukisigiarutitsanik katujjinirmut avviarutinik.
- Aaqqisuiniq Inuit nutaqqat qanuinnngittiarninginnut nalunaikkutanik Matrixmi (immaqaa malillugu Kanatami nutaqqat qanuinnngittiarninginnut saqqippalliajut aaqqiksimaningit uvvaluunniit asianik uuktuutimik) tukimuagutauniaqtunik saqqittinirmik iliqqusirmut naammaktunik ammalu nalunajaqsimajunik nalunaikkutanik nutaqqalirinirmut.
- Tukimuagutitsanik tunisiniq qanuq gavamatuqakkut, avittuqsimajuni ammalu ukiuqtaqtumi gavamaajut sivumuaktsijunnarmangaata uqaqatigiingniujunik pijjutigillugit Inuit tukisigiarutitsangit aulatauningit/namminirijauningit maliktaulutik pimmariujut pijaujariaqaqtut Inunnt turaangajut tukisigiarutitsat. Nalimugiliqtitsiniq ajiigiinnginninginnik tunngaviquaqtunik atuqtauvattunik ammalu isumaksaqsirutiqarniq aksurnarninginnik tukisigiarutitsanik tunisittailimanirmut (ukpirusunnginni inuit nunalinginnut tukisigiarutitsanik tunisinirmik kappiasungninginnut tukisigiarutitsat aulauttiangninginnik) ammalu kamagijaqarasuarniq sulijurnianirmut saimaqatigiigiarinnullu kamisankungit qanuiliuqujininginnik ammalu/uvvaluunniit Ausijausimajut Inuaqtausimajullu Inuit Arnait Niviaqsiallu Akitsirautinut Tutsirautinginnik pijjutiqaqtunik nutaqqalirinirmut.
- Piliriaqarlutit saqqitaujunnaqtunik, nalunaikkutanik, ammalu qangakkuuriaqarninginnik qaujimajutauniaqtunik pivalliatitauninginnut atuliqtitauninginnullu ikajuqtuijjutitsat.

8.0 Uigutisimajut

Uigutisimajuq A: Tukisigiarutitsani Tuqqutuqtausimajut Naasaqtausimaningit malittaujutsaq (Kanataup Nigiani Ukiuqtaqtunganullu Avittuqsimajuni)

Kanatalimaarmi Inuit Piliriqatigiittut Tuqqutuqtausimajunit Katiqsuinirmut	
Nalunaikkutaq	Tuqqutuqtausimajuni Pijariaqaqtitaujut
Kinauninginni–Tunnngavilinnit Tuqqutuqtausimagutingit	<p>Atinga Ukiungit Arnauninga Angutauninga/Arnauningani angutauningani ippigijaqarniq Arnaq Angut Turaarutinga Nunaqaqqaqsimajuq takulugu Nunaqaqqaqsimanngittuq nalunaikkutaqarningit Allangajuit, Inuit, Allait ammalu atausiunngittumi nalunairutiqaqtut (uuttuutigilugu, uvinitjaqatigiinngittuni) Nunaqaqqaqsimajunut atiqaqatauniq uvvaluunniit ilaugutiqarniq/Inuit Nunataqsimanirmut Timiqutinginnut, nunataarnirmut atiqaqatauniq/nunaqaqqaqsimajuit aulatsinirmut timiqutingitta tukisigiarutingit Angirrangata nunanga uvvaluunniit avittuqsimavinga Nunaliit tusaqtsigutiluqsimajut pitsiaqtaqattaqsimannginnit piviusimajuni</p>
Aaqqittausimajut Avatingit ammalu Inuuqatigiittunut Pijjtauvattut	<p>Illumiuqatigiit tukisigiarutitsangit ammalu ilagiit aaqkiksimaningit (uuttuutigilugu, angirrarijaujut qanuittuuningit, qatsiuningit kamajiujut angirrarijaujuni, angirrarijaujut anginingit/ inugialuarningit, qatsiuningit nutaqqat/ makkuttut angirrarijaujuni) Illumiuqatigiit kiinaujjaksanginnut tukisigiarutitsat (uuttuutigilugu, ullulimaaq, ullup ilainnangani, amisunik iqqanaijaaqarniq, iqqanaijarnirmut nalliukkumaat, inulirijikkunnut ikajuusiat, pitaqanngittuq, qaujimaunngittuq asingilluunniit) Angajuqqaarijaujut ilinniaqsimaningit angijuqqaangita Qanuinnujunut uvvaluunniit titiraqsimajunut nalunaikkutaq (qaujimanasuarniq nutaqqanik/makkuttunik ammalu ilagiinik ilauqataujunik pijittirautinut)</p>
Namut Ilijausimaningit	<p># Nutaqqat/makkuttut pitauvattut nutaqqanut ilagiinullu pijittirautinik namiinningit malillugit # Nutaqqat/makkuttut atuni qanuittunik paqqijaviliit Tukisigiakkannirutitsait uvvaluunniit nalunaijaqsimmattiaqtut pijjutiliit angirraup silataani ilijausimaningita nanijaujunaqput uvani: https://cwrp.ca/out-home-care Qanuittuuninga ammalu namut ilijausimaningit (uuttuutigilugu silataanut uvvaluunniit iluani nunaqarvingata) Nutaqqat/inuusuttut ilijausimajut ilaminut, tiguannuqaqtinut, uvvaluunniit iqqanaijaqtiqaqtunut ilijausimavinginnut Namiinningit nutaqqat/makkuttut ilijausimajut (uuttuutigilugu, angirrarijaujuni nunalinni asianiluunniit). # tiguannuqaqarviujut (Inuit Inutuinnaunngittullu) # nutaqqat inuusuttut paqqijausimagunniittut namut ilijausimaningit # qanigiluanngitangit ilangit paqqijiujut</p>
Iliqqusituqanginni Kajusititsigiariniq	<p># iliqqusirmut aktuanirmut parnautiit aaqkisuqtausimajut # iliqqusirmut aktuanirmut parnautiit maliktaujut # nutaqqat/makkuttut pijariiqsimajunik iliqqusilirinirmut parnautinik # nutaqqat/makkuttut qaujimaqatiqaqtut ilaminik qanigijaminillu</p>
Pitsiaqtaqattaqsimannginningit Nalunaikkutaq	<p>Pitsiaqtaqattaqsimannginningit tuqqutuqtausimajut malittugit makua avittuqsimanijut Pitsiaqtaqattaqsimannginningit avittuqsimanijut nalunaijaqtausimallutit tukiingit Aanniaqarnangittulirijikkut Kanatami ilaqaqput timikkut pinirluktaunirmik, qunujurniarnirmik, ippigijaunnginnirmik, ippingnianikkut pinirluktaunirmik ammalu saqqijaaqtitaunirmik qanigijaminut aanniqtirinirmik. Tukisigiakkannirutitsait nanijaujunaqput uvani: https://www.canada.ca/en/public-health/services/health-promotion/stop-family-violence/prevention-resource-centre/children/child-maltreatment-canada.html#Typ Qanuittuuningit Inuit aanniqtirisimajut (unikkaat aanniqtirinirmut) sapummijausimanirmut Isumaaluutaujut saqqikannirningit ilagiini qaujisaqtaulauqtillugitsapujausimanirmut Isumaaluutaujut saqqikannirningit ilagiini kajusijukktut sapummijausimanirmut pijittirautit atuinnautilauqtillugit Qanutigijugajarninga pisimajaunginnalirajarninga Qanuittuuningit nutaqqat/makkuttut pitsiaqtaqattaqsimannginningit tusaqtsigutiliarnit Tuqqutuqtausimajut Pijariaqaqtitaujut</p>

Nalunaikkutaq	Tuqquutuqtausimajuni Pijariaqaqtitaujut
<p>Nutaqqat Sapujjaugialiit</p>	<p># Tiguarniujut ammalu qanuittuuningit (uuttuutigilugu, pilirivujut, namminirijaujut, atiliuqtausimajut tiguarniujut) Sivuniani qaujisarniujut, sivuniani matuingajut iqqaqtagaksaujut # nutaqqat/makkuttut kamagijaujariaqaqtut tilisijjutaujut</p> <p># Nutaqqat/makkuttut iqqaqtuviup silataani angiqatigiigutimi (uuttuutigilugu, parnautiit paqqijaunirmut, akiliqtuqtaunatik pijittirarnimut angiqatigiiguti, paqqijaukainnarnimut angiqatigiiguti)</p> <p># Nutaqqat/makkuttut ilauqataujut makkuttunut angiqatigiigutinut/makkuttunut ikajuqtuunirmut pijittirautinut (uuttuutigilugu, iqqaqtuviup tilisijjutingata silataani)</p> <p># Makkuttut innaruqsimaliqtut kamagijaujariaqarunniqtut</p> <p># Makkuttut innaruqsimaliqtut paqqijaugunniqtut atuinnaqaliqtut nuttiqpallianirmut innarnut pijittirautinut qanuittuuninga tilijaujutinga ilijauvingalu (uuttuutigilugu, silataanuut uvvaluunniit iluanut nunaqarvingata)</p>
<p>Pijitsirutiqarniq Uvvaluunniit Aulatsinirmut Malittaugialiit</p>	<p>Inuit Nunataqsimanirmut Timiqutingita Pijjutingit piiqtauninginnut</p> <p>Pitsiaqtauqattaqsimannginningit pitsiaqtauqattaqsimannginningit avittuqsimaniujut nalunaijaqtausimallutit tukungit Aanniaqarnanngittulirijikkut Kanatami ilaqaqput timikkut pinirluktaunirmik, qunujurniarnirmik, ippigijauunnginnirmik, ippingnianikkut pinirluktaunirmik ammalu saqqijaaqtitaunirmik qanigijaminut aanniqtirinirmik. Tukisigiakkannirutsait nanijaujunnaqput uvani: https://www.canada.ca/en/public-health/services/health-promotion/</p> <p>Pijjutingit tutsirautit aitturluittailmanirmut pijittirautinut</p> <p>Qanuilingalirninganut pinirluktaunirmut unikkaaliaq (uuttuutigilugu, qaujisaqtausimajuq, qaujisaqtausimanngittuq) Pijjaqtaujut Nunaqaqqaqsimajuit kinauninginnut (uuttuutigilugu, Nunaqaqqaqsimajut, Inuit, Allangajut, amisunut kinauninginnut) # ilagiit titiqaqutingit</p> <p># tunijaujut pijjutingillu</p>
<p>Qanutigi Pijitsiqtauninit</p>	<p>Akuniutigininga (ulluit) nuqqangatitsinasuarnirmut pijittirautit Akuniutigininga (ulluit) sapummijaujutinut pijittirautit qaujisarniup akuniutigininga</p> <p>Qanutigi pijitsirutiqarniq</p>
<p>Qanuittuqallarit-tuminiuningit</p>	<p># Tuqujuqarniqpat nutaqqanut/makkuttunut pijittiraqtauvattunut arraagumut atausirmut tikillugu tuqujuqalauqtinnagu.</p> <p># Pimmariujunik aanniqtuqarniqpat nutaqqanut/makkuttunut pijittiraqtaujuunut</p> <p># Tuqujuqarniqpat immiinirmikkut nutaqqanut/makkuttunut kamagijaujunut</p> <p># Nutaqqanut makkuttunullu imminik anisimaliqtunut ilijausimaningit</p>
<p>Piuninginnit Malittaugialiit</p>	<p>Piuninga kamajiup-nutaqqat/makkuttut piliriqatigiingningit nutaqqanut paqqijaujunut</p> <p>Qanuittunik qaujigiarviqarunnarmangaata nutaqqat/makkuttut paqqijaujut qaujimaniiqaqtut ilaminik ilaminillu (uuttuutigilugu, saanganiillutik, qaritaujakkut)</p> <p>Akulaitigijumik qaujigiarviuqattarningit/atuinnaqarningit nutaqqat/makkuttut kamagijaujut ammalu qanigijangit/qatanngutigiiit</p> <p>Avviarutit qanigijangit ammalu ilagiit qanigijangit qaujigiarviuqattarninginnut nutaqqanut/makkuttunut kamagijaujunut angirrarijaujunut nunalingnut pulaariaqtaugajungningit nutaqqanut/makkuttunut kamagijaujunut</p> <p>Akulaitigijumik tukiqattiaqtumik qatanngutigiiit atuinnaqaqtitaugattarningit</p> <p>Qanutigiugajarninga pisimajaunginnalirajarninga Katillugit ulluit paqqijauniup Ullunga tiguqauningata Ullunga titiqaqqakvik matuiqtauningata</p> <p>Ullunga qaujisakkannirniup/ pivalliatitauningata nuttiqpallianirmut parnautiit Ullunga titiqaqtat matujauningata</p> <p># titiqaqutingit matuiqtaukkanniqtut matujaulauqtillugu</p> <p># piiqsimaliqtut tavvanngat pijitsirutiqarniq malittaujarialiit # ulluit ungataanut pijittirautinut tunisinirmut maliktaujarialiit</p> <p># kinguniagut qaujisarniujut nalunaiqtausimajut iluani qimainiujumi pijittirarniujumi maliktaujarialingni Qatsiuningit ilagiit uvvaluunniit nunalinni katinnganiujut</p> <p>Qatsiuningit tunijaujut nuqqaqtitauqtauningit Qatsiuningit unnirlugutaujut iqqanaijaqtinut Qatsiuningit kiujauningit iqqanaijaqtinut unnirlugutaujunut</p>

Ugutisimajuq B: Inuit Nunataarutiqarnirmut Timiujut Tukisigiarutitsani Tuqqutuqtausimajut Tuqquinirmut Malittaujutsaq

Tunijaugutingita tuqqutuqtausimajut

Tigujaujut
 # Tunijausimajut
 # attanaqtumiittut anaanagijaujut tunijaujut pijittirautinut
 Tigujaujut nunataarutinut aviktuqsimaniujunut uvvaluunniit nunaliujunut
 Kiujjugaugasuarninga qanutigiuninga
 Pijjutingit nutaqqanut kamagijauttariaqarnirmut piqujarjuarmi qanuinniujut
 Pijjutinga pigiaraningani nutaqqanut nalliukkumaalirinnirmut ilautittinnirmut ilagiinut atausirmiluunniit Nunaqaqaqqasimajumik qiturngaqaqtunut
 Pijjutinga qaujigiarviunirmut aaqqiksimumut
 Initsaliuqtauningit Nunaqaqaqqasimajut ilagiit qiturngangit Makkuktullu
 Ullunga tigujauningata
 Nutaqqanik sapujijikkut
 Ujjirnaqtut taqqitamaat pijariiqsimajangit Inungnik kiggaqtuijulluni

Pijjitsirutiqarniq

Amigaluarninginni nalunaiqtausimajut atuinnaujuni pijittirautini
 Qanuittuuningit pimmaruujut qanuiliurutaugut
 Ajjigiinngittut atuinnaujut nuqqangattinnasuarnirmut qanuqtuurutiksut
 Qanutigi nuqqangattinnasuarnirmut pijittirautiit atuqtauqattaqpat
 Ajjigiinngittut pijittirautiit atuqtauqattaqtut attanaqtumiittunut anaanagijaujunut
 Qaujikkaijjuitiit tigujausimajunut
 # Piliriatigiingnujut nutaqqanut, makkuktunut amma ilagiinut
 # Nutaqqat inullattaangungittut tiguannuarijaujunut kamagijaujut malittugit Inuit piqqusingit/piqqusingit
 # Qaujikkaijjuitiit pimmaruujunik qanuiliurutaugunik
 # Attanaqtumiittut anaanagijaujut pijittirautinik atuqtut
 # Nutaqqat/makkuktut turaakautigijumik ikajuqtaujut
 # Ilagiit turaakautigijumik ikajuqtaujut
 Pijittirautinirmut naasaqtausimajut (suurlu, kamajiunirmut tikisaijjuitiit, tikititaujut, VSAs)
 Qanuiliurutausimajut
 Nutaqqanut ilagiinullu pijittirautinut saqqippalliajut (suurlu, innaruqpalliani qaqqijaugunniirniq, katitaukkannirniq, paqqijaunirmik nuqqarniq, tiguarniq)
 Katillugit qassiuningit Nunaqaqaqaqsimajuit ammalu Nunaqaqaqaqsimajuunngittut makkuktunut pijittirautinut ikajuqtaujarialit

Nutaqqat Sapujjaugialiit

- # Nutaqqat atausirmut angajuqqaarijaujumut ilijausimajut
- # Qanigijangit ammalu ilagijangit qaujigiarviulauqtut
- # Nutaqqat atausirmut angajuqqaarijaujumut uvvaluunniit angajuqqaarijaunngittumut ilijausimajut
- # Nutaqqat inuit nunangannut ilijausimajut
- # Nutaqqat ilijausimajut ilagijaujumut asianut inuit katujjiqatigiinginnut
- # Nutaqqat paqqijaujariialiit qatanngutigiiinut
- # Nutaqqat qatanngutigiiit qanigijaanut ilijausimajut
- # Nutaqqat pulaariaqtaugajuktut qatanngutiminut

Nutaqqat Paqqijaujut

- # Atiliuqsimajut/atiliuqsimajut
- # Iliqqusituqakkut aktuaniujut
- # Iliqqusirmut aktuanirmut parnautiit maliktaujut
- # Nutaqqat pijariiqsimajut iliqqusilirinirmut parnautinik
- # Nutaqqat qaujimajaqaqtut qanigijaminik ammalu ilagijaminik
- # Nutaqqat atuinnaqaqtut pijittirautinik
- # Nutaqqat kamagijaujut pulaariaqpaktut angirraminut nunalingnut
- # Ulluit kamagijaujut
- Qanuittuuningit qaujigiarviujunnaqtut nutaqqat paqqijaujut ilaminut ilagijanginnullu (uuttuutigilugu, saanganiillutik, qaritaujakkut)
- Taikkua ilauqataujut iliqqusirmut aktuaniqaqtunut parnautinik pivalliatitsinirmut
- Nalunaiqtausimajut timikkut, isumakkut, iliqqusikkut, inuusikkut ammalu isumakkut pijaujariialiit nutaqqanut
- Nunaqaqqaqsimajuit ammalu Nunaqaqqaqsimajuunngittut nutaqqat/makkuttut kamagijauninginnut qanuilingalirningit (5 arraaguut)
- Qanutigi nutaqqat kamagijaujut qaujimaqatiqaqattaqpat ilaminik ilaminillu
- Avvيارit maannakautigi ammalu ilagiinut qaujigiarviujunnaqtunut nutaqqanut kamagijaujunut
- Angirrarijaujunut nunalingnut pularaqattarningit nutaqqat paqqijaujut
- Ajjigiinngittut pijittirautiit atuinnaujut nutaqqanut paqqijaujunut
- Qanutigi qatanngutigiiit quviasuutiqaqattaqpat pituinnaunngittunik katinngallutik
- Pijjutingit iliqqusirmut aktuanirmut parnautiit malittauqattangimmangaata

Namut Ilijausimaningit

- Qatsiuningit Nunaqaqqaqsimajut nutaqqat/Makkuttut paqqijaujut initsaliuqtauningit malillugit
- Iitsaliuqtauningit Nunaqaqqaqsimajut ilagiit nutaqqat makkuttullu
- # tiguannuqaqarviujunnaqtut atuinnaujut (inuit inutuinnaunngittullu)
- Qatsiuningit inuit nutaqqat/makkuttut ilagiiktut ammalu tiguannuqaqarvingmiittut

Avittuqtausimagutingit pitsiaqtauqattaqsimannginningit

- Qanuittuuningit pinirluktauvattut Nunaqaqqaqsimajunut ammalu Nunaqaqqaqsimajuunngittunut paippaaqutigijaujunut
- Pasijaujutiujut ippigijaunnginninginnut ajjigiinnginningittigit Inunnut ammalu inullariunngittunut ilagiinut qatsiuningit
- Quttingniqaani 6-ni piqtaunirmut pijjutiujut Nunaqaqqaqsimajuit nutaqqangit/makkuttut paqqijaujut

Kinauninginni–tunngavilinnit tuqquutuqtausimagutingit

Nunataaqatausimajut atiliuqtauninginnut tukisigiarutitsat

Maannaujuq nunagijanga

Tuniuqqaqtauningit ilagiit inuit kinauninginnut.

Tuniuqqaqtauningit ilagiingniujut nutaqqat/makkuttut Nunaqaqqaqsimajuit kinauninginnut

Avittuqsimaningit # nutaqqat nunalitigut

Qatsiuningit ilagiit atausirmik inummik qiturngaqaqtut paqqijaujut vs ilagiit inummik qiturngaqanngittut paqqijaujut

Qatsiuningit ilagiit atausirmilluunniit inummik qiturngaqaqtut paqqijaujut katillugit ilagiit avittuqsimaningitigut katillugit

Qatsiuningit Nunaqaqqaqsimajuit ammalu Nunaqaqqaqsimanngittumik ilagiingningit nutaqqat/makkuttut

Qatsiuningit Nunaqaqqaqsimajuit ammalu Nunaqaqqaqsimajuungittut ilagiit nutaqqat/makkuttut avittuqsimanikkut

Qatsiuningit Nunaqaqqaqsimajuit ammalu Nunaqaqqaqsimajuungittut nutaqqat/makkuttut paqqijaujut avittuqsimaningitigut inigijauningit

Nunavummiut nutaqqat paqqijaujut iluani atuni kanataup nigiani ukiuqtaqtunganilu avittuqsimajunit

Ukiungit nutaqqat piqattaqtut qanutuinnaq nutaqqanut nalliukkumaalirirmut pijittirautinik

Namiinningit ilijauningit Nunavut iluani silataanilu (avittuqsimajuq)

Qatsiuningit Inuit ammalu Inutuinnaunngittut makkuttunut pijitsiraqtauvattut avittuqsimajutigut

Nalunaiqsigutit:

Tungalirijanga titirarianggaqsimajuq Uqausiksanut Paippaaq kilgaqtuijuq asijjiqtausimajunik pijausimajunik ammalu ilaliujjausimajunik tunngaviqarluni sivulliqpaami titirarianggaqsimajunik saqqitaulauqtumik piliriatigiit katimatillugit aalgiisi 26, 2022. Tunngaviqarluni ilagiarutinik uqausiksanic, tunijausimajunik, ammalu kiujjutinik kinguniagut piliriatigiit katimaninginni, pingajuat titirarianggaqsimajuq aaqqikuqtaulauqtuq ammalu tuniuqqaqtaujut qimirrujauniarmata tisipiri 19, 2023. Tamarmik ilagijaujut piliriatigiitkunut tiliuqtaulauqput kajusiqujaullutik uqausiksanic kiuqattaqujaullutik, isumaksaqsirutitsanic tunisiqujaullutik, ammalu nutaanguriaqsimajunik tunisiqujaullutik pijjutiaqtunik tuqquutuqtausimajunit, ujjirijaujut, isumaliurutaujut, ammalu kingullirmi qanuiliurutauniaqtut tikillugu tisamagijanganut titirarianggaqsimajumut. tuniuqqaqtauninga niriugijaujuq ukiatsaangani 2024.

****Ilaakkuungajuq 3** ajjiingnititsijut tukisigiarutitsanic tunijausimajunik ilagijaujunut Piliriatigiitkunut ammalu ilulingit taakkua Nunaqaqqaqsimajuit Pijitsiqtauvinga Kanatami tuqquutuigutausimajut kikkutuinnarnut atuinnaujut qaritaujakkut tukisigiarvinginni avittuqsimajuni gavamaujut. Piluaqtumik tutsiraqpuqut kilgaqtuijujut taakkunngat kingulliqpaanic aaqqigiaqullugit, aaqqigiaqullugit ammalu/uvvaluunniit tukisigiarutitsakkannirnik tunisiququllugit.

9.0 Titirarutausimajut Nakingaaqsimaningit

Kanata. Katimaviljuarniq Ministanut Kamagijaksalingnut Inulirijikkunnut Nunaqaqaaqsimajut Nutaqqat Makkuttullu Kamagijaujut Piliriqatigiit. *Tusaqtitsiguti Nunaqaqaaqsimajut Nutaqqat Makkuttullu Paqqijaujut Mitsaanut*. August 2020.

Kanata. Allavvinga Tammaqsimajuqsuqtirjuap. *Amisut Pijittirautit Nutaqqanut Ilagiinullu Piunnginniqaqsauiqput Taimannani* 2014. October 23, 2018. https://www.oag-bvg.gc.ca/internet/English/mr_20181023_e_43175.html.

Kanata. Allavvinga Tammaqsimajuqsuqtimmarik Kanatami. *Tusaqtitsigutilianga Tammaqsimajuqsuqtimmarik Kanatami Maligaliurvinganut Nunavut Nutaqqat Ilagiittullu Pijitsiraqtinginnut Nunavummi*, 2023. pijaminiujuq januuri 10, 2024. <http://www.oag-bvg.gc.ca/>.

"Timiujuup Aaqqisimaningit". Inuvialuit Nunataarnimut Kuapariisan. Pijaminiujuq February 17, 2022. <https://www.irc.inuvialuit.com/about-irc/corporate-structure>.

Fallon, Barbara. "Ontariomi Qanuinnijunik Qaujisarniq Unikkaaliangusimajunik Nutaqqanut Pinirluktauninginnut ammalu Ippigijauunnginninginnut 2023-mi (OIS-2023)." Qaritaujakkut Takuksautisijjuti Saqqitaulauqtuq OACAS Qaritaujakkut Katimaniqaqtillugit, 2023. https://cwrp.ca/sites/default/files/publications/OACAS%20webinar_final%20final.pdf

Fraser, Sarah Louise, Dominique Gualin. Ammalu William Daibhid. "Avittuiniq Aaqqisimaniujumik Kikkutuinnarnik Ajjigiiktitsinirmik: Atuagait, Atuqtauvattut ammalu Qaujimaniujut Saqqittiniq Kikkutuinnarnik Ajjigiiktitsinirmik Kamagijauninginnut Nunaqaqaaqsimajut." Nunarjuarmi Titiraqtausimajut Nalimugiittitsinirmut Aanniaqarnanngittulirinirmi 20, Naasautinga 1. 1 (2021). <https://doi.org/10.1186/s12939-021-01500-8>.

Quebec Gavamakkungit. Nunaqaqaaqsimajut Qanuittuuningit: Inuit. Pijaminiujuq November 2023. <https://www.quebec.ca/en/government/quebec-at-a-glance/first-nations-and-inuit/profile-of-the-nations/inuit>

Ontario Gavamakkungit. Katiqsuiniq ammalu Tusaqtitsiliurutiarniq Kinauninginni-tunngavilinnit Tuqquuqtausimagutingit, Ataagaliurnirmut Tilisijjuti: CW 005-17. <https://www.ontario.ca/document/child-protection-service-directives-forms-and-guidelines/policy-directive-cw-005-17-collection-and-reporting-identity-based-data>.

Nunatsiap Gavamakkungit. *Nutaqqanut, Makkuttunut Ilagiinullu Pijittirautit Upalungaijautinut Tukimuagutitsat ammalu Qanuiliurutitsanut Parnautit (2023-2028)*. <https://www.hss.gov.nt.ca/sites/hss/files/resources/cfs-strategic-direction-action-plan-2023-2028.pdf>

Nunavut Gavamakkungit. *Nunalinni Inulirijikkunnut Iqqanaijaqti*. Pijaminiujuq March 18, 2022. <https://www.gov.nu.ca/jobs/community-social-services-worker-cssw-casual>.

Kanataup Gavamakkungit. *Tusalauqtavunnit Tusaqtitsiguti*. October 4, 2022. <https://www.canada.ca/en/impact-assessment-agency/programs/aboriginal-consultation-federal-environmental-assessment/Indigenous-knowledge-policy-framework-initiative/what-we-heard-report.html>

Nunaqaqaaqsimajut Pijitsitauvinga Kanatami. *Gavamakkut Ilautitsinirmut Aulaningit: Pijjutilik 8 – Aaqqisuiniq Tukisigiarutitsanik ammalu Unikkaaliurnirmut Parnautinik*. Unikkaaruaqtuqtut. September 22, 2021

Nunaqaqaaqsimajut Pijitsitauvinga Kanatami. *Maligarjuaq Pijjutilik Allanik, Inunnik ammalu Allangajunik Surusirnik, Makkuttunik ammalu Ilagiinik: Atuagaup Pijjutinga*. Unikkaaruaqtuqtut, Ottawa, Ontario, December 17, 2019.

"Nalunaijautit." Inuit Mitsaanut, Inuit Tapiriit Kanatami. Pijaminiujuq February 17, 2022. <https://www.itk.ca/about-canadian-inuit/>.

"Inuit Avittuqsimaninginnit Nunangit Kanatami." Inuit Mitsaanut, Inuit Tapiriit Kanatami. Pijaminiujuq February 17, 2022. <https://www.itk.ca/about-canadian-inuit/>.

"Inuvialuit qitunrariit inuuniarnikkun maligaksat" aniguqtitauvuq nunalinni uqaqatigalauqtillugit." Inuvialuit Regional Corporation. November 24, 2021. <https://irc.inuvialuit.com/news/inuvialuit-family-way-living-law-inuvialuit-qitunrariit-inuuniarnikkun-maligaksat-passes-after>.

"Makivvik." Makivvik. Pijaminiujuq February 17, 2022. www.makivvik.ca.

McKenzie, Brad, ammalu Pete Hudson. "Nunaqaqqaqsimajut Nutaqqangit, Nutaqqanut Qanuinnigittiarniq, ammalu Nunaqaqqaqsimajut Aulatauningit Silatiminniingaqsimajunut." *Nutaqqalirinimut Atsurunaqtut*, Nakatiqsimajanga Ken Levitt ammalu Brain Wharf, 125–141. Vancouver: Silattusarvijuanga British Columbia Titirarvinga, 1985

"Kanatalimaami Inuit Qanuiliurutitsangit Asiusimajut Inuaqtausimajullu Inuit Arnait, Niviaqsaat ammalu Timimigut Aippamigullu Isumaqsuutiqaqtut 2SLGBTQIA+ Pijjutigillugit." Pauktuutit. Tikitaulauqtuq February 17, 2022 https://pauktuutit.ca/wp-content/uploads/Pauktuutit_MMIWG_Action-Plan_English_PDF-Version.pdf

Nunatsiaq. Nutaqqanut Ilagiiinullu Pijjittiraqtikkut. 2022-2023 *Arraagutamaaqsiut Tusaqtitsiguti Tukimuattitsijimut Nutaqqanut Ilagiiinullu Pijjittiraqtikkunnut*. October 5, 2023. <https://www.hss.gov.nt.ca/sites/hss/files/resources/2022-2023-cfs-director-report.pdf>.

Ontariomi Kikkutuinnait Pijnunautinginnut Kamisana. *Ulavitausimajut Surusiuninginni: Amisuuniqsammariuningit Inuit ammalu Puatikiit Nutaqqat Nutaqqalirijinut Piliriqatiujut Ontariomi*. February, 2018. <https://www.ohrc.on.ca/en/interrupted-childhoods>.

"Timiujup Aaqqittausimaninga," Nunavut Tunngavik Mitsaanut. Pijaminiujuq February 17, 2022. <https://www.tunngavik.com/about/nti-organizational-chartnti-timiup-havaktut-naunaitkutaat/>.

"Nunalivut." Nunavimmi Nunaliit, Mavikvik. Pijaminiujuq Februray 2022. <https://www.mavikvik.org/our-communities/>.

Pollock J., Nathaniel J., Alexandra M Ouèdraogo, Nico Trocmè, Wendy Hovdestad, Amy Miskie, Lindsay Cromton, Aimee Campeau, Masako Tanaka, Cindy Zhang, Claudie Laprise, and Lil Tonmyr. "Nalauttaaqtausimajut Qatsiuningit Angirraup Silataani Paqjijauningit Nutaqqat Kanatami: Qimirrunaktauningit Kanatalimaami Allalvimmi Surusilirinimut Titiraqsimajut." *Aanniaqarnanngittulirinimut Saqqijaagtitsiniq ammalu Nuqqangatsigiarniq Aanniakutaagutavattunit 44*, Naasautinga. 4 (2024). <https://www.canada.ca/en/public-health/services/reports-publications/health-promotion-chronic-disease-prevention-canada-research-policy-practice/vol-44-no-4-2024/rates-out-of-home-care-children-canada-analysis-national-administrative-child-welfare-dat.html>

"Pilirianguvalliajuq Tigusinasuarnimut Surusilirinimut Pijjitsiraunik." Nunatsiavut Gavamanga. June 17, 2021. <https://nunatsiavut.com/process-under-way-to-take-over-child-welfare-services/>.

Sinha, Vanda, ammalu Anna Kozlowski. "Aaqqiksimananga Nunaqaqqaqsimajut Surusilirinimut Kanatami," *Nunarjuarmi Nunaqaqqaqsimajunut Atuagalirinimut Uqalimaagaq 2*, No. 4 (2014). <https://ojs.lib.uwo.ca/index.php/iipj/article/download/7405/6049>

Naasajikkut Kanatami. *Ukiungit Avittausimaningit, Inuusiuq Katinnganingit*. October 25, 2023. <https://www.statcan.gc.ca/en/concept/definitions/age2>.

Naasajikkut Kanatami. *Naasaigutiminiq Qanuilinganingit: Nunavut, 2016 Naasainiq*. Pijaminiujuq May 18, 2022. <https://www12.statcan.gc.ca/census-recensement/2016/dp-pd/prof/details/Page.cfm?Lang=E&Geo1=PR&Code1=62&Geo2=&Code2=&data=Count&SearchText=Nunavut&SearchType=Begins&SearchPR=01&B1=All&GeoLevel=PR&GeoCode=62>.

"Tunngavik." Nunavut Tunngavik Timiqutaa. Pijaminiujuq February 17, 2022. www.tunngavik.com.

Nigiani Avittuqsimajuni-Ukiuqtaqtumi Avittuqsimajuni Ilagijaujut Nunaqaqqaqsimajunut Nutaqqanut Makkuttunullu Kamagijaujunut (ICYC) Piliriqatigiit. *Tusaqtitsiguti Nunaqaqqaqsimajut Nutaqqat Makkuttullu Paqjijaujut Mitsaanut*. August, 2020.

"Pimmariuninga Katiqsuqtausimajut Tuqquuqtausimajut Avittuqsimatsiariaqarningit," *Kanatalimaarmi Piliriqatigiiktut Tuttarvik Nunaqaqqaqsimajunut Aanniaqarnanngittulirinimut*, Pijauminiujuq June 14, 2022. <https://www.nccih.ca/docs/context/FS-ImportanceDisaggregatedData-EN.pdf>.

Sulijurniarnimut Saimmaqatigiarnimullu Kamisan Kanatami. *Kanatami Ilinniaqatitauvalauqtut: Inuit Atusimajangit Ukiuqtaqtumilu Atuqtausimajut*. Pijauminiujuq April 26, 2022. https://Indigenous.usask.ca/images/resoures-images/aVolume_2_Inuit_and_Northern_English_Web.pdf

Sulijurniarnimut Saimmaqatigiarnimullu Kamisan Kanatami. *Tutsirauiit Qanuiligajujinimut*. December, 2015, https://ehprnh2mwo3.exactdn.com/wp-content/uploads/2021/01/Calls_to_Action_English2.pdf

Indigenous Services
Canada

Services aux
Autochtones Canada

ᐃᓄᐃᑦ ᑕᐱᓃᑦ ᑲᓄᑕᑦ
INUIT TAPIRIIT KANATAMI

75 Albert St., Suite 1101
Ottawa, ON Canada K1P 5E7

613-238-8181

@ITK_CanadaInuit

InuitTapiriitKanatami

@InuitTapiriitKanatami

www.itk.ca

